

XWENDINGEHA NAVÎN PIRTÛKA POLA 6.

Kurdî KURMANCÎ

NIVÎSKAR

Gülbeddin GÜLMEZ
Ahmet EYER
Lokman KARTAL
Ramazan YAMAN
Abdurrahman KARDAŞ
Abdurrahman ÖZHAN

DEVLET KİTAPLARI
İKİNCİ BASKI

....., 2019

Görsel Tasarım Uzmanları

Ercan SOYSAL

Mehmet Emin SİNCAR

İlyas DEMİRHAN

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metni, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

ISBN 978-975-11-4496-6

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.02.2018 gün ve 2281667 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 28.05.2019 gün ve 10444088 sayılı yazısı ile ikinci defa 10.878 adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusum, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsan da Huda,
Etmesin tek vatanından beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihandan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım:
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

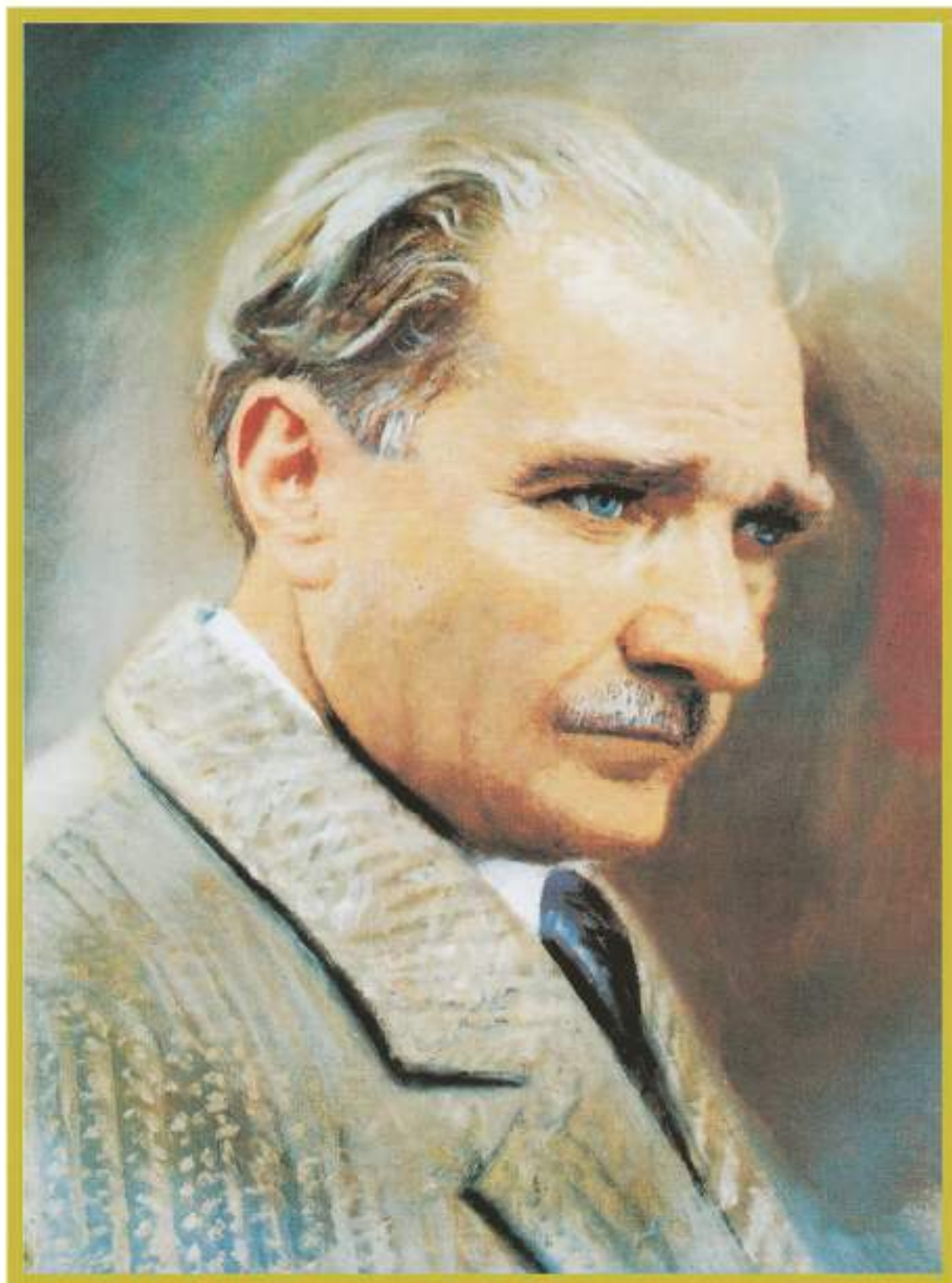
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

NAVEROK

UNITEYA
1.

EM ZIMANÊ XWE
NAS BIKIN

Beşa 1. ALFABEYA ME
Beşa 2. HEJMAR

9

UNITEYA
2.

EZ Û MALBATA
MIN

Beşa 1. EZ Û HEVALÊN MIN
Beşa 2. MALBATA MIN
Beşa 3. PIŞE

25

UNITEYA
3.

JÎNGEH Û
XWENDINGEHA
MIN

Beşa 1. JYANA LI XWENDINGEHÊ
Beşa 2. JYANA LI MALÊ

39

UNITEYA
4.

LAŞ Û
TENDURISTÎ

Beşa 1. ENDAMÊN LAŞ
Beşa 2. PAQIJÎYA LAŞ
Beşa 3. TENDURISTÎ Û NEXWEŞÎ

55

UNİTEYA
5.

XUREK Ò VEXUREKÊN ME

Beşa 1. XUREK Ò VEXUREK
Beşa 2. RENG

71

UNİTEYA
6.

DEMSAL Ò SALNAME

Beşa 1. DEMSAL Ò MEH
Beşa 2. HEFTE
Beşa 3. SAET

87

UNİTEYA
7.

GEŞTÛGER Ò HATÛÇO

Beşa 1. CIH Ò HÊL
Beşa 2. HATÛÇO
Beşa 3. GEŞTÛGER

103

UNİTEYA
8.

LİSTIK Ò ÇİROK

Beşa 1. LİSTIK
Beşa 2. ÇİROK

119

UNİTEYA
9.

ÇALAKİYÊN SERBEST

Beşa 1. ÇALAKİYÊN ÇANDÎ Ò HUNERÎ
Beşa 2. WERZİŞ
Beşa 3. BERNAMEYÊN TELEVİZYONÊ

135

BERSIVÊN MAMIKAN
BERSIVÊN XAÇEPIRSAN
FERHENGOK
ÇAVKANÎ

151
152
153
160

LÎSTEYA ÎKONAN

AMADEHÎYA UNÎTEYÊ

NÊÇÎRA PEYVAN

JI TÛRIKÊ GELÊRÎ

NIRXANDIN

XAÇEPIRS

UNÎTEYA 1.

EM ZIMANÊ XWE NAS BIKIN

PEYVÊN SEREKE

ziman, alfabe, tîp, hejmar, çîrok

AMADEHÎYA UNÎTEYÊ

1. Li gor we ziman çî ye? Bibêjin.
2. Derheqê zimanê kurdî da çî agahiyên we hene? Bibêjin.
3. Di jiyana rojane da hejmar bi kêrî çî tên? Bibêjin.
4. Di alfabeya kurdî da kîjan tîp hene? Bibêjin.

BEŞA 1.

ALFABEYA ME

Tîpên Girdek

ABCÇDEĒFGHIİJKLMNOPSŞTUŪVWXYZ

abcçdeēfghiijklmnopqrsştuūvwxyz

Tîpên Hûrdek

Tîpên Dengdêr

aeēliouū

bcçdfghjklmnpqrsştvwxyz

Tîpên
Nedengdêr

Pevdeng

xw

e-ê i-î u-û v-w k-q

Tîpên Nêzdeng

Çalakiya 1.

Pirsên jêrîn bibersivînin û binivîsin.

1. Di alfabeya me da çend tip hene?

.....

2. Ji van tîpan çend heb dengdêr in?

.....

3. Ji van tîpan çend heb nedengdêr in?

.....

4. Di alfabeya me da çend pevdeng hene?

.....

Çalakiya 2.

Li jêr tip tevlihev hatine dayin. Ji van tipên tevlihev peyvên watedar çêbikin.

1. urmkaînc: **kurmançî**

7. çned:

2. baleaf:

8. pgevnde:

3. pît:

9. nzmia:

4. ikgred:

10. laçaik:

5. dnedengêr:

11. zdênneg:

6. ypve:

12. ûhdekr:

Çalakiya 3.

Ji mamosteyê xwe guhdariya peyvên jêrîn bikin û li lênûska xwe binivîsin.

Nêçîra Peyvan

mer

sîr

tû

kuçik

ZIMANÊ MIN

Bilbilê bax û bostan
Xezala deşt û çîyan
Xelata bav û kalan
Ez im zimanê kurdi

Bi min dixwînin dengbêj
Stranbêj û çirokbêj
Bêhejmar peyv û biwêj
Ez im zimanê kurdi

Dengê av û kaniyan
Xemla teyr û tûtiyan
Bi min xweş e ev jîyan
Ez im zimanê kurdi

Bi min bikenin, şa bin
Bo zanîne çira bin
Teqez xwişk û bira bin
Ez im zimanê kurdi

Şewqa tavê xuya bû
Cehl û nezanîn rabû
Jingeh bi min ava bû
Ez im zimanê kurdi

(Komîsyon)

Çalakiya 4.

Hest û ramanên ku bi vê helbestê bi we ra çêbûn ji pola xwe ra bibêjin.

Nêçira Peyvan

tûti

dengbêj

kani

xezal

ZIMAN

Mamosteya me ya dersa kurdî di dersê da agahîyek da me. Li gor wê agahîyê dê li xwendîngeha me pêşbirkek hatibûna lidarxistin. Ev pêşbirk derheqê berhevkerin û qeydkirina çirokên gelêri da bû. Bi saya vê pêşbirkê hem çirokên me yên herêmê dê wînda nebûna û hem jî em dê hîni gelek çirokan bûbûna. Ji ber ku kêfa min jî çirokan ra pir dihat, min ev fikir gelekî eciband. Li gor agahîyên ku mamosteyê dabûn me, diviyabû em biçin cem mirovekî kal an miroveka pîr. Ji ber ku ew, gelek peyvên ku edî pîr nayên bikaranîn dizanin.

Wê şevê jî kêf û kelecane xew neket çavên min. Roja din sibehê bavê min ez şandim cem Xalê Heznî. Xalê Heznî xerat bû, emrê wî nêzî heftêyi bû û hêj jî dixebitî. Dema min sparteka xwe jê ra got kêfa wî jî vê xebatê ra pir hat. Xuya bû ku ew mirovekî gelekî zana bû û wî gelek çirok zanibûn.

Ê ziman û çanda me da gelek agahîyên wî hebûn. Ez li cem wî rûniştim. 30t û min jî dengê wî qeyd kir. Navê çiroka wî Pîrê û Rovî bû. Kêfa min pir jî vê çirokê ra hatibû. Zimanê Xalê Heznî pir xweş û zelal bû. Piştî ku min qeydkirina çirokê qedand Xalê Heznî jî min ra got:

-Keça min, zimanê kurdî zimanekî gelekî kevnar û dewlemend e. Ez dixwazim derbarê zimanê me da hin agahîyan jî bidim te.

Min jî jê ra got:

-Belê xalo, ez dê pir kêfxweş bibim.

Xalê Heznî dest bi axaftinê kir:

-Ev ziman ewqas dewlemend e ku tenê navên cûreyên tiri yên ku ez dizanim zêdeyî sihî ne. Lê ez dizanim ku hejmara navên cûreyên tiri ji heftêyî zêdetir e. Edebîyata me jî gelekî kevnar e. Di edebîyata kurdan da gelek helbestvanên navdar hene. Mesela, Ehmedê Xanî çîroka xwe ya navdar Mem û Zîn bi kurdî nivîsandîye. Herwiha Melayê Cizîrî û Feqîyê Teyran gelek helbestên xweş nivîsandine.

Gelek dengbêjên me yên navdar hene. Evdalê Zeynikê, Şakiro, Mihemed Arifê Cizrawî hin ji van dengbêjên me yên binavûdeng in. Bi saya dengbêj, çîrokbêj, stranbêj û helbestvanan gelek dewlemendiyên zimanê me gihastine îro. Di nav vê dewlemendiyê da gelek çîrok, destan, stran, mamik û gotinên pêşyan hene.

Bi saya ziman, çanda gel tê parastin û adetên me nayên jibîrkirin. Bi saya ziman, fikir û ramanên me derdikevin holê û tîn îfadekirin. Ziman nasnameya millet e û bi saya ziman di nava ferdên wî milletî da hestên yekîtî û biratîyê peyda dibin û bihêz dibin.

Xalê Heznî derbarê ziman û edebîyata me da gelek agahiyên xweş dabûn. Min hem ji bo vê çîrokê û hem jî ji bo van agahiyan jê ra spas kir.

Piştî ez vegeyriyam malê û min çend caran li dengê çîroka qeydkirî guhdarî kir. Dû ra min dest bi nivîsandinê kir. Min hin peyv fam

nekiribûn. Ji bo van peyvên min li ferhengê mêze kir. Piştî ez çûm cem apê xwe Dildar. Ji ber ku wî di kovarên edebîyata kurdî da dinivîsî, kurdîya wî gelekî baş bû. Wî jî şaşiyên min sererast kirin.

Heftêya din min çîroka xwe teslimî mamosteya xwe kir. Gelek hevalên xwendîgehê jî çîrokên xwe anîbûn. Em tev li benda encama pêşbirkê bûn û gelekî bikelecan bûn. Piştî hefteyê encam diyar bû. Ez û Mihemed û Bawer me derece bidest xistibû. Rêvebirê xwendîgehê roja inê bi merasimekê xelat dan me. Ez bûbûm yekem, Mihemed bûbû duyem, Bawer jî bûbû sêyem. Mamosteya me jî em pîroz kirin û ji bo vê serkeftinê kêfxweşiya xwe anî ziman. Cara yekem bû ku di warê zimanê kurdî da min xelatek standibû. Apê min Dildar jî çîroka min şand kovareka zarokan. Çîroka min di kovarê da hat weşandin. Ji kêfxweşiyê min dikir ez bifirim.

(Komîsyon)

Nêçîra Peyvan

pêşbirk

dewlemend

xerat

xelat

kal

pir

Çalakiya 5.

Pirsên jêrin bibersivînin.

1. Ev pêşbirk derheqê çi da bû? Bibêjin.
2. Çima xew neketibû çavên keçikê? Bibêjin.
3. Li gor Xalê Heznî zimanê kurdî zimanekî çawa ye? Bibêjin.
4. Di çîrokê da kîjan helbestvan derbas dibin? Bibêjin.
5. Keçik çima ji apê xwe alikariyê dixwaze? Bibêjin.

Çalakiya 6.

Hûn jî derheqê çîroka jorin da çar pirsan amade bikin û ji hevalên xwe bipirsîn.

1.
2.
3.
4.

Çalakiya 7.

Ji mamosteyê xwe guhdariya metnê jêrin bikin û li lênûska xwe binivîsin.

(...)

Gelek dengbêjên me yên navdar hene. Evdalê Zeynikê, Şakiro, Mihemed Arifê Cizrawî hin ji van dengbêjên me yên binavûdeng in. Bi saya dengbêj, çîrokbêj, stranbêj û helbestvanan gelek dewlemendiyên zimanê me gihastine îro. Di nav vê dewlemendiyê da gelek çîrok, destan, stran, mamik û gotinên pêşyan hene.

(...)

BEŞA 2.

HEJMAR

0 ☐ sifir		
1 ☐ yek	11 ☐ yazdeh	21 ☐ bîst û yek
2 ☐ du	12 ☐ duwazdeh	22 ☐ bîst û du
3 ☒ sê	13 ☐ sêzdeh	23 ☐ bîst û sê
4 ☐ çar	14 ☐ çardeh	24 ☐ bîst û çar
5 ☐ pênc	15 ☐ panzdeh	25 ☐ bîst û pênc
6 ☒ şeş	16 ☐ şazdeh	26 ☐ bîst û şeş
7 ☐ heft	17 ☐ hevdeh	27 ☐ bîst û heft
8 ☐ heşt	18 ☐ hejdeh	28 ☐ bîst û heşt
9 ☐ neh	19 ☐ nozdeh	29 ☐ bîst û neh
10 ☐ deh	20 ☐ bîst	30 ☐ sî
40 ☐ çil	50 ☐ pêncî	60 ☐ şeşt
	70 ☐ heftê	80 ☐ heştê
	90 ☐ nod	100 ☐ sed

Çalakiya 1.

Tiştên ku li jêr tèn xwestin pêk bînin.

1. Ji pola xwe ra ji yekê heta sedî bijimêrin.
2. Ji pola xwe ra ji yekê heta sedî pêncpênc bijimêrin.
3. Hejmarên tabloya jorin sê sê bijimêrin. Wekî minakan li ser tabloyê nişan bikin.

HELBESTA HEJMARAN

Hemû reqem û hejmar,
Dest pê dîkin bi yekê.
Bê wan nabim hesabdar,
Ji ber dîkim her yekê.

Pênc tiliyên destên me,
Pir bikêr in ji bo me.
Wekî pênc heb birak in,
Tim livdar û çalak in.

Dinêrim li du destan
Hem çavan û hem guhan.
Du lîngan û du milan,
Bi kar tinim her caran.

Xanî, Feqî, Cizîrî,
Bateyî û Herîrî,
Şeş stêrk in ji me ra,
Bi Pertewê Hekkarî.

Sê endamên malbatê,
Dê û bav û zarok in.
Her sê dîkin xebatê,
Her sê bo hev xelat in.

Ji bir nakim vê yekê:
Heft rojên hefteyekê.
Heft ecûcên çirokê,
Min ji ber kir şevêkê.

Her çar hêlan bizane.
Çar hêlên sereke ne:
Rojava û rojhilat,
Dû ra başûr, bakur hat.

Bihuşt bi heşt derî ye.
Her yek jî vekirî ye.
Ger tu bixwazî biçê,
Şertê pêşî qencî ye.

Neh gerestêrkên mezin,
Wekî neh fer bazin in.
Galaksiya kadizan,
Bi wan tije ye, bizan.

(Komîsyon)

Çalakiya 2.

Ji mamosteyê xwe guhdariya helbesta jorin bikin. Binê hejmarên ku di helbestê da derbas dibin xêz bikin.

PIRSÊN DÊYA MIN

- Dê:** Tu bi xêr hatî.
Kur: Di nav xêrê da bî.
Dê: Kurê min, hûn îro li xwendîngehê hîni çî bûn?
Kur: Dayê, em îro di dersê da hîni hejmaran bûn.

Êdî ez dikarim heta 100î bijimêrim.

- Dê:** Baş e. Naxwe em carekê dubare bikin?
Kur: Dê baş be. Ka tu bipirse.
Dê: Heta dehan bijimêre.
Kur: Yek, du, sê, çar, pênc, şeş, heft, heşt, neh, deh.
Dê: Aferin. Ji dehan heta çilî pêncpênc bijimêre.
Kur: Deh, panzdeh, bîst, bîst û pênc, sih, sih û pênc, çil.
Dê: Vêca ji çilî heta sedî dehedeh bijimêre.
Kur: Çil, pêncî, şeşt, heftê, heştê, nod, sed.
Dê: Maşelah. Gelo tu dikarî ji dehan heta yekê ber bi paş ve bijimêrî?
Kur: Deh, neh, heşt, heft, şeş, pênc, çar, sê, du, yek.
Dê: Ka ji bîstî heta dehan ber bi paş ve du û du bijimêre.
Kur: Bîst, hejdeh, şazdeh, çardeh, duwazdeh, deh.
Dê: Her bijî kurê min ê zîrek.

Çalakîya 3.

Tiştên ku li jêr tîn xwestin pêk bînin.

1. Heta bîstî bijimêrin û li lénûska xwe binivîsin.
2. Heta dehan du û du bijimêrin û li lénûska xwe binivîsin.
3. Ji pêncîyî heta sedî pêncpênc bijimêrin û li lénûska xwe binivîsin.
4. Ji sedî heta nodî ber bi paş ve bijimêrin û li lénûska xwe binivîsin.

JÎ TÛRIKÊ GELÊRÎ

A)

Çirok

PÎRÊ Û ROVÎ

Hebû tunebû, li gundekî pîrek hebû. Çêlekeka wê pîrê hebû. Her roj çêleka xwe didot. Ji ber ku pîrê çêlek evarî didot û nedixwest şîr birije, şîrê xwe dibir dixist bin beroşeka mezin û kevîrek datanî ser. Roja din sibehê şîrê xwe jî bin beroşê derdixist û dibir li bazara bajar difrot.

Piştî demekê rovîyek hîn bû ku pîrê şîrê xwe dixwe ku derê, dihat didît û vedixwar. Pîrê bi vê yekê pir aciz bû. Şevêkê pîrê şîyar dimîne û xwe vedişêre. Dixwaze ku bizane ew diz kî ye. Dibîne ku va rovîyek tê û şîrê wê vedixwe. Hema yekser radihêje şûnik û li rovî dixwe. Serê dûvê rovî jê dibe. Pîrê radihêje dûvê rovî û vedişêre. Roja din rovî tê cem pîrê, lêborîna xwe jê dixwaze û dixwaze serê dûvê wî bidê. Pîrê jê ra dibêje:

-Here wî şîrê ku te rijand bîne da ku ez jî dûvê te bidim te.

Rovî diçe cem miyê û jê ra dibêje:

-Miyê, miyê! Ka ji kerema xwe bide min şîr, ez bidim pîrê. Ew jî bide min serê dûvê min. Da ku ez serê dûvê xwe pê ve bikim.

Mî ji rovî ra dibêje:

-Here ji mêrgê ji min ra giya bîne, ez jî şîr bidim te.

Rovî radibe diçe cem mêrgê û jê ra dibêje:

-Mêrgê, mêrgê! Bide min giyê, ez bidim miyê. Mî bide min şîr, ez bidim pîrê. Pîrê bide min serê dûvê min.

Mêrg jê ra dibêje:

-Here ji reqîsvanan ra bibêje, bila li ser min bireqîsin. Ez jî giya bidim te.

Rovî vê carê jî diçe cem reqîsvanan û ji wan ra dibêje:

-Reqîsvanino, reqîsvanino! Ka ji kerema xwe çasekê werin li ser mêrgê bireqîsin. Da ku mêrg bide min giyê, ez bidim miyê. Mî bide min şîr, ez bidim pîrê. Pîrê bide min serê dûvê min.

Reqîsvan jê ra dibêjin:

-Here ji me ra cilûbergan bîne ku em jî li xwe bikin û bireqîsin.

Rovî diçe cem terzî û jê ra dibêje:

-Ka ji kerema xwe hinek cilûbergan bidirû. Da ku ez bidim reqîsvanan, ew jî bireqîsin li ser mêrgê. Mêrg bide min giyê, ez bidim miyê. Mî bide min şîr, ez bidim pîrê. Pîrê bide min serê dûvê min.

Terzî jê ra dibêje:

-Dibe, lê bi şertekî. Here ji min ra bîne hêkan, bidirûm ji bo te cilûbergan.

Rovî diçe cem mirîşkan û dibêje:

-Mirîşkino, mirîşkino! Ji kerema xwe bidin min hêkan, ez jî bidim terzî. Terzî bide min cilûbergan. Da ku ez bidim reqîsvanan, ew jî bireqîsin li ser mêrgê. Mêrg bide min giyê, ez bidim miyê. Mî bide min şîr, ez bidim pîrê. Pîrê bide min serê dûvê min.

Mirîşk jê ra dibêjin:

-Baş e, em bidin, lê bi şertekî. Here ji me ra garis bîne, em jî hêkan bidin te.

Rovî diçe cem bostan, û jê ra dibêje:

-Bostano, Bostano! Ji kerema xwe bide min garis, ez bidim mirîşkan. Mirîşk bidin min hêkan, hêkan bidim terzî. Terzî bide min cilûbergan. Da ku ez bidim reqîsvanan, ew jî bireqîsin li ser mêrgê. Mêrg bide min giyê, ez bidim miyê. Mî bide min şîr, ez bidim pîrê. Pîrê bide min serê dûvê min.

Bostan jê ra dibêje:

-Eger tu ji min ra avê binî ez dê jî garis bidim te.

Rovî diçe kaniyê û jê ra dibêje:

-Kaniyê, kaniyê! Ji kerema xwe bide min avê. Ez avê bidim bostan, da ew bide min garis, ez garis bidim mirîşkan. Mirîşk bidin min hêkan, hêkan bidim terzî. Terzî bide min cilûbergan. Da ku ez bidim reqîsvanan, ew jî bireqîsin li ser mêrgê. Mêrg bide min giyê, ez bidim miyê. Mî bide min şîr, ez bidim pîrê. Pîrê bide min serê dûvê min.

Kanî pir dilovan bû. Av da rovî. Rovî av bir û da bostan, bostan jî garis da. Garis da mirîşkan, mirîşkan jî hêk dan wî. Wî jî hêk dan terzî. Terzî cilûberg dan wî. Wî jî ew birin dan reqîsvanan, reqîsvan jî li ser mêrgê reqîsîn. Mêrgê giya da rovî. Rovî giya da miyê. Miyê şîr da rovî. Rovî şîr da pîrê. Pîrê serê dûvê rovî dayê. Rovî jî serê dûvê xwe pê ve kir. Tobe kir û soz da pîrê ku êdî hew dîziyê bike.

Çiroka me çû diyarên, rehma Xwedê li dê û bavê guhdaran...

(Ji edebiyata gelêri bi guhertinên piçûk)

Nêçîra Peyvan

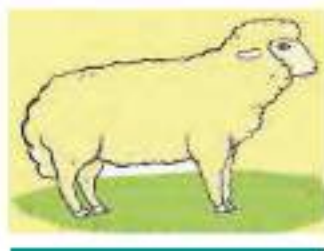
rovî

eûnîk

mêrg

mî

beroş

dûv

Çalaki

Pirsên jêrin bibersivînin.

1. Çima pîrê şîrê xwe dixist bin beroşê?
2. Serê dûvê roví çawa jê bû?
3. Kê daxwaza roví bêşert anî cih?

B)

Mamik

Dernakeve ji malê, hem ciwan e hem kal e, geh şûr e, geh mertal e.
Hem neyar e hem heval e, geh şîrîn e geh tahl e. Ev çi ye?

C)

Gotinên Pêşîyan

Nabêjin, kê kir; dibêjin, kê got.

Ziman paleyê xwediyê xwe ye.

Gotina xweş têxe devê neyarê xwe, parîyê xweş têxe devê hevalê xwe.

Gotinên mezinan, neqşên li kevîran.

Gotinên pêşîyan, bingehên xaniyan.

NIRXANDIN

A)

Pirsên jêrîn bibersivînin.

1. Tipên dengdêr binivîsin.

.....

2. Tipên nedengdêr binivîsin.

.....

3. Ji yekê heta bîstî bi reqeman binivîsin.

.....

4. Navên çend çîrokên ku we ji mezinên xwe guhdarî kirine binivîsin.

.....

5. Hûn navên çend heb helbestvanên kurd dizanin? Binivîsin.

.....

B)

Li hemberê hevokên jêrîn nişaneyên "R" (rast) an "Ç" (çewt) daynin.

1. Zimanê kurdî zimanekî gelekî kevnar û dewlemend e. ()

2. Ehmedê Xanî, Mem û Zîn bi zimanê erebî nivîsandiye. ()

3. Melayê Cizîrî û Feqîyê Teyran helbestên xweş nivîsandine. ()

4. Bi saya ziman, çand û adetên me tîn jibîrkirin. ()

5. Evdalê Zeynikê, Şakiro, Mihemed Arifê Cizrawî dengbêj in. ()

C)

Valahiyên jêrîn bi peyvên guncan dagirin.

tirî / Mem û Zîn / nasnameya / helbestvanan / edebîyata

1. Ziman millet e.

2. Zimanê me û me gelekî kevnar in.

3. Hejmara navên cûreyên ji heftêyî zêdetir e.

4. Navê pirtûkeka Ehmedê Xanî e.

5. Bi saya dengbêj, çîrokbêj, stranbêj û zimanê me dewlemend dibe.

D)**Di pirsên jêrîn da vebijêrka rast nişan bikin.****1. Di kîjan vebijêrkê da pevdenga kurdî hatiye bikaranîn?**

- a) zelal b) kevir c) xezal d) xweş

2. Di kîjan vebijêrkê da peyvê bi tîpa dengdêr dest pê kiriye?

- a) êvar b) çîrok c) mast d) kîvroşk

3. Nivisandina kîjan hejmarê çewt e?

- a) 8-heşt b) 10-heft c) 14-çardeh d) 19-nozdeh

4. Kîjan ne dengbêjek e?

- a) Evdalê Zeynikê b) Şakiro c) Feqîyê Teyran d) Mihemed Arifê Cizrawî

5. Kîjan agahî çewt e?

- a) Zimanê me û edebiyata me gelekî kevnar in.
 b) Bi saya ziman, fikir û ramanên me derdikevin holê û tîn îfadekirin.
 c) Gelek dengbêjên me yê navdar hene.
 d) Di edebiyata kurdan da tenê helbestvan hene.

E)**Bi peyvên jêrîn hevokan saz bikin.**

1. bû / wî / çîroka / Pîrê û Rovî / Navê **Navê çîroka wî Pîrê û Rovî bû.**

2. xwe / çûm / Dildar / apê / Ez / cem

3. gundekî / hebû / Li / pîrek

4. dilovan / bû / Kanî / pîr

5. axaftinê / Heznî / kir / bi / Xalê / dest

XAÇEPIRS

Xebata dersê
ya ku mirov li
malê dîke

01

Nivîsên
hestyar û
hunerî

02

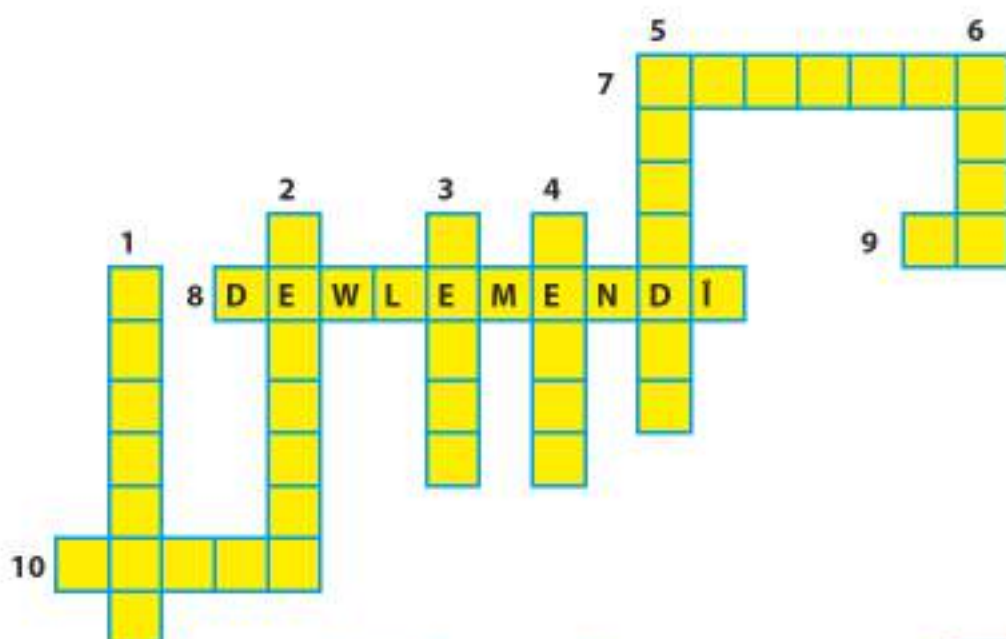
Ajeleka kovî

03

Diyariya ku
di encama
pêşbirkan da
tê dayin

04

14 ? 16

Hejmarek

05

Cihê ku ava
paqij jê dertê

06

Pêşbazî û
reçabeta
di navbera
mirovan de

07

Pirbûn,
zêdebûna
tiştên maddî û
manewî

08

Cûreyeka pez
a bihiri

09

Kesê ku daran
dibire û ji wan
tiştan çêdike

10

UNÎTEYA 2.

EZ Û MALBATA MIN

PEYVÊN SEREKE

naskirin, taybetî, malbat, dê û bav, xizm, hevaltî, pişe

AMADEHÎYA UNÎTEYÊ

1. Hûn dikarin xwe çawa bidin naskirin? Bibêjin.
2. Di malbatê da ji bo mijarên girîng fikirên we jî tîrên pirsîn an na? Bibêjin.
3. Derheqê hevaltîyê da hûn çi difikirin? Bibêjin.
4. Di hilbijartina pişeyan da tiştên girîng çi ne? Bibêjin.

BEŞA 1.

EZ Û HEVALÊN MIN

HEVALTÎ

Çiqas xweş e hevaltî,
Wekî xwişk û biratî,
Min bang kir, her tu hatî,
Heval, tu bi xêr hatî.

Bi te dibim dewlemend,
Wek hogir û hevalbend,
Her wekî rist û rêzbend,
Heval, tu bi xêr hatî.

Jîyan bi te xweştir e,
Ger tu neçî baştir e,
Rûne, sohbet çêtir e,
Heval, tu bi xêr hatî.

Em bi hev ra bilizin,
Bistrinin, bibezin,
Em xwe ji hev vedizin,
Heval, tu bi xêr hatî.

Zêde bû bextewarî,
Li her cihî, her warî,
Sibeh, nivro, êvarî
Heval, tu bi xêr hatî.

(Komîsyon)

Çalakiya 1.

Di helbesta jorin da behsa kîjan taybetiyên hevaltîyê tê kirin? Bibêjin.

Çalakiya 2.

Wekî minaka jêrin tiştên ku hûn ji wan hez dikin û yên ku ji wan hez nakin ji pola xwe ra bibêjin.

Ez ji xwarina masîyan gelekî hez dikim.
Kêfa min ji xwendina pirtûkan ra pir tê.
Ez dixwazim hinî avjeniyê bibim.
Kêfa min ji filmên tirsnak ra nayê.
Ez ji serdana xizmên xwe pir hez dikim.

HEVALÊ NÛ

Mamoste: Zarokino, em dê îro hevalekî nû nas bikin. Ji îro pê ve ew dê di vê polê da bi we ra bixwîne. Tu bi xêr hatî! Ji kerema xwe tu xwe bide naskirin.

Ehmed: Di nava xêrê da bin. Navê min Ehmed e. Min xwendingeha seretayî û pola pêncem li gund xwend. Li wir gelek hevalên min çêbûn. Ez bêriya hevalên xwe dikim.

Mamoste: Xuya ye ku te ji hevalên xwe pir hez kiriye. Tu dikarî hinekî behsa hevalên xwe bikî?

Ehmed: Belê mamoste, min xwendingeha seretayî û pola pêncem li gundekî Midyadê xwend. Ne tenê li xwendingehê, piştî dersan jî ez û hevalên xwe me bi hev ra wextê xwe derbas dikir. Me listikên cûrbicûr dilîstin. Em gelekî hinî hev bûbûn. Lê bila hevalên vê polê şaş fam nekin, ez dixwazim bi van hevalên xwe yên nû ra jî demên xweş derbas bikim.

Mamoste: Aferîn, tu gelekî birewer î. Tu dixwazî bibî çî û li ku bijî? Hinekî jî behsa van bike.

Ehmed: Mamoste, ez dixwazim bibim beytar û di sazîyeka fermî da karmendiyê bikim. Ez jî ajelan, bi taybetî jî ji çûkan, gelekî hez dikim. Ez dixwazim vî karî li bajarekî piçûk ku ajel pir lê tîn xwedîkirin bikim.

Mamoste: Serkeftin jî te ra. Bi min fikirekî xweş e. Careka din tu bi xêr hatî. Ez kêfxweş bûm.

Ehmed: Ez jî gelekî kêfxweş bûm. Ji bo vê derfeta ku we da min jî gelek spas.

Nêçîra Peyvan

karmend

beytar

ajel

Çalakiya 3.

Hûn jî bi hevalên xwe ra hevpeyvîneka wekî ya jorîn çêbikin.

EZ XWE Û KESÊN LI DERRDORA XWE DIDIM NASÎN

Merheba. Navê min Nêrgîz e. Ez duwazdeh salî me. Em li taxa Kulturê dijîn. Ez diçim Xwendîngeha Navîn a Kulturê. Ez di pola 6/Ayê da dixwînim. Ji mamoste û hevalên xwe pir hez dikim û bi dilxwazi diçim xwendîngehê. Ji xeynî dersan kêfa min ji şanoyê ra jî tê. Ez li xwendîngehê di koma şanoyê da dilizim. Em şanoyên xwe li xwendîngeha xwe pêşkêş dikin. Em carinan hin şanoyên zarokan li pêşdibistanan û li dibistanên seretayî jî pêşkêş dikin. Ez dibînim ku zarok ji şanoyên me pir hez dikin û ji van şanoyan gelek tiştan hin dibin.

Ez ji malbata xwe jî pir hez dikim. Malbata min ji heşt kesan pêk tê: dêya min, bavê min, ez û du xwişkên min, birayê min, dapîra min û bapîrê min. Bavê min çil û du salî ye û di fabrîqeyekê da karker e. Dêya min jî terzî ye. Xwişk û birayên min ji min piçûktir in. Xwişkên min diçin xwendîngeha seretayî. Birayê min jî diçe pêşdibistanê. Dapîra min birayê min dibe pêşdibistanê. Bapîrê min jî her sibeh bi xwişkên min ra heta dibistanê diçe û piştê jî hinekî li parkê dimeşe.

Hevalên min gelekî qenc in. Ez ji van hevalan her sibeh bi Mistefa û Rûkenê ra diçim xwendîngehê. Ez ji van herdu hevalên xwe pir hez dikim. Mistefa yekî bejindirêj e. Porê wî qehweyî ye. Çavên wî hingivîn in. Bêhtir jî lêdana gîtarê hez dike. Carinan ji me ra jî li gîtarê dide û di ber ra jî stran dibêje. Rûken jî hevaleka hêja ye. Porê wê zer e û çavên wê şîn in. Bejina wê ne kurt û ne jî dirêj e. Ji min qelwîr e. Ew jî ji lîstina voleybolê pir hez dike û di voleybolê da pir zîrek e. Li dibistana me di tîma voleybolê da dilîze.

(Komîsyon)

Nêçîra Peyvan

pol

şano

karker

stran

Çalakiya 4.

Hûn jî wekî metnê jorîn taybetiyên xwe, malbata xwe û hevalên xwe bi pola xwe ra parve bikin.

BEŞA 2.

MALBATA MIN

HEVDÎTINA XIZMAN

Xalê min nexweş ketibû û jinxala min ji bo dermankirinê ew anîbû nexweşxaneya herêmê. Ez û bavê min em bi erebeyê çûbûn pêşwazîya wan û me ew biribûn nexweşxaneyê. Ji gund jinxala min, kurxalê min û keçxala min pê ra hatibûn. Bijîşk ji me ra gotibû ku ji bo tenduristîya wî divê em li cem wî zêde nemînin. Ji ber vê yekê me keçxala min li wir hişt ku jê ra refeqetê bike. Ez û bavê min û jinxala min û kurxalê min em derketin. Jinxala min ji bo wê şevê li wir bimînin xwest ku biçin mala birayê xwe. Bavê min xwe aciz kir û ji wan ra got:

-Ev erd bigihêje wî ezmanî ez nahêlim hûn biçin. Mala me mala we ye jî. Weleh dê dişta te xwe zaf bixeyidîne. De werin em biçin malê. Jixwe xanimê jî me ra xwarin hazir kiriye û li benda me ye.

Jinxala min jî got:

-Birayê min, em zanin hûn ji mêvanan pir hez dikin û hûn gelekî merd in. Gumana me jê tune ye. Ji ber ku me zû xeber neda we em naxwazin zêde li we bibin bar. Ji bo mêvandarîyê divê em zû xeberê bidin xwediyê malê û bipirsin bê ka musaîd in an na.

Bavê min jê ra got ku haya wî ji hatina wan hebû û ji bo wan amadehî kiriye. Dawî qayil bûn û bikêfxweşî li erebeyê siwar bûn. Me rê girt û em çûn mala me. Jinbira min derî li me vekir. Bixêrhatin da me û em ketin hundir. Me dît ku apê min û jinapa min digel pismam û dotmamên min jî hatine û rûniştî ne. Wan jî bixêrhatin da mêvanên me. Ez çûm destên apê xwe û jinapa xwe. Zarokên wan jî bi wan ra bûn. Dotmam û pismamên min jî bi dîtina me pir kêfxweş bûn. Ji ber ku her du dotmamên min jî ji min bi gelekî mezintir bûn, bêhtir wê rojê ez bi pismamên xwe ra listim. Wê şevê heta çaxê razanê me behsa rojên xwe yên li gund kir.

Roja din em bi hev ra çûn nexweşxaneyê û me xalê min dit. Rewşa wî ber bi başbûnê ve diçû. Xalê min dê di demeka kurt da ji nexweşxaneyê derketibûna. Vê yekê em gelekî kêfxweş kirin. Qaseka din xaltiya min Xecê û keça wê Besnayê jî hatin nexweşxaneyê. Ji zû ve min xaltiya xwe û mixaletiya xwe Besna nedîtibûn. Xaltiya min ez hembêz kirim û ji min ra got:

-Maşelah, tu bûye xortekî lihevhatî!

Vê gotinê ez gelek dilşa kiribûm. Ez jî çûme destê xaltiya xwe û min bixêrhatin da mixaletiya xwe jî. Wan jî pirsra xalê min kir û hinekî li cem wî man. Xalê min bi dîtina me hemûyan gelekî kêfxweş bûbû. Xuya bû ku dîtina xwedî û mirovên wî bandor li rehetbûna wî jî dikir. Min jî bi saya xalê xwe gelek xwediyên xwe dîtin. Min fam kir ku herçiqas bi telefonê em li hev bipirsin jî wekî dîtinê nabe. Min ev jî fam kir ku divê xizim li halên hev bipirsin, li hev xwedî derkevin.

Wexta ku xalê min rehet bû û ji nexweşxaneyê derket em çûn devê nexweşxaneyê. Me dît ku dîsa pismam û dotmamên min, apê min û jinapa min, xaltî û mixaletiya min jî li wir in. Ez û dêya xwe û bavê xwe û xwişka xwe jî bi hev ra çûbûn. Piştî me bi çend deqîqeyan, birayê min jî digel jinbira min hatibû. Em tev dîsa li hev civiyabûn. Wextê xalê min em tev li nexweşxaneyê dîtibûn gelekî hestyar bûbû. Ji me ra wiha got:

-Ez gelekî dilşa û bextewar im ku hûn tev xwediyên min in. Bawer bikin ku bi dîtina we rihê min sivik bû, bû wekî çûkekî.

(Komîsyon)

Nêçîra Peyvan

nexweşxaneyaya herêmê

tenduristî

hembêzkirin

Çalakiya 1.

Pirsên jêrin bibersivînin.

1. Kî nexweş ketibû?

.....

2. Bijîşk ji ber çi nexwestibû ku mêvan li ber nexweş zêde bimînin?

.....

3. Serdana xwedî û mirovan bandoreka çawa li rehetbûna nexweş kir?

.....

4. Çima divê em li halê xizmên xwe bipirsin û li hev xwedî derkevin?

.....

Çalakiya 2.

Li gorî agahiyên jorin hevok û peyvên hevok bikin.

1. Zarokên xaltiya mirov in.	jinxal
2. Jina xalê mirov e.	kurxal
3. Kurê apê mirov e.	keçxal
4. Keça apê mirov e.	xaltî
5. Keça xalê mirov e.	pismam
6. Kurê xalê mirov e.	dotmam
7. Xwişka mêrê mirov e.	mixaletî
8. Jina apê mirov e.	jinbir
9. Jina birayê mirov e.	jinap
10. Xwişka dêya mirov e.	diş

Çalakiya 3.

Li jêr forma serilêdana azmûnê heye. Agahiyên xwe û yên malbata xwe binivîsin.

FORMA SERILÊDANÊ

wêne

Kesê/a Serî Lê Dide

Agahiyên Malbatê

Navê wî/wê:

Navê bavê wî/wê:

Diroka rojbûnê:/...../.....

Navê dêya wî/wê:

Cihê rojbûnê:

Pişeyê dê/bav:/.....

Navnîşan:

.....

BEŞA 3.

PÎŞE

Her pîşe xwedî taybetiyên cuda ye. Bi xêra pîşeyan jiyana me hêsantir dibe.

Mamostetî, cotkarî, dikandarî, karmendî, bijîşkî, karkerî, endezyarî û mêwefiroşî hin ji wan pîşeyan in. Wekî din hinek pîşeyên din jî hene û dixwazim derheqê wan da agahiyan bidim we.

Berber, serê mirovan diqusîne. Rih û simbêlan jê dîke û guhdana wan dîke.

Ajovan, erebeyan diajo û bi vî awayî debara xwe dîke. Ji bo mirovek karibe erebeyê biajo divê ajonameya wî hebe.

Xerat, şikil dide dar û texteyan û ji wan tiştan çêdike.

Noqav, bi amûren taybet xwe berdide binê avê. Di afatan da alikariya mirovan dîke.

Nanpêj, li firûnê nan dipêje û difiroşe. Bi vî awayî debara xwe dîke û xizmetekê dide gel.

Parêzer, di pirsgirêkên hiqûqî da alikariya mirovan dike û di dadgehên da wan diparêze.

Masîvan, masîyan digire, difiroşe û bi vî awayî debara xwe dike.

Diransaz, bi dermankirina dev û diranên mirovan ve mijûl dibe. Diranên kurmî radike û diranên nû çêdike.

Dema agir bi deverekê dikeve mirov li numareya 110an digerin û agirkuj tê, alikariya wan dike.

Çalakiya 1.

Wêneyên jêrîn û pişeyan hevpek bikin.

parêzer

nanpêj

diransaz

agirkuj

masîvan

berber

TU DIXWAZÎ BIBÎ ÇI?

Mamoste: Zarokino, îro ev mêvanê me dê derhe agahiyan bide me. Mamoste, kerem bike!

Mamosteyê rêber: Spas dikim. Zarokino wekî ma ji anî ziman, em dê li ser pişeyan biaxivin. Gelo hûn dixv çî? Ji kerema xwe bibêjin.

Gulşin: Ez dixwazim bibim hemşîre lê bijîşkî jî dikişîne.

Sercan: Ez dixwazim di warê genetikayê da bibim z

Leyla: Ez dixwazim bibim endezyar. Kêfa min jî çandinî û ajeldariyê ra tê.

Osman: Mamoste, ez dudil im. Ez hem dixwazim bibim mamoste û hem jî dixwazim bibim stranbêj.

Şilan: Ez dixwazim bibim mamosteya pêşdibistanê.

Mamosteyê rêber: Baş e. Li derdora we bêhtir kîjan pişe hene?

Baran: Dikandarî, diransazî, ajovanî, nanopêjî, karkerî, karmendî, cotkarî, mêwefiroşî, xeratî û berberî hene mamoste!

Mamosteyê rêber: Ji xeynî van, hin pişeyên din jî hene. Ev pişe tev bi hev ra jiyana me hêsantir dikin. Dema mirov pişeyek hilbijart divê hay ji taybetiyên wî pişeyî jî hebe. Di hilbijartina pişeyan da daxwaz û qabiliyetên mirov jî pir girîng in. Digel vê, divê mirov hay ji taybetî û derfetên derdora xwe jî hebe. Mesela eger li bajarê we cihên dirokî hebin hûn dikarin bibin rêberê geştyariyê. Ji aliyê din ve eger li derdora we derya, çem û gol tunebin hûn nikarin masîgirî û noqaviyê bikin. Lê mirov çî karî bike divê baş bike û xizmeta mirovahiyê bike armanc jî xwe re.

Nêçîra Peyvan

genetika

çem

derya

zanyar

JI ROJNAMEYÊ

Ajovan Hewce Ne!

Ji bo şirketa xwe em li ajovanan digerin. Şertên serilêdanê: 5 sal tecrûbe, ajonameya CÊyê, belgeya SRC3yê.

Nişe: Ji bo meaş û hûrgulyên din divê hevditina rûbirû bê kirin.

Navnîşan: Taxa Gulfiroşê, Kuçeya 15. Nu: 25/A Batman/Navend

Çalakiya 2.

Mijara îlana li kêlekê çî ye? Bibêjin.

Çalakiya 3.

Navnîşana ku di îlanê da derbas dibe nişan bikin.

Ji Tûrikê Gelêrî

A) Çîrok

BEREKETA BIRAHÎM XELÎL

Dibêjin, demekê du bira hebûn. Ji hev pir hez dikirin. Navê yê piçûk Xelîl, yê mezin Bira hîm bû. Bira hîm zewicî bû û zarokên wî hebûn. Lê Xelîl azeb bû. Zevîyekî wan hebû û her sal ew zevî diçandin. Ji wî zevîyî çî hatibûna, wan ew li hev parve dikir û bi vî awayî debara xwe dikir. Salekê dîsa genim çandibûn. Dema wextê benderê hat, wan genimê xwe li hev parve kir û ev genim kirin du lod. Bira hîm û Xelîl dest bi kişandina genimên xwe kir. Her yekî ji wan ji loda xwe bi çewalan genimê xwe dikişand malê. Dema Bira hîm rahişt çewalê xwe û çû, Xelîl hat li ber genim sekinî û ji xwe ra wiha got:

-Bira hîm zewicî ye û zarokên wî jî hene. Rewşa min jî ya wî xweştir e. A baş ew e ku ez niha hinek genim ji loda xwe bixim ser loda wî.

Hêj Bira hîm venegeriyabû, Xelîl hinek genim ji loda xwe avêt ser loda Bira hîm. Piştî ku Xelîl rahişt çewalê xwe û çû malê. Vê carê jî Bira hîm li ber genim sekinî û ji xwe ra got:

-Xelîl hêj azeb e û pêdiviya wî jî ya min bêhtir e. A baş ew e ku ez hinek genim ji ser loda xwe biavêjim ser loda wî.

Bira hîm hinek genim avêt ser genimê birayê xwe Xelîl. Bi vî awayî heta êvarî geh Xelîl genim diavêt ser genimê birayê xwe û geh Bira hîm... Ji ber vê yekê her du birayan heta derengê rojê genim kişand lê genimê wan nediqediya. Li ser vê dilsoziya wan, Xwedê bereketeka wisa mezin xist nav genimê wan ku ev genim çend rojan xelas nebû. Ji hingê ve di nava gel da dema behsa bereketê tê kirin, bereketa Bira hîm Xelîl tê bira mirovan.

B) Gotinên Pêşîyan

Dê, dibistana zarokan e.

Bavê mirov pişt a mirov e.

Keda helal dibe mû naqete, keda heram bibe weris jî diqete.

NIRXANDIN

A)

Pirsên jêrîn bibersivinin.

1. Taybetiyên bejin û bala xwe bibêjin.
2. Hûn hevalên xwe li gor çî dibijêrin? Bibêjin.
3. Divê mirov serê çend rojan serdana xizmên xwe bike? Çima? Bibêjin.
4. Navên kesên malbata xwe û pişeyên wan binivîsin.

.....

5. Navên pişeyên ku hûn dizanin binivîsin.

.....

B)

Bi peyvên jêrîn hevokan saz bikin.

1. hevalên xwe / Tu / biki? / dikari / hineki / behsa **Tu dikarî hinekî behsa hevalên xwe biki?**
2. ji / malbata / pir / Ez / hez dikim / xwe
3. bi / xêr / hati / Tu
4. me / vekir / Jinbira / li / derî / min
5. dîsa / çandibûn / genim / Salekê

C)

Valahiyên jêrîn bi peyvên guncan dagirin.

kîjan / radike / gelekî / destên / dirêj

1. Li derdora we bêhtir pişe hene?
2. Diranên kurmî û diranên nû çêdike.
3. Vê gotinê ez dilşa kiribûm.
4. Ez çûm apê xwe û jinapa xwe.
5. Bejîna wê ne kurt û ne jî e.

D)

Di pirsên jêrin da vebijêrka rast nişan bikin.

1. Kî serê mirovan diqusîne, rih û simbêlan jê dike û guhdana wan dike?

a) berber

b) ajeldar

c) xerat

d) nanopêj

2. Kî di pirsgirêkên hiqûqî da alîkarîya mirovan dike û di dadgehên da wan diparêze?

a) masîvan

b) agirkuj

c) parêzer

d) ajovan

3. Kî erebeyan diajo û bi vî awayî debara xwe dike?

a) noqav

b) ajovan

c) diransaz

d) berber

4. Kî şikil dide dar û texteyan û ji wan tiştan çêdike?

a) ajeldar

b) mamoste

c) hemşîre

d) xerat

5. Kî bi dermankirina dev û diranên mirovan ve mijûl dibe?

a) diransaz

b) bijîşk

c) karker

d) agirkuj

XAÇEPIRS

Di perwerdeyê da
xwendingeha ku ji
pola 1. heta pola 4.
didome

01

Xwelêpêçana
bi herdu milan

02

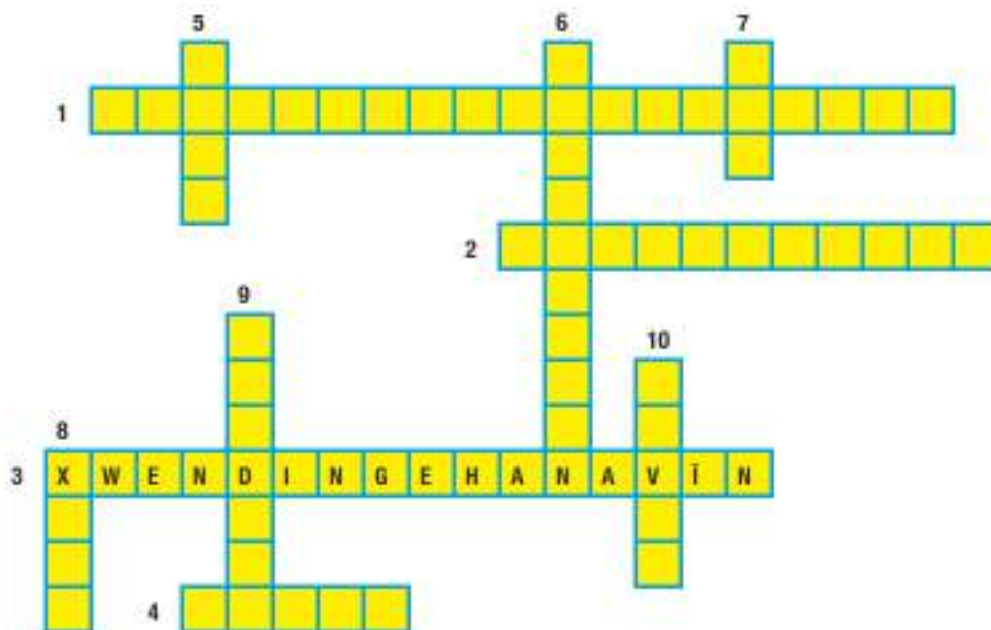
Di perwerdeyê da
xwendingeha ku
ji pola 5. heta pola
8. didome

03

Mirovê xurt û
jêhati

04

Kesê ku
malê xwe bi
dixwazî dide

05

Levakirin,
behrkirin,
dabeşkirin,
paykirin

06

Ava zêde ku
di siruştê da
dihêrike, robar

07

Kesên ku ji
heman malbat
an sulaleyê ne

08

Zireet, danîna
zevî û bostan
û rezan

09

Kesê ku li welatekî
yan mala mirovekî
bi awayekî demkî
dimine

10

UNÎTEYA 3.

XWENDINGEH Û JÎNGEHA MIN

PEYVÊN SEREKE

xwendingeh, jîyan, mal, xanî, ders

AMADEHÎYA UNÎTEYÊ

1. Hûn dikarin çawa behsa xwendingeha xwe bikin? Bibêjin.
2. Hûn dikarin mala xwe û derdora wê hinekî bidin naskirin? Bibêjin.
3. Hûn li xwendingeha xwe di çalakiyên civakî da cih digirin an na? Bibêjin.
4. Ji bo çêkirina guldankekê guldan, av, ax û şitileka gulê peyda bikin.

BEŞA 1.

JÎYANA LI XWENDINGEHÊ

EZ JI XWENDINGEHA XWE PIR HEZ DIKIM

Merheba hevalino, navê min Emîne ye. Ez li Xwendingeha Navîn a Dicleyê xwendekar im. Xwendingeha min li Taxa Huzûrê, li ser Kolana Gulzarê ye. Hewşa xwendingeha me pir fireh e û tê da gelek dar hene. Darên xwendingehê pir bilind in. Çûkan li ser van daran gelek hêlin çêkirine. Em di bin siya wan daran da rûdinin û di navberan da bi hevalên xwe ra sohbetê dikin.

Li pêşberê xwendingeha me navendeka tenduristiyê heye. Li cem xwendingehê li milê rastê mizgeftka pir xweşik û mezin heye. Êvaran ku lambeyên vê mizgeftê pêdikevin dimeneka pir xweş derdikeve holê. Li milê çepê parkeka piçûk heye û tê da listikgehek jî heye. Wextê em jî xwendingehê derdikevin carinan ez û hevalên xwe qederekê li vê listikgehê dilizin û dû ra jî diçin malên xwe.

Li xwendingeha me şazdeh fêrgeh hene. Di fêrgehan da jî bo perwerdeyê tiştên cûrbicûr hene. Di her fêrgehê da jî bo mamosteyan maseyek û sendelîyek heye. Ji bo me xwendekaran panzdeh heb mase û rûniştkekên dunefsî hene. Em du heval li cem hev rûdinin. Di fêrgehê da pirtûkdankek, çend nexşe, depê nivîsê û panoyek hene. Em carinan xebatên xwe yê nivîskî bi vê panoyê ve dikin. Li polê em bi pêşengîya mamosteyên xwe carinan şanoyan pêşkêş dikin. Koroyeka me ya muzîkê jî heye. Em carinan di polê da stranên gelêrî dibêjin.

Rêvebirê xwendingeha me yekî pir dilovan e. Wexta ku pirsgirêkên me çêdibin alîkariya me dike û wan pirsgirêkan çareser dike. Alîkareka wî heye û ew jî pir birehm e.

Dersên ku em di pola şeşan da dixwînin ev in: dersa agahiyên civakî, bîrkariyê, tirkî, fen û teknolojiyê, inglîzî, enformatîkê, wêneyan, werzişê, sêwr û teknolojiyê, muzîkê, çanda dinî û zanîna exlaqî. Çend dersên me yê hîlbijari jî ev in: dersa kurdî, jiyana Cenabê Muhemmed, Qurana Pîroz, hunerên nivîskari û nivîsandinê, dramayê û çanda gelêrî.

Li xwendingehê werzişgeheka me heye. Em dersa werzişê li wir dikin. Li wir cihê guherandina cilûbergan jî heye. Li xwendingehê eywana konferansê jî heye û carinan hin çalakîyên çandî û hunerî li vir pêk tên. Pirtûkxaneya me jî heye û pir fireh e. Tê da gelek pirtûk hene. Em pirtûkan bi emanetî jî peywirdara pirtûkxaneyê werdigirin û piştî ku me ew pirtûk xwendin em wan bi wext teslîm dikin. Kantîna xwendingeha me jî heye û gelekî fireh e. Xebatkarên kantînê pir baş in û hay jî tenduristî û paqijîya derdorê hene. Tiştên ku jî bo tenduristîya me ne baş in di kantîna me da nayên firotin.

Li xwendingehê yek jî bo keçan yek jî ji bo kuran du mescidên me hene. Li cem mescidan cihên destnimêjê jî hene. Heta jî destê me tê em hay jî paqijîya wan diminin. Daşir û destşokên xwendingehê pir in û paqij in. Di her navberê da jî aliyê xebatkarên ve tên paqijkirin.

Dema ku li xwendingehê me qet aciz nabim. Wekî ku ez li mala xwe me. Li vir wextê min gelekî bi kêfxweşî û şadî derbas dibe. Kêfa min gelekî jî mamosteyên min, peywirdar û rêvebiran ra tê. Hevalên min ên polê jî wekî xwişk û birayên min in û ez gelekî jî wan hez dikim.

(Komîsyon)

Nêçîra Peyvan

hêlîn

mizgeft

lîstikgeh

rûnişte

fêrgeh

pirtûkdank

nexşe

destnimêj

Çalakiya 1.

Di metnê jorîn da xwendîngehek tê nasandin. Hûn jî hin taybetiyên xwendîngeha xwe li jêr binivîsin.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Çalakiya 2.

Li jêr terifa "Listika Dîtina Cihan" heye. Hûn jî bi hevalên xwe ra vê listikê bilîzin.

Ev listik bi du kesan tê listin. Yek jî krokîyê cihekî hildibijêre û jî hevalê xwe ra agahiyên derdora wî cihî dibêje. Yê din jî li hevalê xwe guhdariyê dike. Bi saya van agahiyan cihê ku tê pirsin texmîn dike.

Listika Dîtina Cihan

Çalakiya 3.

Ji mamosteyê xwe guhdariya nivîsa jêrîn bikin û li lênûska xwe binivîsin.

"Li dibistana me şazdeh fêrgeh hene. Di fêrgehên da jî bo perwerdeyê tiştên cûrbicûr hene. Di her fêrgehê da jî bo mamosteyan maseyek û sendelîyek heye. Ji bo me xwendekaran panzdeh heb mase û rûniştêkên dunefsi hene. Em du heval li cem hev rûdinin. Di fêrgehê da pirtûkdankek, çend nexşe, depê nivîsê û panoyek hene. Em carinan xebatên xwe yê nivîskî bi vê panoyê ve dikin. Li polê bi pêşengîya mamosteyên xwe carinan em şanoyan pêşkêş dikin. Koroyeka me ya muzîkê jî heye. Em carinan di polê da stranên gelêrî dibêjin."

ÇALAKIYÊN CIVAKÎ

Zarokino, mijara dersa me çalakîyên civakî ye. Pêşî em nas bikin bê ka çalakîyên civakî çi ne. Ji çalakîyên ku di nav komekê da wekî hobi tînin kirin ra çalakîyên civakî tê gotin. Koma nivîskariyê, futbolê, şanoyê, kişikê, muzîkê û folklorê hin ji van koman in. Wekî din kîjan çalakî hene?

Berçem: Mamoste, koma weşangeriyê heye. Ev kom kovar û rojnameyan diweşîne.

Bilal: Koma pirtûkxaneyê jî heye. Endamên vê komê jî bo pirtûkxaneyê pirtûkan peyde dikin. Ji bo xwendinê pirtûkan belav dikin û piştî xwendinê wan didin hev.

Eyşe: Koma zanist û teknolojîyê heye. Ev kom pêşveçûnên zanist û teknolojîyê dişopîne. Lêkolînên zanistî dike û wan bi derdorê ra parve dike.

Ehmed: Koma jîngehparêziyê jî heye. Ev kom çalakîyên paqiji û çandiniyê dike. Endamên vê komê şinahi û derdorê diparêzin.

Mamoste: Ev kom li xwendingeha me jî hene. Gelo feydeyên wan çi ne? De ka hinekî em behsa van bikin.

Gulsûm: Bi xêra van çalakîyan têkilîyên civakî xurt dibin.

Aram: Qabiliyetên cûrbicûr bi pêş dikevin.

Berfin: Mamoste, mirov di van koman da demên xwe xweş derbas dike.

Baran: Di nav van koman da mirov hinî karbeşiyê dibe.

Mamoste: We tiştên xweş gotin. Peşniyaza min ev e: Li gor daxwaz û qabiliyetên xwe herî kêm di nav komekê da cih bigirin.

Nêçîra Peyvan

kovar

rojname

şînahî

Çalakiya 4.

Hevokên jêrin û wêneyan hevpek bikin.

1. Koma weşangeriyê
2. Koma pirtûkxaneyê
3. Koma zanist û teknolojiyê
4. Koma jîngehparêziyê
5. Koma folklorê

(4)

()

()

()

()

Çalakiya 5.

Li gor we feydeyên çalakiyên civakî çi ne? Li jêr binivîsin.

.....

.....

.....

.....

Çalakiya 6.

Li xwendîngeha we kîjan komên çalakiyên civakî hene? Li jêr binivîsin.

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

6.....

7.....

8.....

RÊZIKÊN POLA ME

Mamosteyê me yê polê ket hundir û ji me ra got:

-Zarokino, par hûn di pola pêncan da bûn. Wekî ku hûn jî dizanin me bi hev ra hin rêzikên polê diyar kiribûn. Hûn niha hatin pola şeşan lê dîsa divê em bi hev ra hin rêzikên pola xwe diyar bikin. Bila yek ji we bê ser dep û rêzikên ku me diyar kirin binivîse.

Cemileyê xwest ku derkeve ser dep. Mamoste jî destûr dayê û Cemile li ber dep li benda me sekinî. Mamosteyê me xwest ku her yek ji me pêşniyazên xwe bibêje. Hevalên me yên polê dest bi axaftinê kir.

Bawer: Divê berî her tiştî em hay ji paqijiyê hebin. Em çopên xwe neavêjin erdê. Di pola me da çopdank heye. Divê em çopên xwe biavêjin wir.

Elif: Mamoste, ku ne lazim be divê em lambeyan pênexin. Her roj piştî ku dersên me qediyar divê em lambeyên polê kontrol bikin û vemirînin. Bila hevalek jî jê berpirsyar be.

Beybûn: Wextê ku em dereng bimînin û piştî mamoste bî polê, hevalê me nikarin bala xwe baş bidin dersê. Divê em baldar bin ku bi wext bî dersan.

Eli: Mamoste, dema ku hin hevalên me bê destûr an bi hev ra diaxivin ez jî dersê baş fam nakim. Ez dixwazim ku kes bê destûra we neaxive.

Bihar: Rast e mamoste. Wexta ku hevalekî me destûr girt û dest bi axaftinê kir divê em tev lê guhdarî bikin û axaftina wî nebirin.

Emer: Mamoste, hin hevalên me di navberan da di nava polê da baz didin. Ez ji tozê pir aciz im û ji bo tenduristiya min û hevalên min ên din ji toz ne baş e. Divê di navberan da em pencereyan jî vekin ku pol hewadar bibe. Em vê jî binivîsin.

Hesen: Kelûpelên xwendîgehê ji bo me tevan in û divê em li wan xwedî derkevin û wan biparêzin. Kesên ku zererê didin wan, em îkaz bikin.

Pêşniyazên hemû hevalan jî di cih da bûn. Mamoste ji me hemûyan ev pirsîn û me jî rayên xwe dan. Hemû pêşniyaz êdî bûn rêzikên pola me.

Çalakiya 7.

Tiştên ku ji metnê jorîn di bîra we da man bi pola xwe ra parve bikin.

Çalakiya 8.

Hevokên jêrîn û wêneyên wan hevyeke bikin.

1. Em çopên xwe diavêjin çopdankê.

4. Berî ku em biaxivin em destûrê dixwazin.

2. Em belasebeb lambeyan pênxîn.

5. Dema yek diaxive em lê guhdariyê dikin.

3. Em bi wext tîna dersan.

6. Em di bêhnvedanan da polê hewadar dikin.

Çalakiya 9.

Hûn ji bi pola xwe ra li ser rêzikên pola xwe biaxivin û wan diyar bikin.

BEŞA 2.

JÎYANA LI MALÊ

MALA NÛ

Malbata Dildar vê havînê berî ku xwendingeh vebin mala xwe bar kir. Çûn taxeka din. Em binêrin ka rewşa wan û xaniyên wan çi ye. (*Dildar bi rewşeka xemgîn û acizbûyî ji pêjgehê hat jûra rûniştinê û berê xwe da dêya xwe...*)

Dildar: Dayê, tu û Xwedê vêga em çima hatin vî xaniyî? Off, nizanim ez dê çi bikim. Hevalên min tev li taxa din man.

Dê: Kurê min, ma tu nizanî em çima hatine vî xaniyî? Heta me ev xanî kirî me gelek zehmetî kişandin. Lê mala Xwedê ava ku ev xanî êdî yê me ye û ji yê din gelekî xweştir û mezintir e.

Dildar: Rast e, mezintir e. Min ji hevalên xwe gelekî hez dikir. Em duh hatin lê min ji niha ve bêriya wan kir. Rojên min bi wan ra gelek xweş derbas dibûn. Listikên bi hevalan ra pir li xweşiya min diçûn. Ji ber ku hevalên min li taxa din man ez li vir tenê mam. Ez zaf li ber vê yekê dikevim.

Dê: Kurê min, em nehatine bajarekî din. Helbet em jî û cîranên me yên kevn jî em dikarin herin serdana hevûdu. Ji aliyê din, dora me bi cîranên nû pêçayî ye. Ez dizanim ku li vir jî hevalên te dê çêbibin.

Dildar: Tu jî ku dizanî? (*Bi kelecane dipirse.*)

Dê: Cîranên me yên ku mala wan li hemberê mala me ye dê êvarî bi malbatî bèn bixêrhatinê. Duh jî li ser pêyan dêya wan bixêrhatin da me. Te jî zarokên wê ditin. Ecele neke kurê min, tu bêheval namînî.

Dildar: Pir baş e. Te dilê min hinekî rehet kir. (*Li çepikan dide.*)

Dê: Duh em pir westiyabûn, em li nava xanî negeriyabûn. De ka rabe em bi hev ra xaniyê xwe yê nû nas bikin. (*Dê bi destê kurê xwe digire.*)

Dildar: Temam. Dayê, ka jûra min kîjan e?

Dê: Ez û bavê te em dibêjin ev jûr ji bo te baştir e. Tu çi difikiri?

Dildar: Ka binêrim. Himm, pir baş e. Jixwe berê pencereyê jî li bexçe ye. Oxx, çi dîmeneka xweş... Dayê nava xanî bes e. Em derkevîn, qasekî jî li bexçe bigerin.

Dê: Kurê min, ev pêjgeh e. Ev destşok, daşir û serşok in û ev jûra razanê ye. Ev jî jûra rûniştinê ye. Ev deriyê vê jûrê jî li şaneşinê... Dildar, Dildar, kurê min, tu çi zû çûyî! Ka bisekine! (*Dildar çûye bexçe. Bav û xwişk ji derve tîn.*)

Dildar: Dayê, va, xwişka min û bavê min vegeyriyan. Em bi hev ra li bexçe bigerin. Bavo, ev dar dara çi ye?

Bav: Ev dara behivê ye.

Fatma: Ev a ku bi darê ve ye çi ye?

Bav: Ka binêrim. Ev xanikê çûkan e.

Dildar: Ev şinayî çi ne?

Bav: Ev şitilên bacanên reş, isot û firingliyan in.

Dê: Ka werin, binêrin li pişt xanî çi û çi hene: Ev qinikê mirîşkan e. Bi vê dara tûyê ve jî hêlekan heye.

Dildar: Bexçeyê me çiqas xweş e. Xwezî hevalên min jî bexçeyê me dîtibûna. Dayê, bavo destûra we heye ku ez telefoni hevalên xwe bikim? Bila werin vir.

Bav: Kerem bike bi telefona min bigere. (*Bav telefonê dide kurê xwe.*)

Dildar: Alo, Heyder, Tu çawa yî? Min çiqas bêriya we kiriye. Ma tu nikarî îro werî mala me ya nû?

Heyder: Baş im. Min û hevalan jî me bêriya te kiriye. Ka navnîşana xwe bibêje!

Dildar: Taxa Kulilkê, Kolana Duyem, Kuçeya...

Heyder: Ez wan deran dizanim. Mala xalê min jî li wê taxê li pişt Mizgefta Şin e.

Dildar: Ew mizgeft jî mala me ve xuya dike. Li jêra mizgeftê parkek heye. Mala me li kêleka parkê, li milê çepê ye. Xaniyekî yekqatî ye. Deriyê wî qehweyî ye. (*Kêfa Dildar tê.*)

Heyder: Temam, min baş fam kir. Ez û xwişka min û Bilal û Ehmed û Ciwan em dê bîn.

(Komîsyon)

Nêçîra Peyvan

şitil

mizgeft

qinik

hêlekan

Çalakîya 1.

Metnê "Mala Nû" wekî şano ji pola xwe ra pêşkêş bikin. Ji bo vê, bi hevalên xwe ra koman ava bikin.

Çalakîya 2.

Di metnê jêrîn da mirovek hestên xwe tîne ziman. Bala xwe bidin beşên nişankirî. Hûn ji wekî minaka jêrîn hestên xwe bi pola xwe ra parve bikin.

"Min ji hevalên xwe gelekî **hez dikir**. Em duh hatin lê min ji niha ve **bêrîya wan kir**. Rojên min bi wan ra gelek xweş derbas dibûn. Lîstikên bi hevalan ra pir **li xweşîya min diçûn**. Ji ber ku hevalên min li taxa din man ez li vir tenê mam. Ez zaf **li ber vê yekê dikevîm**."

Çalakîya 3.

Li jêr hevpeyvîneka ku ji pirs û bersivan pêk tê heye. Hûn ji wekî minaka jêrîn bi hevalên xwe ra hevpeyvînekê çêbikin.

Dildar: Bavo, ev dar dara çi ye?

Bav: Ev dara behîvê ye.

Fatma: Ev a ku bi darê ve ye çi ye?

Bav: Ka binêrim. Ev xanîkê çûkan e.

Dildar: Ev şînayî çi ne?

Bav: Ev şîtilên bacanên reş, isot û firingîyan in.

Çalakîya 4.

Li jêr çêkirina xanîkê çûkan hatiye dayîn. Hûn ji gulekê gav bi gav li gor hevokan biçînin. Ji bo vê guhdariya hevokên jêrîn ji mamosteyên xwe bikin.

Ji Bo Çêkirina Xanîkê Çûkan

1. Depan bibire.

2. Depan zemq bike.

3. Depan bi hev ve bike.

4. Li benda ziwabûna zemqê bisekine. (2 saet)

5. Bizmaran li kevîyên xanîk bixe.

Ji Bo Çêkirina Guldankê

1. Hinekî ji axê berde binê guldankê.
2. Gulê dayne nava guldankê.
3. Guldankê bi axê tije bike.
4. Avê berde ser axê.

Çalakiya 5.

Li jêr mirovek xaniyê xwe û derdora xani terfîf dike. Hûn ji wekî minaka jêrîn xaniyê xwe û derdora wî terfîf bikin û li lénûska xwe binivîsin.

"Ew mizgeft ji mala me ve xuya dike. Li jêra mizgeftê parkek heye. Mala me li kêleka parkê, li milê çepê ye. Xaniyekî yekqatî ye. Deriyê wî qehweyî ye."

Çalakiya 6.

Ji mamosteyên xwe guhdariya metnê jêrîn bikin. Sernavekî li vî metnî bikin.

Rojekê mirovekî dewlemend ji bo rewşa mirovên feqîr bibîne, kurê xwe bir gundekî. Ev bav û kur li vî gundî şev û rojekê li cem maleka feqîr bûn mêvan. Dema vegeyriyan bav ji kurê xwe ra got: "Ev gera me çawa bû kurê min? Tu gelek tiştan hîn bûyî, ne wisa? Te baş dit bê feqîrî çawa ye?" Kurik wiha bersiv da bavê xwe: "Belê, bavo gera me pîr xweş bû. Ez hînî gelek tiştan bûm. Bav wiha got: "Ka bibêje, tu hînî çi bûyî?" Kurik li bavê xwe vegeyriya û jê ra got: "Belê bavo, min feqîrî baş fam kir. Mesela çar kûçikên mala ku em lê man hebûn lê tenê kûçikekî me heye. Hewzê me heta nivê hewşa me tê lê best û çemên wan bi qasî çend kîlometreyan dirêj in. Li bexçeyê me çend lambeyên cebranê hene lê stêrkên wan bêhejmar in. Berbanê me heta ber bexçe diçe lê yê wan heta ber bi valahiya ezman ve diçe." Kurik axaftina xwe wisa domand: "Ji ber ku te nişanî min da ku em çiqas feqîr in, mala te hezar carî ava bavo!"

(Tolstoy)

Çalakiya 7.

Peyvên jêrîn û wêneyan hevyekek bikin.

kûçik, best, hewz, stêrk

(.....)

(.....)

(.....)

(.....)

Ji Tûrikê Gelêrî

A) Gotinên Pêşîyan

Zanîn deryaya bêbinî ye.

Ku ders be, herfek jî bes e.

Xanî bi kevirekî nayê çekirin.

Xebat şêr e, lê ku tu dest biavêjyê dibe rovî.

B) Mamik

1. Tiştêkî min heye, rengin e. Li erdê raxistî, paşê li ser rûniştî. Ev çi ye?

2. Bi pişt e, bê zik e, bi dest e, lê bê ling e, bi dev e, bê diran e, bi çav e lê nabîne. Ev çi ye?

3. Tiştêk heye hemû tişt diçinê. Ev çi ye?

4. Mamikê mino, mela ye mela nîne, aqildar e rih tê nîne. Ev çi ye?

5. Ximav û xar, lastîk û dar, tili lê hewar, li kaxezê bar, tipên yar û har, digirin rêz û tar. Ev çi ye?

C) Ji Pêşengên Helbesta Me

Heta tu dewr û dersan nekî tekrar û mesrûf
Di dinyayê tu nabî ne meşhûr û ne me'rûf

(Heta tu dersên xwe nexwînî û nekî tekrar

Li dinyayê nabî mirovê zana û navdar.)

Ehmedê Xanî

NIRXANDIN

A)

Pirsên jêrîn bibersivînin.

1. Dersên ku hûn di pola şeşan da dixwînin kîjan in? Binivîsin.

.....

2. Rêzikên polê ji bo çi hene? Binivîsin.

.....

3. Koma zanist û teknolojiyê çi karî dike? Binivîsin.

.....

4. Çalakiyen civakî çi ne? Binivîsin.

.....

5. Feydeyên çalakiyen civakî çi ne? Binivîsin.

.....

B)

Bi peyvên jêrîn hevokan saz bikin.

1. xwe / çopdankê / Em / diavêjin / çopên

Em çopên xwe diavêjin çopdankê.

2. jêrîn / û / Peyvên / hevyeke / wêneyan / bikin

.....

3. ye / Ev / behivê / dara

.....

4. xwe / bibêje / Ka / navnişana

.....

5. gelek / hinî / Ez / bûm / tiştan

.....

C)

Valahiyan jêrîn bi peyvên guncan dagirin.

guhdarîyê / çiqas / hêlîn / rojnameyan / mala

1. Çûkan li ser van daran gelek çêkirine.

2. Wekî ku ez li xwe me.

3. Dema yek diaxive em lê dikin.

4. Ev kom, kovar û diweşîne.

5. Bexçeyê me xweş e!

D)

Di pirsên jêrin da vebijêrka rast nişan bikin.

1. Kijan kom ji bo pirtûkxaneyê pirtûkan peyde dike. Ji bo xwendinê pirtûkan belav dike û piştî xwendinê wan didin hev?

a) Koma pirtûkxaneyê

b) Koma jîngehparêzîyê

c) Koma weşangerîyê

d) Koma muzîkê

2. Kijan kom pêşveçûnên zanist û teknolojiyê dişopîne. Lêkolînên zanistî dike û wan bi derdorê ra parve dike?

a) Koma muzîkê

b) Koma weşangerîyê

c) Koma jîngehparêzîyê

d) Koma pirtûkxaneyê

3. Kijan kom, çalakiyen paqijî û çandiniyê dike. Şînahî û derdorê diparêze?

a) Koma weşangerîyê

b) Koma pirtûkxaneyê

c) Koma muzîkê

d) Koma jîngehparêzîyê

4. Kijan kom kovar û rojnameyan diweşîne?

a) Koma pirtûkxaneyê

b) Koma weşangerîyê

c) Koma jîngehparêzîyê

d) Koma muzîkê

5. Kijan ne ji rêzikên xwendîgehê ye?

- a) Em belasebeb lambeyan pênxaxin.
- b) Em di bêhnvedanan da polê hewadar dikin.
- c) Berî ku em biaxivin em destûrê dixwazin.
- d) Em çopên xwe diavêjin erdê.

XAÇEPIRS

Salona fireh a
ku çalakîyên
çandî û hunerî
tê da tîn kirin

01

Ji golan mezintir
û ji okyanûsan
piçûktir e. Behr,
ava fireh, kûr û şor.

02

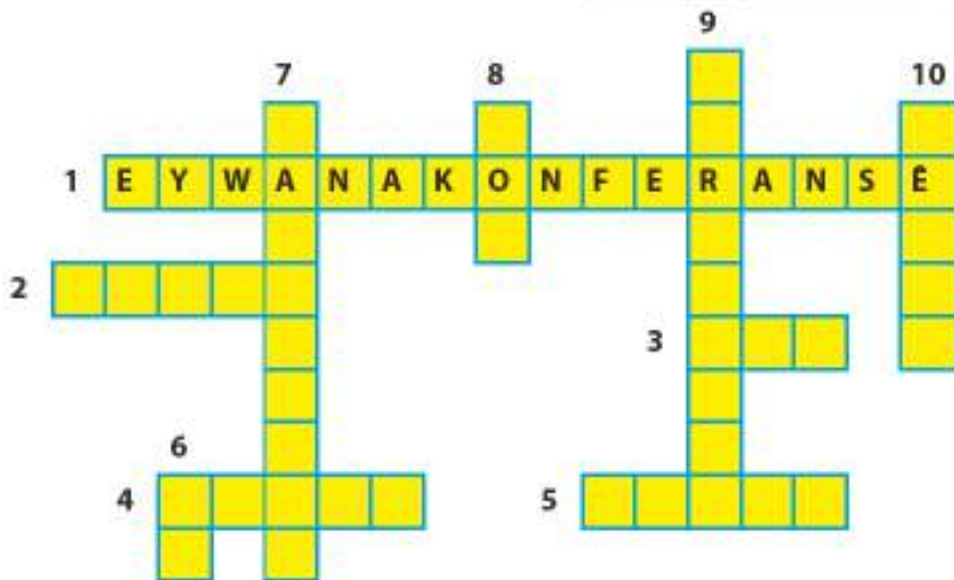
Ajelekî kovi
ye. Wekî şahê
daristanê tê
zanin.

03

Cismên ku li
ezman roniyê
didin û pir in

04

Hem bi teritî
hem bi hişkî
tê xwarin.
Mêweyeka ku
payîzên digihêje

05

Tarîtiya ku li
hember roniyê
li pişt cisman
çêdibe

06

Sebzeyeka ku
nava wê spî û
dora wê reş e

07

Fêrgeh, cihê
ku xwendekar
tê da dersê
dixwinin

08

Cihê ku spor lê
tê kirin

09

Cihê ku çûk
lê dijîn, mala
çûkan

10

UNÎTEYA 4.

LAŞ Û TENDURISTÎ

PEYVÊN SEREKE

laş, paqijî, nexweşî, endamên navekî, sazîyên tenduristiyê

AMADEHÎYA UNÎTEYÊ

1. Hûn navên çend endamên laş dizanin? Bibêjin.
2. "Paqijî destpêka tenduristiyê ye." Hûn ji vê gotinê çi fam dikin? Bibêjin.
3. Gava em nexweş dikevin em serî li kîjan sazîyan didin? Bibêjin.

BEŞA 1.

ENDAMÊN LAŞ

ENDAMÊN NAVEKÎ

Di nav sînga jîndaran
Bi sebrê her lê didim
Ranawestim tu caran
Bêhna xwe çet venadim

dil

Di sebeta singê da
Her daîm em kar dikin
Wek xwişkên di rex hev da
Xwinê tim paqij dikin

pişik

Hem xurek hem vexurek
Derî li wan vedikim
Parçe dikim yek bi yek
Ji bo laş bi rê dikim

made

Bo laşê xwediyê xwe
Rûn û şeker didim hev
Bi pîvan li cihê xwe
Nasekinim bi roj û şev

kezeb

Em li jêra piştê laş
Xwîna we zela dikin
Bi awayên herî baş
Karê xwe delal dikin

gurçik

Vexurek û xurekan
Ji madeyê em tinin
Yek bi yek wan tevekan
Bo şaneyan dişînin

rovi

(Komîsyon)

Çalakiya 1.

Ji endamên jorîn yekî hilbijêrin û çarîna li cemê ji ber bikin. Dû ra ji pola xwe ra pêşkêş bikin.

Nêçîra Peyvan

jindar

rûn

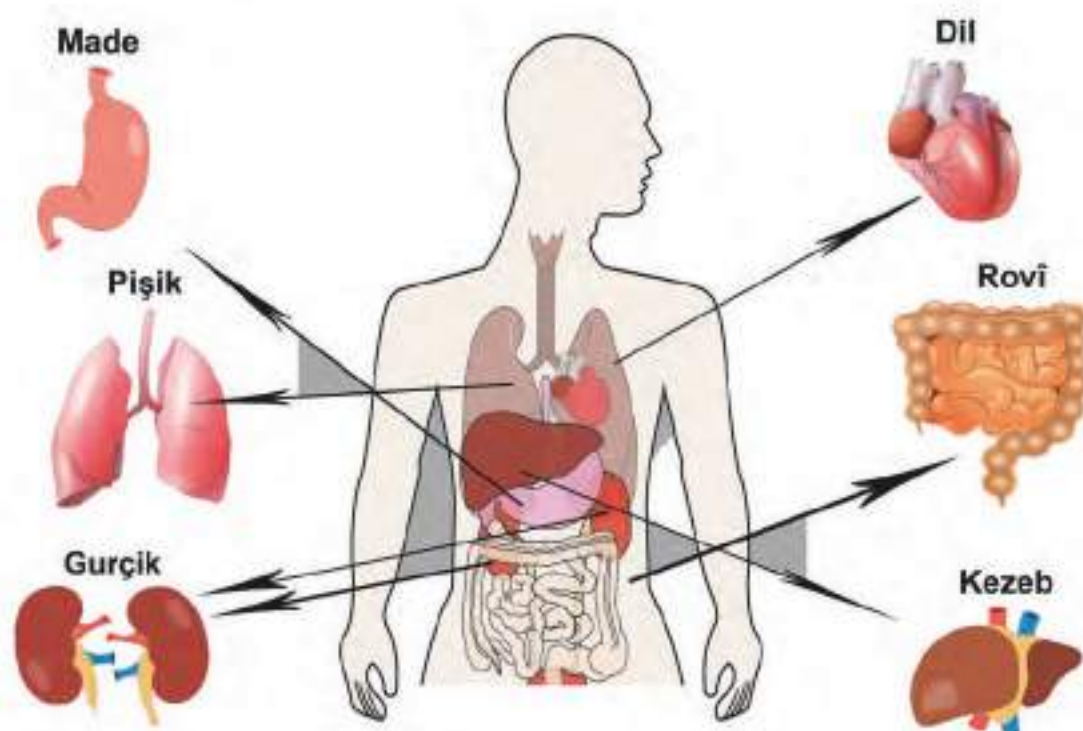

sebeta sîngê

şane

ENDAMÊN LAŞ ÊN NAVEKÎ

Çalakiya 2.

Li jêr ji endamên navekî gurçîk bi kurtasî hatine nasandin. Hûn ji wekî minakê, taybetiyên endamên din yê navekî ji pola xwe ra bibêjin.

Di laşê mirov da gurçîk du heb in.
Dişîbin fasûliyan. Rengê wan tarî ye.

BEŞA 2.

PAQIJÎYA LAŞ

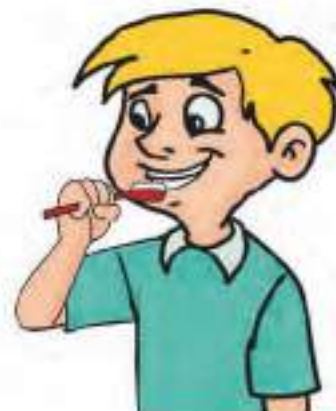
PAQIJÎYA ROJANE

Merheba hevalino,

Navê min Dilgeş e. Îro di dersê da mamosteyê mê behsa paqijîya rojane ya laş ji me ra kir. Me fam kir ku ew tiştên ku ji bo paqijîya xwe em her roj dikin, ji bo tenduristîya me pir girîng in. Eger em hay ji paqijîya laşê xwe neminin em dê bi nexweşîyan ra rûbirû bimînin. Lewra mikrob ji cihên lewitî pir hez dikin û ev yek jî dibe sebeba nexweşîyan. Mamoste di dersê da ji me pirsî ku em ji bo paqijîya rojane ya laşê xwe çi dikin. Min jî jê ra behsa paqijîya xwe kir.

Ez her sibeh piştî ku ji xewê şiyar dibim pêşî diçim destşokê û dest û rûyê xwe dişom. Piştî taştê teqez careka din ez dest û rûyê xwe dişom û diranên xwe firçe dikim. Şuştina dest Ji bo parastina ji nexweşîyan jî pir muhim e. Ji ber ku em gelek karan bi destên xwe dikin û mikrob xwe li destên me digirin. Dema em destên xwe bi sabûnê dişon em laşê xwe ji van mikroban diparêzin. Bi firçekirina diranan jî em paqijîya dev û diranên xwe pêk tinin û diranên xwe jî kurmîbûnê diparêzin. Ez her roj herî kêm du caran diranên xwe delal firçe dikim. Bi taybetî piştî taştê û berî razanê...

Ez nahêlim neynûkên min pir dirêj bibin. Dema ku min dît neynûkên min dirêj bûne ez bi neynûkbirê wan dibirim. Ji ber ku qirêj dema di bin neynûkan da dimîne dibe sebeba nexweşîyan. Ez heftêyê carekê neynûkên xwe dibirim. Herwiha ez hay ji guhdana porê xwe jî heme. Ez porê xwe paqij digirim, her sibeh şeh dikim û dema ku dirêj dibe diçim berber û diqusînim.

Ez hefteyê herî kêrî du caran laşê xwe birêkûpêk dişom. Bi serşûştinê hem laşê min paqij dibe û hem jî bi bêhnê xwêdanê ez derdora xwe aciz nakim. Di serşokê da ez laşê xwe bi lûfîkekî nerm û sabûnê, xweşik paqij dikim. Ji bo ku guhên xwe jî nexweşiyê biparêzim piştî ku ez jî serşokê derketim guhên xwe jî ziwa dikim.

Ez hay jî paqijîya cilûbergên xwe jî heme. Ez cilûbergên xwe birêkûpêk diguherînim. Nahêlim pir bilewitin û berî ku zêde bilewitin ez cilên paqij li xwe dikim. Cilên lewiti jî bo tenduristîya me ne baş in û em bi wan derdora xwe jî aciz dikin.

Dema ku ez jî derve tîm malê pêşî diçim destşokê û dest û rû û pêyên xwe delal dişom. Nahêlim mikrobên ku jî derve bi laşê min ve hatine, bikevin mala min. Ji ber ku ez li derve hereketê pir dikim pêyên min pir xwê didin û eger ez wan neşom mirovên li derdora min dê aciz bibin. Heqê min tune ye ku ez kesî aciz bikim.

Kêfa mamosteyê min û hevalên min jî vê axaftina min ra pir hatibû. Hevalên min jî min ra li çepikan dan. Mamoste jî me hemûyan xwest ku em derheqê paqijîya xwe ya rojane da nivîsekê binivîsin û roja din bi hevalên xwe ra parve bikin. Lê jî min ra got: "Jixwe te sparteka xwe jî polê ra gotiye û êdî ne hewce ye tu binivîsi." Îro dê hevalên min spartekên xwe bi me ra parve bikin. Ez pir meraq dikim ka dê çi bibêjin.

(Komîsyon)

Nêçîra Peyvan

destşok

neynûk

lûfik

Çalakiya 1.

Hûn jî ji hevalên xwe ra behsa paqijîya xwe ya rojane bikin û li jêr binivîsin.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

TENDURISTÎYA DIRANAN

Ev çend roj bûn ku min êşa diranan dikişand. Nexasim dema ku min vexurekên germ an jî cemidî vedixwarin diranên min diariyan. Ez carinan nivê şevê jî ber êşa diranên xwe jî xewê şiyar dibûm û dû ra jî xew li min diherimî. Ji ber ku ez jî çûna diransaz ditirsîyam min rewşa xwe jî dê û bavê xwe ra jî negotibû. Lê êdî min hewîdare kir û êvarî jî bavê xwe xwest ku min bibe cem diransaz. Bavê min jî bo min bi telefonê randevû girt û roja din em bi hev ra çûn navenda tenduristîya dev û diranan.

Diransazê, bi awayekî devliken ez pêşwazî kirim. Ez çûm ser kursiyê miayeneyê û diransazê ez miayene kirim. Tirsî min hêdî hêdî dişikest û min fam kir ku ev tirsî min belasebeb bû. Piştî miayeneyê xanima diransaz jî min ra got:

- Zerya can, gelo tu diranê xwe birêkûpêk firçe dikî û guh didî paqijîya dev û diranên xwe?

Min jî vê pirsê şerm kiribû. Lewra min jî zanibû ku ez zêde guh nadim paqijîya dev û diranên xwe. Jixwe gelek caran min bi zora dêya xwe diranên xwe firçe dikirin û dema ku wê jî bîr dikir min dev jî firçekirinê berdida. Ji zû da jî min ferq kiribû ku diranên min zer bûne. Ji şerma min bersiv nedayê.

Xanima diransaz qey fedîkirina min dîtibû ku di vê pirsê da zêde îsrar nekir û dest bi dermankirinê kir. Du diranên min kurmî bûbûn. Xuya bû, jî ber ku min birêkûpêk firçe nekiribûn kurmî bûbûn. Piştî dermankirinê behsa girîngîya paqijîya dev û diranan û firçekirinê jî min ra kir. Tiştên ku jî min ra gotin gelekî rast bûn. Min soz dayê ku ez diranên xwe birêkûpêk û bi wext firçe bikim.

Piştî ku ez hatim malê min dermanên xwe bi kar anîn. Min ferq kir ku êdî ew êşa diranên min ne wekî berê bû. Diranên min ber bi başbûnê ve diçûn. Wê şevê min xeweka xweş kir û xewneka balkêş dît. Di xewna min da diranên min bi min ra diaxivîn û ji min gazin dikirin. Halê wan nebaş xuya dikir. Rengên wan zer bûbû û pir lewitî bûn. Bêhneka nexweş ji wan dihat. Firçe û macûna diranan ji madên xwe dikirin ji ber ku min ji zû da ew bi kar neanibûn. Wan dixwest ku wezîfeya xwe binin cih.

Hêj wisa, ez şiyar bûm. Min dît ku ez di nav xwêdanê da mame û dilê min pir bilez lê dixê. Ez rabûm çûm destşokê û min dest û rûyê xwe şûstin. Dû ra ez çûm min tasek av vexwar. Êdî ez bi xwe ve hatibûm. Wisa xuya dikir ku ez pir di bin bandora gotinên xanima diransaz da mabûm.

Wê rojê min sozek da xwe ku êdî ez dê hay ji paqijîya dev û diranên xwe hebim. Herwiha ez dê diranên xwe birêkûpêk firçe bikim ku êdî ez diranên kurmî nebinim û ji ber wan êşê nekişînim.

(Komîsyon)

Nêçîra Peyvan

vexurek

diransaz

navenda tenduristîya diranan

Çalakiya 2.

Pirsên jêrin bibersivînin. Hûn ji ji metnê jorin du pirsan derxin û ji pola xwe bipirsin.

1. Diranên Zeryayê kengî diariyan?.....
2. Zerya ji ber çi nediçû diransaz?.....
3.?
4.?

Çalakiya 3.

Li jêr afîşek hatiye dayîn. Hûn ji li kélékê li gor rewşa ku hatiye nivîsandin afîşekê amade bikin. Ji we tê xwestin ku hûn derheqê girîngî û wextên parzayên zarokan da hişyarî û agahiyan bidin.

JI BO TENDURISTÎYA
XWE
GUH BIDE BIJÎŞKÊ XWE

Gelî hemwelatîyên me, ji bo jîyaneka tendurist hûn dikarin her daîm serî li bijîşkê xwe yê malbatê bidin. Bijîşkên me di xizmeta we da ne.

Wezareta Tenduristîyê

Çalakiya 4.

Guhdariya helbesta jêrîn ji mamosteyê xwe bikin. Navên mêweyên ku di helbestê da derbas dibin nişan bikin.

PAQIJÎ XWEŞ E

Dibistan û mala me
Sikak û kolana me
Hemû cih û warên me
Bi paqijiyê xweş in

Cihên dar û ajelan
Best û çem û newalan
Emanetên sed salan
Bi paqijiyê xweş in

Hemû jîndarên şîrîn
Gul û gîya û solîn
Ev bilbil û ev hêlîn
Bi paqijiyê xweş in

Sêv û hirmiyên birqok
Hejîr, gûz û şemamok
Gilyaz, mişmiş û bihok
Bi paqijiyê xweş in

Destên hev bigrin heval
Zarok, ciwan, pîr û kal
Xemlên jiyana delal
Bi paqijiyê xweş in

(Komîsyon)

Nêçîra Peyvan

şemamok

best

hirmî

Çalakiya 5.

Li gor we hesta sereke ya helbesta jorîn çi ye?

BEŞA 3.

TENDURISTÎ Û NEXWEŞÎ

LI DIJÎ NEXWEŞIYÊ DIVÊ EM ÇI BIKIN?

Mamoste: Zarokino, îro ji navenda tenduristiyê ya nêzî xwendingeha me hemşîre bûn mewanên me. Yek ji wan ji hemşîre Evîn e. Di vê dersê da derheqê nexweşî û tenduristiyê da dê agahîyan bide me.

Hemşîre: Ders xweş zarokino. Ez dixwazim ev ders wekî sohbetekê derbas bibe. Em ji nexweşiyê dest pê bikin. Bi kurtasî ji êş û acizîya laş ra nexweşî tê gotin. Sebebên nexweşîyan çî ne? Ka hûn bibêjin.

Hiseyn: Eger em cilên stûr li xwe nekin em dê nexweş bikevin.

Çîçek: Niha dinya serma ye û hevalê Hiseyn mafdar e. Lê dema dinya germ bû divê em cilên tenik û hênîk li xwe bikin. Yanî divê em li gor demsal û rewşa hewayê cilan li xwe bikin.

Helime: Eger em xurekên neteze û yên servekirî bixwin, mêwe û sebzeyan neşon em dê nexweş bikevin.

Dilêr: Divê em hay ji paqijîya laşê xwe û derdora xwe hebin. Lewra mikrob li deverên qirêjî dijîn.

Dilgerm: Eger mirov xurek û vexurekên pîr germ û cemidî bixwe û vexwe dê nexweş bikeve.

Ibrahîm: Eger em tiştên pîr tûj, şor, birûn û biasît bixwin û vexwin dê tenduristîya me zerere bibîne.

Hemşîre: Her bijîn, tiştên we gotin rast in. Ji bo mirov nexweş nekeve divê hay ji van hebe. Tenduristî tiştêkî pîralî ye û di hemû dem û qadên jîyanê da divê em guh bidinê. Wekî mînak ji bo laşekî tendurist divê em werzişê bikin, di wextê xwe da razin û rabin, li ber ekranên elektronîk em zêde nemînin û kontrolên tenduristiyê ji bir nekin.

Leyla: Kontrolên tenduristiyê bi kêrî çî tîn?

Hemşîre: Bi xêra kontrolên tenduristiyê mirov zû bi nexweşiyên xwe dihese û dikare rê li ber wan bigire. Ji ber vê yekê mirovekî tendurist ji bo çavan û diranan divê serê şeş mehan biçe kontrolê.

Delal: Ji bo kontrola tenduristiyê em dikarin herin ku derê?

Hemşîre: Hûn dikarin herin navendên tenduristîya malbatan û nexweşxaneyan. Wekî hûn ji dizanin navenda me nêzî we ye, ji bo xizmetê em li benda we ne.

Nêçîra Peyvan

cil

stûr

tenik

Çalakiya 1.

Hevokên jêrîn û navan li gor hevpeyvînê hevyekek bikin.

1. Eger em cilên stûr li xwe nekin em dê nexweş bikevin.
2. Eger em xurekên neteze û yên servekirî bixwin, mêwe û sebzeyan neşon em dê nexweş bikevin.
3. Zarokino, iro ji navenda tenduristiyê ya nêzî xwendingeha me hemşîre bûn mêvanên me.
4. Eger em tiştên pir tûj, şor, birûn û biasît bixwin û vexwin dê tenduristîya me zererê bibîne.
5. Kontrolên tenduristiyê bi kêrî çi tî?
6. Ji bo kontrola tenduristiyê em dikarin herin ku derê?
7. Divê em hay ji paqijîya laşê xwe û derdora xwe hebin. Lewra mikrob li deverên qirêjî dijîn.
8. Divê em li gor demsal û rewşa hewayê cilan li xwe bikin.
9. Eger mirov xurek û vexurekên pir germ û cemidî bixwe û vexwe dê nexweş bikeve.
10. Tenduristî tiştêkî piralî ye û di hemû dem û qadên jîyanê da divê em guh bidinê.

	İbrahim
	hemşîre
1	Hiseyn
	Çiçek
	Dilgerm
	Delal
	Leyla
	Helime
	Dilêr
	mamoste

Çalakiya 2.

Pirsên jêrîn li gor hevpeyvînê bibersivînin û binivîsin.

1. Nexweşî çi ye?.....
2. Mikrob li ku derê dijîn?.....
3. Kontrolên tenduristiyê li ku derê tî kirin?.....

SAZÎYÊN TENDURISTÎYÊ

Sazîyên tenduristîyê ji bo tenduristîya gel dixebitin. Ev sazî cûrbicûr in û wezîfeyên her yekê ji wan ji hev cuda ne. Sazîyên tenduristîyê ji bo ku mirovan ji nexweşîyan bîparêzin dixebitin. Di heman demê da ji bo nexweşan derman bikin kar û xebatên xwe didominin. Hin sazîyên tenduristîyê fermî ne û hin jî taybet in. Her du cûre jî ji bo xizmeta gel dixebitin. Hin jî van sazîyên tenduristîyê ev in:

Navenda Tenduristîya Malbatan

Li **navendên tenduristîya malbatan** nexweş miyane dibin û mirov tînan parzakirin. Li van navendan her hekîm li çend malbatan dinêre. Rewşa tenduristîya wan malbatan dişopîne. Kilo û çama zarokan û wextê parzakirina wan teqîb dike.

Nexweşxaneyê Dewletê

Nexweşxaneyên dewletê jî yek ji van sazîyên tenduristîyê ye. Nexweşîyên ku li navendên tenduristîya malbatan neyên teşxîs û dermankirin li van sazîyan tînan kirin. Îmkanên van

sazîyan jî yê navendên tenduristîya malbatan zêdetir in. Ji bilî nexweşxaneyên dewletê **nexweşxaneyên taybet** jî heman karî dikin lê ev nexweşxane jî aliyê kesane ve tînan avakirin û xebitandin.

Nexweşxaneyê Taybet

Navendên ku xizmeta tenduristîya dev û diranan dikin jî hene. Di **navendên tenduristîya dev û diranan** da nexweşên ku ji dev an jî diranên xwe gazinan dikin tînan tedawîkirin. Ne tenê dermankirin di heman demê da ji bo parastina jî nexweşîyên dev û diranan jî kar û xebatên dimeşînin.

Navenda Tenduristîya Dev û Diranan

Navendên xwînê jî ji bo tenduristîya mirovan pir girîng in. Mirov li van navendan xwîna xwe dibexşînin da ku dema jî nexweşekî ra lazîm bû xwîn jî van navendan bê peyda kirin. **112 navenda alîkariya lezgin**

jî ji bo nexweşîyên lezgin pir girîng e. Di rewşên lezgin da em bi telefonê li numareya 112an digerin û agahîyên lezgin jî xebatkarên werdigirin. Di demeka kurt da ew xwe bi ambulansê digihînin cem nexweşan. Divê em beredayî van navendan mijûl nekin. Heye ku, Xwedê neke, di wê demê da bûyereka lezgin biqewime û pêwîstîya mirovekî bi alîkariya lezgin hebe.

Navenda Xwînê

112 Navenda Alîkariya Lezgin

Çalakiya 3.

Ji metnê jorin peyvên ku hûn wateya wan nizanin nişan bikin. Dû ra ji bo wateya wan hin bibin li ferhengê binêrin.

Çalakiya 4.

Hevokên jêrin û wêneyan li gor agahiyên jorin hevkek bikin.

Ev nexweşxane ji aliyê kesên ve tîn avakirin û xebitandin.

Nexweşiyên ku li navendên tenduristîya malbatan neyên teşxîs û dermankirin li van sazîyan tîn kirin.

Nexweşên ku ji dev an jî dîranên xwe gazinan dikin tîn tedawîkirin.

Mirov li van navendan xwîna xwe dibexşînin û xwîn ji van navendan tî peyda kirin.

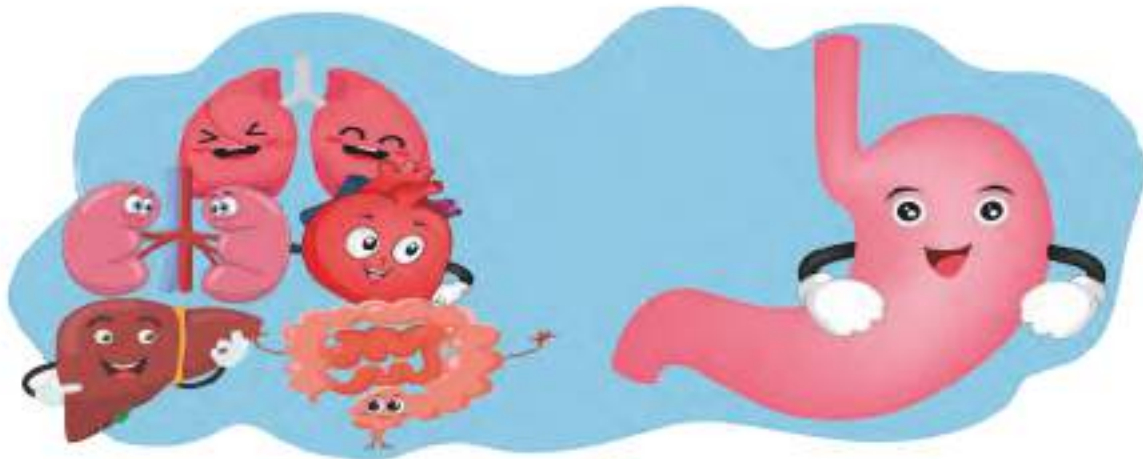
Di demeka kurt da ew xwe bi ambulansê digihînin cem nexweşan.

Li van navendan her hekim li çend malbatan dinêre.

Çalakiya 5.

Pirsên jêrin bibersivînin.

1. Ji sazîyên metnê jorin kîjan li cihê ku hûn lê dijîn hene? Bibêjin.
2. Kîjan ji van sazîyan li cihê ku hûn lê dijîn nînin? Bibêjin.
3. Ji bilî van sazîyan kîjan sazîyên tenduristîyê hene? Bibêjin.
4. Li gor we encamên tunebûn an kêmbûna sazîyên tenduristîyê çi ne? Bibêjin.

MADE Û ENDAMÊN LAŞ DIAXIVIN

Rojekê endamên laşê mirov li hev civiyan. Gotin ku em ji sibehê heta êvarî ji bo daxwazî û pêdiviyên madeyê dixebitin. Em dikin û ew dixwe. Ev yek wilo naçe serî. Êdî em dê daxwazên madeyê neyînin cih. Biryara xwe wiha dan. Destan xwarin nebîr ber dev, dev xwarin qebûl nekîr û dîranan jî xwarin necût. Ji bilî madeyê endaman tevan dev ji karê xwe berda. Piştî demekê made û ev endam bi hev ra nexweş ketin.

Piştê hat famkirin ku made ji bo xwarinê hewceyî hemû endaman e. Endam tev jî ji bo karibin bijîn hewceyî xebata madeyê ne. Pêdiviya tevan bi hevûdu heye.

Di civakê da jî ev rewş wiha ye. Divê her kes wezîfeya ku dîkeve ser milê wî bîne cih ku nexweşî peyda nebin.

(Ji Ezop)

JÎ TÛRIKÊ GELÊRÎ

Mamik

1. Dîkek e dîkvanek e, çar mî ne, beranek e. Ev çi ne?
2. Sêniya can, tiji mercan. Ev çi ne?
3. Du golên reş û hişîn, li ser bejina şan û şîn. Ev çi ne?
4. Tiştîkê mino tiştîto, duyan sêvek dît, pêncan hilgirt, sih û duyan xwar. Ev çi ne?
5. Mamikê mino, qevdek giya, li pişt çiya. Ev çi ye?

NIRXANDIN

A)

Li hemberê hevokên jêrîn nişaneyên "R" (rast) an "Ç"yê (çewt) daynin.

1. Divê mirov herî kêm hefteyê du caran laşê xwe bi rêkûpêk bişo. ()
2. Divê mirov herî kêm hefteyê du caran diranên xwe firçe bike. ()
3. Ku mirov ji xewê şiyar bû diçe destşokê û tenê destên xwe dişo. ()
4. Dema mirov destên xwe bi sabûnê dişo, laşê xwe ji mîkroban diparêze. ()
5. Paqijî ji bo tenduristiya mirovan ne girîng e. ()

B)

Bi peyvên jêrîn hevokan saz bikin.

1. diranan / êşa / Min / dikişand **Min êşa diranan dikişand.**
2. ji / Min / vê / kiribû / şerm / pirsê
3. xwe / porê / Ez / dikim / şeh
4. aciz / xwe / derdora / Ez / nakim
5. sabûnê / destên / dişon / bi / Em / xwe

C)

Valahiyên jêrîn bi peyvên guncan dagirin.

tenduristiya / lewitî / Şuştina / du caran / neynûkên

1. destan ji bo parastina ji nexweşîyan ji pir muhim e.
2. Mikrob ji cihên..... pir hez dikin.
3. Ez her roj herî kêm..... diranên xwe delal firçe dikim.
4. Heftayê carekê..... xwe dibirim.
5. Cilên lewitî ji bo..... me ne baş in.

D)

Di pirsên jêrin da vebijêrka rast nişan bikin.

1. Kijan ne ji endamên navekî ye?

a) ling

b) dil

c) kezeb

d) gurçik

2. Di kijan vebijêrkê da çalakîyeka ku zererê dide tenduristiya me hatiye dayîn?

- a) Em tiştên pir tûj, şor, birûn û biasît naxwin û venaxwin.
- b) Em mêwe û sebzeyan dişon û dixwin.
- c) Em li gor demsal û rewşa hewayê cilan li xwe dikin.
- d) Em xurekên neteze û yên servekirî dixwin.

3. Kijan sazîya tenduristiyê ji bo bexşandina xwîné dixebite?

- a) Navenda tenduristîya dev û diranan
- b) Navenda tenduristîya malbatan
- c) Navenda xwîné
- d) Nexweşxaneyê dewletê

4. Mirovekî tendurist ji bo çavan û diranan divê serê çend mehan biçe kontrolê?

- a) 18
- b) 12
- c) 6
- d) 3

5. Kijan ne sazîyeka tenduristiyê ye?

- a) Navenda perwerdeya gel
- b) Navenda tenduristîya dev û diranan
- c) Nexweşxaneyê taybet
- d) Navenda tenduristîya malbatan

XAÇEPIRS

01 Cihê ku di navbera du giran du çiyayan da dimine

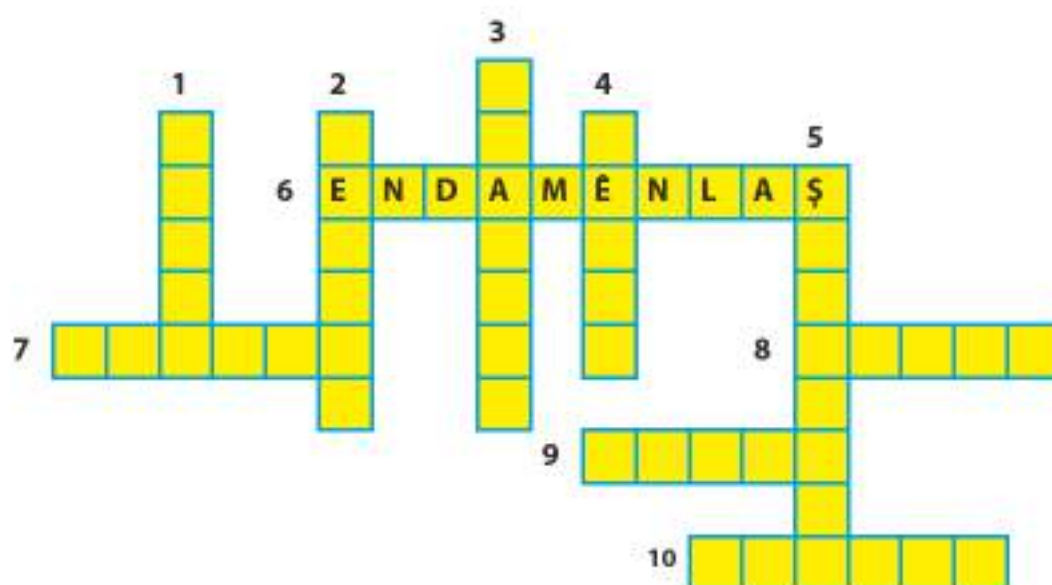
02 Tîştê ku qirêj girtiye û nepaqij e

03 Kar û xebata ku xwendekar li malê çêdikin

04 Cihê ku çûk lê diminin, mala çûkan

05 Bi şêh rastkirin û şahikkirina por

06 Parçeyên laşê mirov

07 Koma ku ji dê, bav û zarokan pêk tê

08 Tîştê xerabûyî, pûç

09 Meweyeka ku havinan û payizan çêdibe

10 Tîştên xwedî heyat ên wekî mirov, ajal û giya...

UNÎTEYA 5.

XUREK Û VEXUREKÊN ME

PEYVÊN SEREKE

xwarin, vexwarin, reng, keskesor

AMADEHÎYA UNÎTEYÊ

1. Ji navên xurek û vexurekan kîjan di bîra we da ne? Bibêjin.
2. Hûn terifên xwarinan dizanin? Yeka ku hûn dizanin bibêjin.
3. Di keskesorê da kîjan reng hene? Bibêjin.

BEŞA 1.

XUREK Û VEXUREK

KERMESA XWARINÊ

Alîkarê rêvebir: Roj baş mamoste, roj baş zarokino. Biborin, divê ez agahiyekê bidim.

Mamoste: Kerem bikin, ser çavan û ser seran.

Alîkarê rêvebir: Wekî hûn jî dizanin li xwendingeha me xwendekarekî me yê astengdar heye. Çavên wî nabînin. Ji xeynî wî li taxa me jî, yê ku em dizanin, du mirovên wiha hene. Em dixwazin ev kes jî karibin pirtûkxaneya me bi kar binin. Ji bo vê jî pirtûkên taybet hewce ne. Me hin hazîrî kirine û em dixwazin hûn jî beşdarî vê xebatê bibin. Bi alîkarîya we em dê di pirtûkxaneyê da beşeka taybet ava bikin. Ji bo vê mijarê hûn çi difikirin? Bi hev ra biaxivin. Divê ez herim polên din jî. Bi xatirê we.

Mamoste: Oxir be. Zarokino, we li Mamoste Îdrîs guhdarî kir. Fikirên we çi ne?

Lezgîn: Mamoste em pereyan bidin hev. Em bi wan pereyan dikarin pirtûkan bikin.

Gulazer: Mamoste, em kermesekê çêbikin. Li gor min ji daneheva pereyan çêtir e. Lewra her kes nikare pereyan bide. Eger em xwarin an tiştine din bifiroşin dê baştir bibe.

Mamoste: Ev fikir çawa ye zarokino? Yê ku dibêjin "Dibe," bila destên xwe hildin. (Gelek zarok destên xwe hildidin.) Naxwe, diyar bû. Em dê kermesekê çêbikin. Da ku zêde kes beşdarî kermesa me bibin em dê rojên dawîya hefteyê kermesa xwe çêbikin. Em dê di kermesa xwe da her sê danan xwarinê bidin. Ji bo vê jî divê em karbeşiyê bikin. Kî, kîjan xwarinê, ji bo kîjan danî dikare bîne? Bibêjin.

Meryem: Ji bo taştêyê ez dikarim penîrê bisîrik û hingiv binim.

Nûrê: Apê min nanpêj e. Ez dikarim her sê danan nan û simîtan binim.

Ilyas: Bavê min jî masîvan e. Ez jî dikarim ji bo firavîne masîyan binim.

Merwan: Ez jî ji bo şîvê tîrşîk û savarê binim.

Gulbihar: Ji bo taştêyê ez û dêya xwe û xaltiya xwe em dê kulîçeyan çêbikin.

Sara: Ez Ji bo firavîne şamborek, ji bo şivê dikarim goşt û kutilkan binim.

Mamoste: Barê xwe zêde giran nekin. Ez dê goşt binim.

Ûsliv: Li gor min vexurekên germ hebin baş dibê. Ez dikarim çay û qehweyê binim.

Ferat: Ez dikarim ji bo taştêyê mirîşkên sorkirî binim. (Mamoste û zarok dikenin.)

Mamoste: Ferat, ma mirov mirîşkan di taştêyê da dixwe!

Ferat: Mamoste min henek kir. Ez dikarim ji bo şivê binim.

Tajdin: Ez dikarim ji bo her sê danan şorbenîskê binim. Lewra van rojan dinya sar e.

Eyşan: Ez dikarim ji bo firavîne pelên pêçayî û dolmeyan binim.

Zeyneb: Ez dikarim ji bo taştêyê dimsê û zeytûnan binim.

Silêman: Ez dikarim ji bo taştêyê nanê sêlê û qursikan binim.

Siyabend: Birayê min mêwefiroş e. Ez dikarim sêv, pirteqal û mandelîyan binim.

Mamoste: Ez dibêjim evqas bes in. Hûn pir xêrxwaz û birewer in. Her bijîn.

Nêçira Peyvan

astengdar

pirtûkxane

aşpêj

masîvan

Çalakiya 1.

Li gor hevpeyvîna jorîn xurek û vexurekan li binê danên xwarinê binivîsin.

hingiv, masî, kulîçe, tirşik, savar, goşt, şamborek, kutilk, çay, pelên pêçayî, dolme, dims, zeytûn

taştê	firavîn	şiv
.....
.....
.....
.....
.....

Çalakiya 2.

Li jêr mirovek fikirên xwe tinê ziman. Hûn jî bi hevalên xwe ra li ser tercîhên xurek û vexurekan biaxivin. Dî axaftinên xwe da peyvên binê wan xêzkirî jî bi kar binin.

Li gor min ji daneheva pereyan çêtir e. Lewra her kes nikare pereyan bide. Eger em xwarin an tiştine din bifiroşin dê baştir bibe.

Çalakiya 3.

Navên xurekan li binê wêneyên jêrîn binivîsin.

"masî, kulîçe, tirşik, goşt û savar, şamborek, şorbenîsk, qursik, kutlik, pelên pêçayî, nanê tenûrê, dims, nanê sêlê"

Çalakiya 4.

Li jêr mirovek behsa daxwaz û pêdiviyên xwe yê rojane dike. Hûn jî bi hevalên xwe ra li ser daxwaz û pêdiviyên xwe biaxivin.

"Ez dema ji dibistanê tîm malê dixwazim bêhna xwe vedim. Piştê ez li dersên xwe dixebitim. Di ber dersan da hinekî tî û birçî dibim. Ji dêya xwe tiştinan dixwazim. Dû ra ez li derve bi hevalên xwe ra dilizim. Berî bibe tarî ez dixwazim vegerim malê. Piştî şîvê û sohbeta bi malbata xwe ra xewa min tê."

BI MALBATÎ LI XWARINGEHÊ

Duh em bi malbatî çûn xwaringehê. Xwaringeh li ber çemê Dicleyê bû. Di hewşa xwaringehê da spindarên bilind û darên çaman hebûn û dema ba dihat dengêkî xweş ji wan daran dihat. Dîmena derdora xwaringehê pir xweşik bû û bêhnêka xweş ya giya û darên cûrbicûr dihat pozê mirov. Em li hewşa xwaringehê, li maseyekê rûniştin.

Ez û xwişka xwe em qederekî li hewşa xwaringehê gerîyan. Dû ra bavê min gazi me kir. Em çûn cem wan. Garson li benda siparişan bû. Me hemûyan li menûya xwarinê nêrt. Di menûyê da li pêşberê xwarin, pêxwarin û vexurekan fiyetên wan jî hatibûn nivisandin. Xwarinên cûrbicûr bûn. Di listeyê da xwarinên bigoşt û yên sebzeyî hebûn. Herwiha pêxwarin û vexûrekên cûrbicûr jî hebûn. Bavê min daxwazên me ji me pirsîn. Min goştê biraştî, xwişka min tirşik û savar xwest. Kekê min Mirza ji ber ku kêfa wî zêde ji goştê pez ra nedihat masî xwest. Birayê min Îsa jî lehmedûn xwestin. Dêya min goştê kelandî û di ber ra jî birinc xwest, bavê min jî cegerek. Garson siparişên me girtin û dest bi qeydkirina siparişên vexurekan kir. Bavê min ji tûjahiyê hez dike. Lewma wî şelxem xwest. Dêya min ji ber ku ji tûjahiyê aciz bû dewek xwest. Ez û kekê min û xwişka min û birayê min jî me avmêwe xwestin. Dû ra em çûn destşokê, me destên xwe şûştin û em vegeşîyan maseya xwe.

Qaseka din garson selete û mehîr ji me ra anîn. Min û dêya xwe û bavê xwe me dest bi xwarina mehîrê kir. Kekê min û xwişk û birayê min jî bi seleteyê xwe mijûl kir. Ji ber ku bi seleteyê zêde mijûl bûbûn û qedandibûn garson seleteyeka din ji me ra anî. Qaseka din siparişên me hatin. Me xwarinên xwe xwarin. Xwarina me bi kêfxweşî û bi henekan derbas bû. Piştî ku xwarina me qedîya komî hat û firaqên maseyê hilanîn û birin. Bi destsivikî mase delal paqij kir.

Dû ra em rabûn û çûn destşokê me dest û rûyên xwe şûştin. Di vegerê da ez çûm cem dezgeha xwarinê. Li pişt dezgehê aşpêj hebû û ev xwarinên xweştam wî çekiribûn. Min jê ra spasîya xwe got. Kêfa wî jî ji vê helwestê ra pir hat. Wî jî spasîya xwe ji min ra got û ez vegeyîyam cem malbata xwe. Dû ra em derketin derve û bavê min heqê xwarinê da. Min û xwişk û birayên xwe jî me ji dê û bavê xwe ra spasîyên xwe gotin. Dema me pir xweş derbas bûbû. Jixwe dema em bi malbatî diçin deverekê her dever jî min ra xweş e.

(Komîsyon)

Nêçîra Peyvan

xwaringeh

spîndar

masî

avmêwe

Çalakîya 5.

Pirsên jêrîn li gor çîroka "Bi Malbatî Li Xwaringehê" bibersivînin û binivîsin.

1. Bûyera ku di çîrokê da derbas dibe çi ye?

.....

2. Bûyer li ku derbas dibe?

.....

3. Bûyer kengî çê dibe?

.....

4. Kesên çîrokê kî ne?

.....

Çalakîya 6.

Bersivên pirsên jêrîn jî pola xwe ra bibêjin.

1. Kesên çîrokê kîjan xwarinan dixwazin?

2. Di hewşa xwaringehê da çi hebûn?

3. Di listeya xwarinan da kîjan cûre xwarin hebûn?

4. Xwişkê û birayan berî xwarinê û piştî xwarinê çi kirin?

5. Li gor we li xwaringehê dema malbatê ji ber çi xweş derbas bû?

Çalakîya 7.

Hûn jî wekî çîroka jorîn behsa çalakîyeka ku we bi malbatî kiriye ji pola xwe ra bikin. Di axaftinên xwe da peyv û hevokên çîrokê jî bi kar binin.

XUREK Û VEXUREK

Ev xwarin û vexwarin
Ev taam, ev pêxwarin
Mirov bi wan dikarin
Rabin, herin û werin

Zebeş, gilyaz, zerdalî
Hinar, hejîr û tirî
Petîx, bihok û hirmî
Mêweyên me çi xweş in

Bacana reş û dolmîk
Kartol, kelem û kumîk
Firingî, xiyar û silk
Sebzeyên me çi xweş in

Nane, roqe û tûzik
Gûrîz, xerdel û tolik
Bexdenûs, marol, bendik
Şinahî çiqaş xweş in

To û mast û hêkerûn
Nîvişk, penîr û zeytûn
Qursik û nanê birûn
Pêxwarin çiqaş xweş in

Şîr, şerbet û avmêwe
Axlemûr, çay û qehwe
Û yek ji wan jî dew e
Vexurek çiqaş xweş in

Kutîlk, mehîr û mirîşk
Şorbeşîr û şorbenîsk
Goşt û savar û tirşik
Xwarinên me çi xweş in

Em dikirin û tinin
Naavêjin, narijînin
Ën zêde dihilînin
Xwarin bi pîvan xweş in
(Komîsyon)

Çalakiya 8.

Ji mêwe, sebze, şinahî, pêxwarin, vexurek û xwarinan kêfa we bêhtir ji kîjanan ra tê? Binivîsin. Di nivîsên xwe da peyvên wekî "û" û "jî" yê jî bi kar binin.

.....

.....

.....

Çalakiya 9.

Guhdariya metnê jêrin bikin. Peyvên miqdarê nişan bikin.

BERNAMEYA PÊŞBIRKA XWARINÊ

Dawiya hefteyê ji televîzyonê ekîbek ji bo bernameyekê amade bikin hatibû gundê me. Muxtarê gund ew dawet kiribûn. Li gor bernameyê, gundiyan li malê xwarin amade kir ku tevli pêşbirka xwarinê bibin. Ji ber ku dawîya hefteyê bû bername li hewşa xwendîgehê hatibû çêkirin.

Xaltiya Stiyê, meta min Gulistan, xaltiya Rihanê, xaltiya Xecê û xaltiya Xezalê tevli pêşbirkê bûbûn. Xwarinên ku li malê çêkiribûn bi rêzê danîbûn ser maseyan ku jurî yek bi yek van xwarinan tam bikin û puanên wan bidin. Pêşkêşvanê bernameya pêşbirkê jî li pêşberê wan cihê xwe girtibû. Bêhna xwarinan li temamê hewşa xwendîgehê belav bûbû.

Piştî axaftinên teknîkî êdî dora tamkirina xwarinan hatibû. Jurîya pêşbirkê jî azayên gund pêk hatibû. Bi dorê xwarin tam kirin û puanên xwe gotin. Di encama puandayînê da pêşkêşvanê bernameyê diyar kir ku xaltiya Xezalê bûye yekem. Kêfa wê û malbata wê pir hatibû.

Pêşkêşvan ew pîroz kir û jê xwest ku xwarin çawa çêkiriye û malzemeyên xwarinê çi ne, jê ra bibêje. Xaltiya Xezalê pêşî dest bi danasîna malzemeyên xwarinê kir û wiha got:

-Navê vê xwarinê kutilk e. Kutilk xwarineka pir xweş e û li seranserê welatê me tê çêkirin û naskirin. Ji bo çêkirina kutilkan pêşî divê em malzemeyan peyda bikin. Malzeme jî ev ipn: bi qasî sê qedehên avê hûrikê kutilkan, niv kilo qîme, xwê, çar serî pîvazên hişk, dermanê tûj. Ji bo em kutilkan çêbikin divê em hûrikê kutilkan û bi qasî kevçiyekî piçûk xwê têxin nav firaqekê. Dû ra em bi qasî ku hûrik şil bike avê berdidin ser. Dû ra em hinekî tevlihev dikin û ji bo nerm bibe ser wê digirin û qedereki datînin cihekî. Di vê navberê da em danê nava kutilkan amade dikin. Em pêşî qîmeya xwe dikelînin. Dû ra pîvazan sor dikin û dixin navê û di nav hev da diqelînin. Xwê û dermanê tûj jî tevli dikin û datînin cihekî din.

Piştî ku hûrikê kutilkê qasekî ma û hevîr hev girt em careka din delal distrin. Dû ra em bi qasî gûzekê ji hevîrê xwe parçeyan jê dikin û nava wan parçeyên hevîr vedikin. Em danê ku me berê amade kiribû dixin navê û devê parçeyê hevîr digirin. Piştî ku me hemû parçe bi vî awayî amade kirin em avê dixin nav beroşê û dikelinin. Piştî ku av keliya em kutilkên xwe hêdika berdidin nav avê. Westê kutilk keliyan jî em ji navê derdixin. Li hin deveran piştî di nav hêkê da jî radikin û diqelinin. Lê min ev yek tercîh nekîr. Dû re em kutilkan datînin ser tepsikê û ji bo serwisê amade dikin. Ji her kesî ra noşican be.

Ji ber ku di dawîya bernameyê da ew xwarinên amadebûyî li me belav kirin ew roj rojeka pir xweş bû. Bi rastî jî hemû xwarinên ku tevî pêşbirkê bûbûn pir xweştam bûn.

(Komîsyon)

Nêçîra Peyvan

kutilk

pîvaz

beroş

strîn

Çalakiya 10.

Pirsên jêrîn bibersivinin.

1. Bûyera ku di çîrokê da derbas dibe çi ye? Bibêjin.
2. Bûyer li ku derbas dibe? Bibêjin.
3. Bûyer kengî çêdibe? Bibêjin.
4. Kesên çîrokê kî ne? Bibêjin.

Çalakiya 11.

Li jêr malzemeyên kutilkê hatine nivisandin. Hûn jî malzemeyên ku ji bo çêkirina tirşikê hewce ne di nav "Lîsteya Malzemeyên Tirşikê" da binivîsin.

Lîsteya Malzemeyên Kutilkê

1. 3 qedeh hûrikê kutilkan
2. Niv kîlo qîme
3. Çar seri pîvazên hişk
4. Bi qasî kevçiyekî şeker xwê
5. Bi qasî kevçiyekî çayê dermanê tûj

Lîsteya Malzemeyên Tirşikê

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BEŞA 2.

RENG

RENG

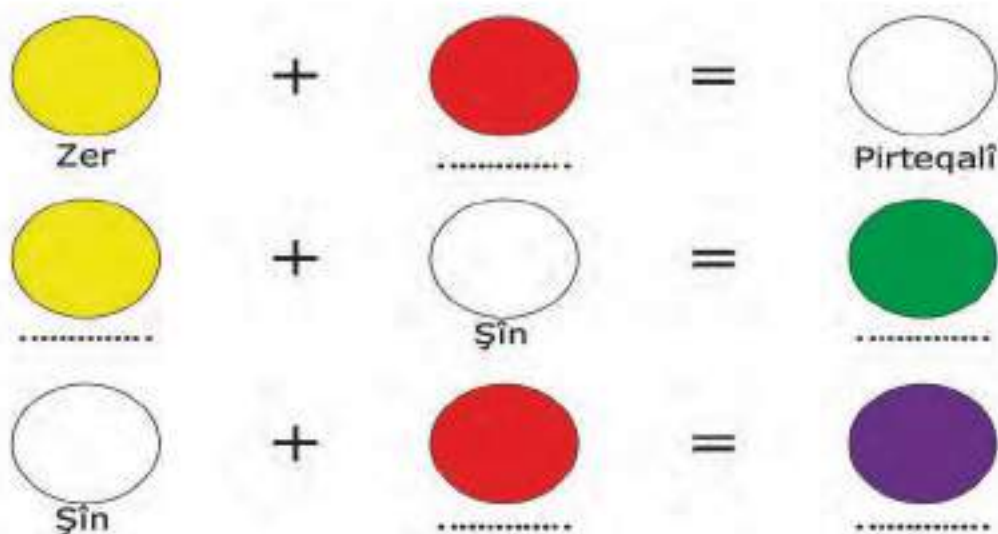
Em li derdora xwe rengên cûrbicûr dibînin. Reng bi tevahî dibin sê beş: rengên sereke, rengên navbeynî û rengên nêtar. Rengên sereke zer, sor û şîn in. Rengên navbeynî jî pirteqalî, kesk û mor in. Rengên nêtar jî spî û reş in. Rengên sereke li nav hev dikevin û rengên navbeynî pêk tînin. Mesela, dema rengên zer û sor li nav hev dikevin rengê pirteqalî derdikeve holê. Dema rengên zer û şîn li nav hev dikevin rengê kesk derdikeve holê û dema rengên şîn û sor li nav hev dikevin jî rengê mor derdikeve holê.

Carinan dema baran dibare û şewqa rojê dide ser dilopên avê li ezmanan keskesor derdikeve. Em van rengên cûrbicûr li ser keskesorê dibînin. Heft reng li ser keskesorê derdikevin û li ezmanan dimeneka xweş çêdibe. Li ser keskesorê li gor rêzê ev reng hene: sor, pirteqalî, zer, kesk, şîn, lacîwerd û mor.

Wekî din jî riwek, mêwe, sebze, kulîlk û gelek tiştên din ên derdora me bi rengên xwe derdikevin pêş û her yek jî wan xwedî rengên cuda ye. Mesela firingî, hinar û gilyaz sor in. Mandelî, pirteqal û gêzer pirteqalî ne. Zerdalî, bihok û limon zer in. Îsot, bexdenûs û xiyar kesk in. Derya, ezman û şînok şîn in. Incas, kulîlkên erxewan û lîlekan jî mor in.

Çalakîya 1.

Valahîyên li jêr bi boyax û nivîsê dagirin.

Çalakîya 2.

Navên tiştên jêrîn û rengên wan hevîyek bikin.

1. incas	sor
2. derya	pirteqalî
3. bexdenûs	zer
4. limon	kesk
5. mandelî	şîn
6. gilyaz	mor

Çalakîya 3.

Pirsên jêrîn bibersivînin.

1. Ji rengan kêfa we bêhtir ji kîjanan ra tê? Çima?

.....

.....

2. Reng di jîyanê da bêhtir li ku tîn bikaranînin?

.....

.....

3. Ji bilî rengên ku di metnê jorîn da derbas dibin hûn kîjanan dizanin?

.....

.....

4. Eger reng tunebûna dê jîyan çawa derbas bibûna?

.....

.....

Çalakiya 4.

Rengên xurek û vexurekan li binê wan binivîsin.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ji Tûrikê Gelêrî

A)

Mamik

1. Tişteki min heye, barê hespê ye, çavê herkesî lê ye, kes nizane qismetê kê ye. Ev çi ye?
2. Tişteki min heye, şîrîno li darîno. Ev çi ye?
3. Tişteki min heye, sibehê bixwe, nivro bide hevalê xwe, êvarê bide neyarê xwe. Ev çi ye?
4. Keça mela, bi hizar kirasa. Ev çi ye?
5. Kumê sorik, tijî morik. Ev çi ye?
6. Bûkek me heye, xeftanê wê kesk e, fistanê wê sor e, bişkokên wê reş in. Ev çi ye?
7. Tişteki min heye, gilover e, bi bêhn e, du xet lê ne, yek jê sor e yek zer e. Ev çi ye?
8. Qesra şûştî, du begzade tê da rûniştî. Ev çi ye?
9. Bi pel û strî ne, li ber dilê bilbil şîrîn e. Ev çi ye?
10. Mamikê mino, gilover e, ne gog e; sor e, ne sêv e; nava wî spî ye, ne penîr e; terîya wî heye, ne mişk e. Ev çi ye?

B)

Ji Pêşengên
Helbesta Me

Ne raze, ne palde dema xwarinê!

Ne bêhiş be bi fexr û pir xwarinê!

Mela Xelîlê Sêrtî

NIRXANDIN

A)

Pirsên jêrîn bibersivînin.

1. Çend danên xwarinê hene? Binivîsin.

.....

2. Navên pênc pêxwarinan binivîsin.

.....

3. Navên pênc vexurekan binivîsin.

.....

4. Çar mêwe û sebzeyên ku rengê wan kesk e binivîsin.

.....

5. Di keskesorê da li gor rêzê kîjan reng hene? Binivîsin.

.....

B)

Bi peyvên jêrîn hevokan saz bikin.

1. em / bikin / karbeşiyê / Divê

.....

2. çûn / Em / wan / cem

.....

3. xwest / tirşik û savar / min / Xwişka

.....

4. vê / Navê / kutilk e / xwarinê

.....

5. rengên / li / xwe / derdora / Em / cûrbicûr / dibînin.....

.....

C)

Valahiyên jêrîn bi peyvên guncan dagirin.

sereke / zer / taştêyê / giran / rûniştin

1. Barê xwe zêde nekin.

2. Ez dikarim ji bo dimsê û zeytûnan binim.

3. Em li hewşa xwaringehê, li maseyekê

4. Zerdalî, bihok û limon in.

5. Rengên zer, sor û şîn in.

D)

Di pirsên jêrîn da vebijêrka rast nişan bikin.

1. Kijan danê xwarinê yê sibehê ye?

a) taştê

b) firavîn

c) şîv

d) paşîv

2. Vexureka sereke kijan e?

a) dew

b) av

c) avmêwe

d) şîr

3. "Bi qasî sê qedehên avê, hûrik, niv kilo qîme, xwê, çar serî pîvazên hişk, dermanê tûj lazîm in." Di hevoka jorîn da malzemeyên kijan xwarinê hatine dayîn?

a) şorbenîsk

b) parêv

c) tirşik

d) kutilk

4. Dema rengên zer û şîn li nav hev dikevin kijan reng derdikeve holê?

a) şîn

b) kesk

c) zer

d) pembe

5. Rengên nêtar kijan in?

a) reş û spî

b) sor û spî

c) zer û mor

d) kesk û şîn

XAÇEPIRS

01

Tiştên ron û şilavî ku tên vexwarin

02

Mirovên ku karê wan çêkirina xwarinê ye

03

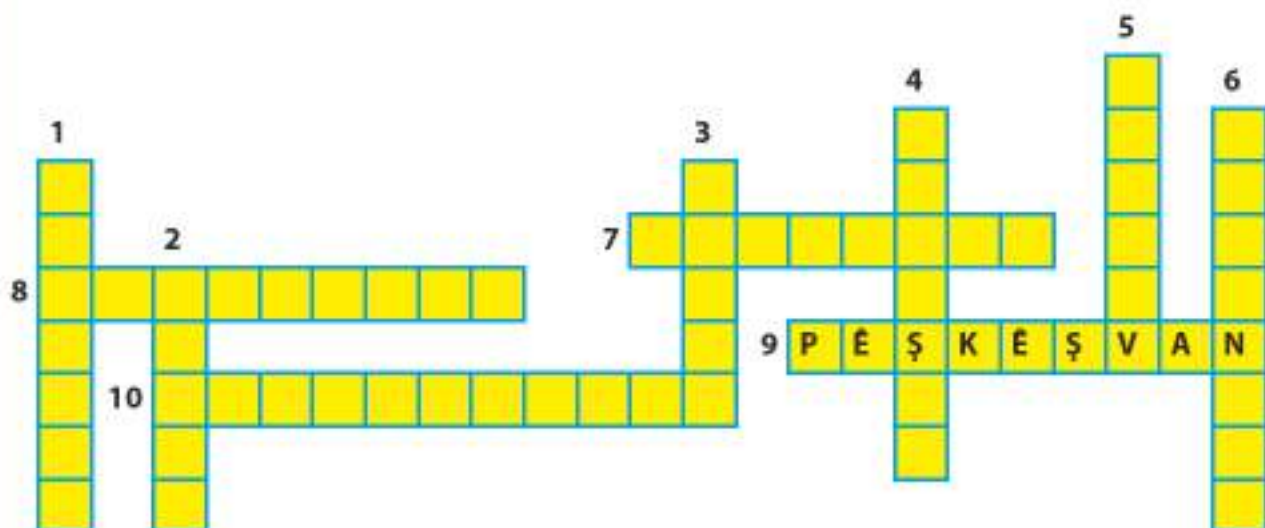

Amûrekî ku mirov pê xwarinê dixwe

04

Di malê da cihê ku mirov dest û rûyê xwe lê dişon

05

Xwarineka siruştî û şîrîn ku ji aliyê cûreyeka mêşan ve tê çêkirin

06

Mirovên ku ji aliyê hiş an ji bedenê ve astengîyan dikişînin

07

Piştî baranê li ezman derdikeve û pirrengî ye

08

Cihê ku xwarin bi heq lê tê xwarin

09

Kesê ku bernameyekê pêşkêş dike û vedibêje

10

Cûreyeka xwarinê

UNÎTEYA 6.

DEMSAL Û SALNAME

PEYVÊN SEREKE

saet, roj, hefte, meh, demsal, sal

AMADEHÎYA UNÎTEYÊ

1. Bi guherîna demsalan di jîyana we û derdora we da kîjan guherîn çêdibin? Bibêjin.
2. Hûn rewşa hewayê ji ku derê dişopînin? Bibêjin.
3. Hûn navên kîjan mehan dizanin? Bibêjin.

BEŞA 1.

DEMSAL Û MEH

1. Adar 2. Nisan 3. Gulan

1. Hezîran 2. Tîmeh 3. Tebax

1. İlon 2. Çîriya Pêşîn 3. Çîriya Paşîn

1. Kanûna Pêşîn 2. Kanûna Paşîn 3. Sibat

SALEKA XALÊ RISTEM

Kanûna paşîn bû. Hewa pir sar bû. Xalê Ristem li hundir li pêşberê sobeyê rûniştibû lê dîsa jî laşê wî baş germ nebûbû. Derve qeşa girtibû. Digel ku meha borî yanî kanûna pêşîn jî meheka zivistanê bû lê wekî vê mehê ne serma bû. Ji xwe ra got:

-Jixwe dê bihar bê û jê ra tiştek nema.

Lê hêj jî biharê ra mabû. Piştî meha kanûna paşîn sibat hat. Vê carê jî berf barîya û her der spî bû. Zarok piştî berfê derdiketin derve û wan kalê berfê çêdikir. Lê hewa hêj jî sarbû û Xalê Ristem dicemidi. Rabû agirê sobeyê xweş kir û dîsa rûnişt. Di wan her sê mehên zivistanê da hin rojan baran jî dibariya. Carinan jî teyrok dibariya. Zivistanê dema Xalê Ristem derdiket derve jî ber ku hewa sar bû cilên stûr li xwe dikirin. Di ber xwe da got:

-Zivistan serma ye, potik bav û bira ye.

Hêdî hêdî rewşa hewayê guherî. Bi meha adarê biharê dest pê kir. Hewa hêdî hêdî xweş dibû û mirov bi germahiya hewayê dihisiya. Xalê Ristem jî êdî jî sermayê aciz nedibû. Li hewayê nêrî û gotina kalê wî hat bîra wî:

-Bihar hat, rûmeta sermayê hilat.

Daran kulilkên xwe vedikirin. Derdor û mêrg şîn bûn. Herçiqas dîsa baran dibarîya û carinan birûskan vedîda jî demsala biharê pir xweş bû. Hewa zû vedibû. Di wan her sê mehên biharê da Xalê Ristem çend caran bûka baranê jî dîtibû. Bi wî awayî nîsan û gulan jî derbas bûn. Di dawîya gulanê da êdî hewa germ bûbû.

Germahîya hewayê êdî Xalê ristem aciz dikir û nedixwest zêde li ber tavê bimîne. Ji ber ku êdî bihar çûbû û demsal bûbû havîn. Dema ku derfet didît diçû bin sîya darekê û bêhna xwe vedîda. Carekê di bin sîya darê da ev gotin hat bîra wî û got:

-Havîn xweş e li bin sîya daran.

Pelên daran pir şîn bûn û mêwe gihaştin. Sebze çêbûbûn. Mirovan jî sedema germahîyê cilên tenik li xwe dikirin. Hezîran, tîrmeh û tebax bi rêzê derbas bûn û dîsa hewa guherî.

Bi meha îlonê ra êdî payîz hatibû. Di payîzê da hewa hêdî hêdî hênîk bû. Pelên daran zer bûn û diweşîyan. Gotineka pêşîyan hat bîra wî û got:

-Payîzê girtîye waran, pel diweşîn ji dar û jaran.

Di wan her sê mehên demsala payîzê da gelek caran ba dihat. Gelek caran jî bahoz, bablîsok û bager radibûn. Îlon, çirîya pêşîn û çirîya paşîn bi vî rengî borîn. Di vê demsalê da hewa carinan germ bû carinan jî sar... Carinan ewrî bû carinan jî sayî...

Kanûna pêşîn hatibû. Xalê Ristem dîsa hatibû rewşa xwe ya berê. Va zivistan hatibû û dînya dîsa sar bûbû. Dîsa baran û berf û teyrok dibarîyan. Ava çeşmeyê jî qeşa girtibû. Dîsa sobeya xwe li hev xist û li derve mêze kir û wiha got:

De wa tiştêk nema ji biharê ra. Piştî vê mehê, kanûna paşîn û meheka din jî sibat. Dû ra dê bihar bê û dînya xweş bibe.

(Komîsyon)

Nêçîra Peyvan

kalê berfê

qeşa

dar

mêrg

Çalakîya 1.

Ji peyvên metnê jorîn yê ku hûn nizanin wateya wan texmîn bikin.
Texmînên xwe bidin ber ên hevalên xwe.

1. laş :
2. kulîlk :
3. tav :
4. tenik :
5. war :
6. jar :

Rewş û Bûyerên Hewayê

Baran

Berf

Teyrok

Sayî

Ba

Bahoz

Birûsk

Ewri

Mij

Çalakiya 2.

Guhdariya helbesta jêrin ji mamosteyê xwe bikin. Bala xwe bidin derbandin û bilêvkin. Dû ra helbestê ji pola xwe ra bixwinin.

REWŞA HEWAYÊ

Hewa ye li her cihî
Nişana herî berçav
A jîyana mirovî
Ba û baran, av û tav

Çi ye rewşa hewayê?
Çavê mirovan lê ye
Ji bo tenduristiyê
Pêwîstî tim pê heye

Çile bi xwe ra tine
Ba û berf û şilîyê
Cilên stûr bibîne
Li diji nexweşiyê

Dema dinya bû bihar
Hewa edî nerm dibe
Her carê nabe diyar
Geh sar e geh germ dibe

Havîn va hat bi germê
Tava wê dijwar dibe
Xelk xwe dide ber siyê
Wiha ji hênik dibe

Hewa va hênik bûye
Lewra payîz e demsal
Geh ewrî geh sayî ye
Dubare dibe her sal
(Komîsyon)

Nêçîra Peyvan

tav

cil

sî

Çalakiya 3.

Hestên ku bi vê helbestê bi we ra çêbûn ji pola xwe ra bibêjin û pirsên jêrin bibersivînin.

1. Mirov cilên stûr kengî li xwe dike? Bibêjin.
2. Hewa di kîjan demsalê da edî nerm dibe? Bibêjin.
3. Di havînê da mirov çima xwe didin ber siyê? Bibêjin.
4. Di payîzê da rewşa hewayê çawa ye? Bibêjin.

BEŞA 2.

HEFTE

Çalakiya 1.

Guhdariya çiroka jêrîn ji mamosteyê xwe bikin. Peyvên demê nîşan bikin.

ROJÊN HEFTEYÊ

Iro di dersê da mijara me rojên hefteyê bû. Mamoste derheqê rojan da agahî da me û em hîni navên rojan bûn. Mamoste ji me ra got:

-Ji bo ku di hefteyekê da heft roj hene em jê ra dibêjin hefte.

Min ev yek heta niha nizanibû. Ji bo ku em navê rojan baş hîn bibin me di dersê da çalakiyek çêkir. Mamoste ji me xwest ku em heft qutîyan çêbikin û wan bi rengên cuda boyax bikin. Herwiha li ser her qutiyekê navê rojeka hefteyê binivîsin. Di nav hefteyekê da xebat û çalakiyên ku me pêk anîn li ser kaxezekê binivîsin û biavêjin nav van qutîyan. Me di kîjan rojê da çi kar kiribe divê em biavêjin nav qutîya wê rojê.

Min ji heft qutiyên xwe çêkirin û li ser wan, navên rojan nivîsandin. Duşem, sêşem, çarşem, pêncşem, in, şemî û yekşem. Min dû ra ew danîn malê û her roj kar û xebatên ku min dikirin, li gor rojan min avêtin nav qutiyên xwe. Min roja duşemê dest bi notên xwe kiribû. Roja şemiyê jî dibû dawîya hefteyê. Roja duşemê me di polê da ev agahiyên xwe yên hefteyekê yek bi yek ji nav qutîyan derxistin û ji mamoste û hevalên xwe ra xwendin. Min ji qutiyên xwe vekirin û notên ku min avêtibûn nav wan xwendin. Li gor notên ku min avêtibûn qutîyan, karên min ên hefteyî ev bûn:

Roja duşemê, danê sibehê dersên me yên xwendîgehê dest pê kirine. Nivro dema me navber daye dersên xwe, min ji dibistanê birayê xwe aniye û em bi hev ra çûne malê, me firavîn xwariye. Êvarî cîranên me hatine mêvandariya me. Ez û zarokên wan em bi hev ra listine. Ez di saet neh û nivê şevê da çûme jûra xwe ku razim. Di nivê şevê da ji xewê şiyar bûme û çûme min avek vexwariye û careka din raketim.

Roja sêşemê, piştî xwendingehê min ji malbata xwe destûr girtiye û ez çûme mala hevalê xwe, me bi hev ra dersa xwe xwendiyê. Roja çarşemê, dema dersên me qediyane min û dêya xwe me xwişka min a piçûk biriye navenda tenduristiyê û me ew parza kiriye. Roja pêncşemê, li xwendingeha me di navbera polan da pêşbirka paqijiyê hatiye kirin û ji ber ku pola me pir paqij bûye me alaya spî standiye û bi pola xwe ve daleqandiye. Hevalên me yên polê jî bi vê yekê pir kêfxweş bûne.

Roja inê piştî qedandina dersên xwendingehê ez û çend hevalên xwe yên xwendingehê me destûr jî malbatên xwe xwestiye û em bi hev ra çûne pirtûkxaneya navenda çandê. Ji ber ku em endamên wir in me bi emanetî jî xwe ra pirtûk anîne. Min û bavê xwe û xwişka xwe me êvarî jî televizyonê derheqê ajelan da belgefilmek temaşe kiriye.

Roja şemiyê ez û xwişka xwe û dêya xwe em berêvarê çûne kargeha bavê min. Bavê min bi hatina me pir kêfxweş bûye. Em jî cem bavê min çûne bazargehê û me jî xwe ra hinek cil standine. Ji ber ku em pir geriyane em hinekî westiyane. Min bi şev saetekê pirtûk xwendiyê û ez razame.

Roja yekşemê em bi malbatî çûne bexçeyê ajelan, bavê min jî xwişka min ra pêlistokek kiriye. Evarî jî me li malê bi hev ra li filmekî animasyon temaşe kiriye.

Mamoste jî bo vê xebatê em pîroz kirin. Em jî baş hînî navên rojan û danên rojê bûn.

(Komîsyon)

Nêçîra Peyvan

parza

jûr

navenda çandê

pirtûkxane

Çalakiya 2.

Pîrsên jêrîn bibersivînin.

1. Di hefteyekê da çend roj hene? Li gor rêzê binivîsin.....
.....
.....
2. Kurik nivê şevê çima jî xewê şiyar dibe? Binivîsin.
.....
.....
3. Kurik jî bo navên rojan hîn bibe çalakiyeka çawa çêkiriye? Binivîsin.
.....
.....

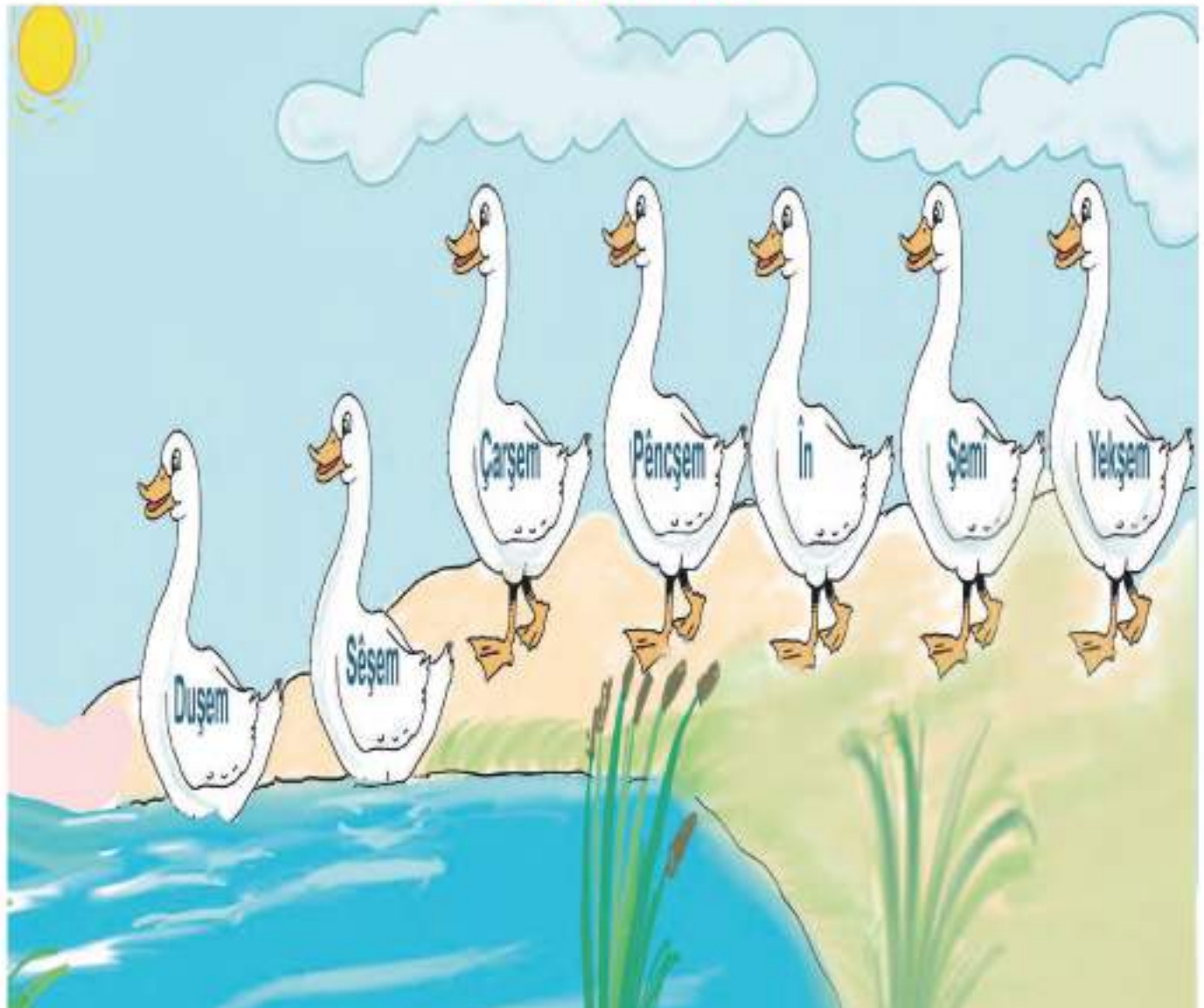
Çalakîya 3.

Rojan û çalakîyên ku hatine kirin hevyeke bikin.

1. Cîranên me hatine mêvandarîya me.
2. Ez çûme mala hevalê xwe.
3. Min û dêya min, me xwişka min biriye navenda tenduristiyê.
4. Di navbera polan da pêşbirka paqijiyê hatiye kirin.
5. Em bi hev ra çûne pirtûkxaneya navenda çandê.
6. Em berêvarê çûne kargeha bavê min.
7. Me li malê bi hev ra li filmekî animasyon temaşe kiriye.

	yekşem
	duşem
6	şemî
	çarşem
	sêşem
	pêncşem
	în

Rojên Heftayê

BEŞA 3.

SAET

Saet deh û bist deqîqe ye.

Saet çar û çaryek e.

Saet ji heştan ra deh deqîqe maye.

Saet şeş e.

Saet yazdeh û niv e.

Saet heşt û bist deqîqe ye.

Saet nehê şevê ye.

Saet yek û bist deqîqeyê nîvro ye.

Saet çar û nivê sibehê ye.

Çalakiya 1.

Saetan hevyekek bikin.

1. Saet pênc û deh deqîqeyê êvarî ye.

2. Saet sê û çaryek e.

3. Saet du û bist deqîqe ye.

4. Saet yek e.

5. Saet deh kêm bist û pênc deqîqe ye.

6. Saet çar û nivê berêvarî ye.

BERNAMEYA XEBATÊ

Dê: Mamoste, roj baş.

Mamoste: Roj baş xwişka Selma, roj baş Serhed. Hûn bi xêr hatin. Hûn çawa ne?

Dê: Em baş in, mala we ava. Em hêvî dikin hûn jî baş bin.

Mamoste: Spas dikim. Kerem bikin. Hûn ji bo çi hatibûn?

Dê: Ez û Serhed em ji bo dersên wî hatin. Ji bo xebata dersan em dixwazin bi we bişêwirin.

Mamoste: Ser çavan. Bi qasî ku ez dizanim serkeftî ye. Serhed, dewra borî karneya te çawa bû?

Serhed: Mamoste, min spasname stand. Vê dewrê jî dixwazim teqdirnameyê bistinim.

Mamoste: Her bijî. Pêşî derheqê dersên Serhed da hinek agahiyên hûrgulî ji kompîturê bi dest bixim. Va ye kaxeza me jî derket. Himm. Ji bilî du dersan, dersên te gelekî baş in. Jixwe li gor polên şeşan bernameyên xebatê li ber destê min hene. Ez dê li gor dersên Serhed hin guherinan li ser bernameyekê çêbikim. Heta ku bernameyê amade bikim çend deqîqeyan ji we destûrê dixwazim.

Dê: Kerem bikin, mamoste. Destûr a we ye. (Piştî pênc deqîqeyan)

Mamoste: Bernameya me tamam e. Xwişka Selma, ez dê naveroka bernameya xebatê bi we ra parve bikim. Serhed, eger kêmasiyek derkeve bibêje. Li gor vê bernameyê rojek ji bo xebatê dibe sê beş: danê sibehê, nivro û danê êvarê. Nava hefteyê jixwe danên sibehê û nivro tu li xwendingehê yî. Tu dê tenê êvaran piştî şivê bixebitî. Nava hefteyê her roj li du dersan bixebitî çawa ye?

Serhed: Baş e mamoste. Ez dixwazim berî razanê pirtûkan jî bixwînim.

Mamoste: Dibe, jixwe di bernameyê da her roj berî razanê niv saet xwendin heye. Lê ji bir neke herî dawî divê tu saet li neh û nivan rakevî. Ji bo dawîya hefteyê jî roja şemiyê tu dikarî li wan her du dersên ku hinek kêmasî di wan da hene bixebitî. Bi vî awayî ez bawer im tu dê kemasiyan tamam bikî. Min ji bo te roja yekşemê vala hişt. Eger hûn bi malbatî yan bi hevalên xwe ra bixwazin çalakîyan bikin roja yekşemê guncan e. Li gor xwe hûn dikarin bernameya şemî û yekşemê bi hev biguherînin.

Serhed: Baş e mamoste. Ez dê vê bernameyê baş bişopînim.

Mamoste: Ji bilî van divê tu serê çil deqîqeyî, bi qasî panzdeh bist deqîqeyan navberê bidî xebata dersê. Ev ji bo tenduristiya hiş û laşê te pir girîng e. Kerem bike rahêje bernameya xwe. Piştî hefteyekê wekî iro roja duşemê dişa were. Em li ser encamên bernameya xebatê biaxivin.

Dê: Mamoste gelek spas. Bi xatirê we.

Çalakiya 2.

Ji peyvên ku di metnê jorîn da derbas dibin "xebat" û wateya wê hatine dayîn. Hûn ji ji bo peyvên ku wateya wan nizanin li ferhengê binêrin û binivîsin.

1. xebat: kar, şixul	4.:
2.:	5.:
3.:	6.:

Çalakiya 3.

Tabloya jêrîn li gor hevpeyvîné dagirin.

Bûyer çi ye?	
Kesên bûyerê kî ne?	
Bûyer li ku derbas dibe?	
Bûyer kengî çêdibe?	

Çalakiya 4.

Pirsên jêrîn bibersivînin.

- Serhed û dêya xwe ji bo çi diçin cem mamosteyê rêber?.....
- Serhed dewra borî kijan belge standibû?.....
- Serhed nava hefteyê dê kijan danî li dersên xwe bixebite?.....
- Di bernameyê da ji bo xwendinê çiqas dem hatiye veqetandin?.....

JÎ TÛRIKÊ GELÊRÎ

SERSAL

Di çanda kurdan da sêzdehê meha kanûna paşin dibê serê salê. Zarok li gor xwe serê salê pîroz dikin. Li hev dicivin û bi hev ra dillzin û li kuçeyan digerin. Zarok cilên mezinan li xwe dikin û hin ji wan jî bi teniya tenûrê ji xwe ra rih û simbêlan çêdikin. Yek bi yek li malan digerin, di ber ra jî bi hev ra stran û dûrikan dibêjin. Piştî ku dûrikan ji kebanî yan jî ji xwediyê malê ra dixwînin jî wan xurek an jî pereyan dixwazin. Dû ra wan xurek û pereyan li hev parve dikin. Mewîj, helil, bastîq, benî û nokên ku civandine dixwin û pereyên xwe ji dibin malê. Hin ji dûrikên ku di sersalê da tên gotin ev in:

Qerqûş merqûş
Xwedê zarokekî bixê dergûş
Ka para min,
Kakil û mewûj.

Serê dik bi kulav e
Binê dik bi kulav e
Xwedê kurê vê malê
Niha bike zave

Serê salê binê salê
Xwedê bihêle
Hûr û girê vê malê
Tîşteki biavêje, tûrikê kalê

NIRXANDIN

A)

Pirsên jêrîn bibersivînin.

1. Navên demsalan kîjan in? Binivîsin.

.....

2. Navên mehan bi rêzê binivîsin.

.....

3. Rewşên hewayê çi ne? Binivîsin.

.....

4. Navên rojan bi rêzê binivîsin.

.....

5. Di salekê da demsal, meh, hefte û roj hene.

B)

Bi peyvên jêrîn hevokan saz bikin.

1. pir / sar / Hewa / bû

2. rûmeta / hat / sermayê / Bihar / hilat

3. hatine / Cîranên / me / mêvandarîya / me

4. niv / yazdeh / û / Saet / e

5. beri / pirtûkan / razanê / dixwînim / Ez

C)

Valahiyên jêrîn bi peyvên guncan dagirin.

sibat / sîya / heft / pîroz / bahoz

1. Piştî meha kanûna paşin té.

2. Havîn xweş e li bin daran.

3. Ji bo ku di hefteyekê da roj hene em jê ra dibêjin hefte.

4. Mamoste ji bo vê xebatê em kirin.

5. Gelek caran jî, bablîsok û bager radibûn.

D)

Di pirsên jêrin da vebijêrka rast nişan bikin.

1. Mehên havînê kîjan in?

- a) hezîran – tirmeh - tebax
- b) adar – nîsan - gulan
- c) îlon - çiriya pêşîn - çiriya paşîn
- d) kanûna pêşîn - kanûna paşîn – sibat

2. Kîjan saet duwazdeh û nîvan nişan dide?

- a)
- b)
- c)
- d)

3. Kîjan roj wekî dawîya hefteyê tîn binavkirin?

- a) pêncşem - în
- b) yekşem - duşem
- c) sêşem - çarşem
- d) şemî - yekşem

4. Di kîjan demsalê da dar kulilkan vedikin?

- a) payîz
- b) havîn
- c) bihar
- d) zivistan

5. Kîjan saet çewt hatiye dayîn?

- a)
- b)
- c)
- d)

Saet du û nîv e.

Saet deh û çaryek e

Saet heft e.

Saet pênc e.

XAÇEPIRS

Cûreyeka
barinê

01

Rewşa avê ya
hişk û cemidî

02

Cûreyeka
riwekan a ku
bi şax, qurm û
pel e

03

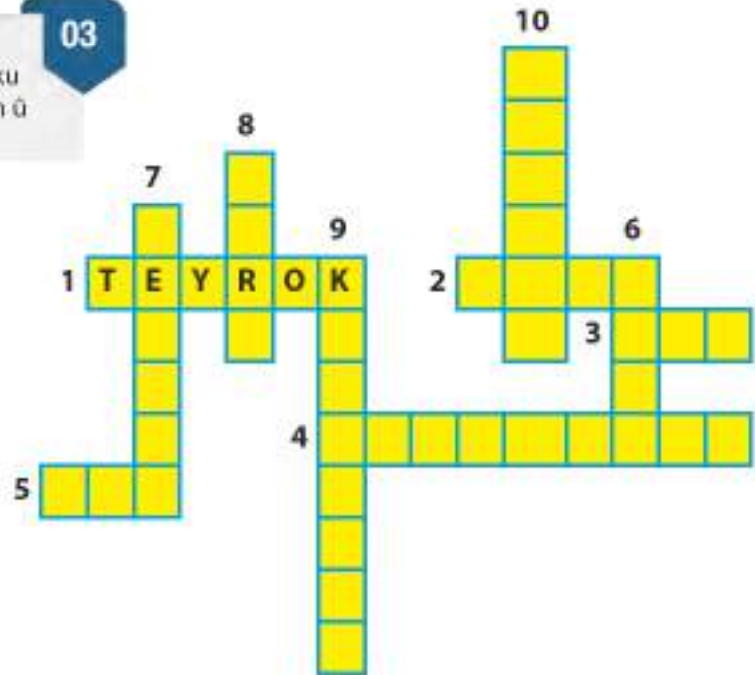
Tiştê ku ji
berfê di şikilê
mirovan da tê
çêkirin

04

Alavên ku ji
bo parastina
laşê xwe
mirov li xwe dikin

05

Meha pêşî ya
biharê

06

Ji çar beşên
salê her yek

07

Cûreyeka
barinê

08

Dema ku tav û
baran bi hev ra ne
li ezmanan xuya
dike. Rengîn e.

09

Cihê ku kar lê
tê meşandin

10

UNÎTEYA 7.

GEŞTÛGER Û HATÛÇÛ

PEYVÊN SEREKE

geştûger, cih, alî, hêl, wesayît, rêzikên hatûçûyê

AMADEHÎYA UNÎTEYÊ

1. Li her çar aliyên mala we çi hene? Bibêjin.
2. Hûn kîjan rêzikên hatûçûyê dizanin? Bibêjin.
3. Hûn di betlaneyan da çi dikin? Bibêjin.

BEŞA 1.

CIH Û HÊL

DERDORA GUNDÊ MIN

Di betlaneya dawîya heftayê da ez û bavê xwe em çûn gundê me. Gundê me pir xweş e û li derdora wî dîmenên pir xweşik hene. Ji ber ku min berê jî ev yek zanibû min lînûska xwe ya wêneyan jî bi xwe ra biribû gund.

Ev du sal bûn ku li Navenda Perwerdeya Gel ez diçûm kursa wênexêziyê. Ez sibehê zû ji xewê şiyar bûm. Niyeta min ew bû ku ez biçim cihekî bilind ku her derê gund jê xuya bike. Ji bo perspektîfekê zêft bikim ez gelekî meşiyam û min çend cih jî guhertin. Dawî min cihekî delal û guncan keşîf kir û alavên xwe yê xêzkirinê danîn erdê. Bi rastî jî dîmeneka pir xweş bû. Gund diket navenda perspektîfa min.

Xaniyê gund yekqatî bûn. Darek û li devê deriyê xaniyekî jî şînahiyek xuya dikirin. Li rojhilatê gund roj xuya dikir. Jixwe ji ber ku roj ji vir ve derdiket jê ra rojhilat dihat gotin. Li hemberê aliyê rojhilat çemek diherikî. Ji ber ku roj ji vir ve diçû ava, ji vê hêlê ra jî rojava dihat gotin. Li bakurê gund zeviyek hebû û di zevî da traktorekê erd cot dikir. Li bakurrojava yanî di navbera çem û zevî da kerîyek pez hebû. Şivanek li ber bû. Li bin gund li hêla başûr xwendingehê hebû. Xwendingeh yekqatî bû û ber bi rojhilat û rojava ve dirêj bûbû. Li milê wê yê çepê ala daleqandî bû. Li başûrrojava di navbera çem û xendingehê da rêya gund diçû. Li başûrrojhilat di navbera roj û dibistanê da jî mizgefta gund hebû. Mizgeft jî yekqatî bû û qube û minareyeka wê hebû. Rengê minareyê spî bû. Li bakurrojhilat di navbera roj û zevî da jî daristan hebû. Herçiqaqas demsal payîz bû jî daran pelên xwe neweşandibûn. Ji ber ku darên daristanê çam bûn rengê daristanê hêj jî kesk bû.

Bi min wêneyekî pir xweş derket holê. De ka hûn ji lê binêrin. Bi we jî ev wêne ne delal e?

(Komîsyon)

Çalakiya 1.

Valahiyên jêrîn li gor metnê "Derdora Gundê Min" dagirin.

1. Zevî li bakurê gund e.	5. Rê li gund e.
2. Daristan li gund e.	6. Roj li gund e.
3. Xwendîgeh li gund e.	7. Pez li gund e.
4. Mizgeft li gund e.	8. Çem li gund e.

Çalakiya 2.

Metnê jêrîn li lênûska xwe binivîsin. Piştî nivîsa xwe kontrol bikin û şaşiyên xwe rast bikin.

"Ev du sal bûn ku li Navenda Perwerdeya Gel ez diçûm kursa wênexêzîyê. Ez sibehê zû ji xewê şiyar bûm. Niyeta min ew bû ku ez biçim cihekî bilind ku her derê gund jê xuya bike. Ji bo perspektîfekê zeft bikim ez gelekî meşiyam û min çend cih jî guhertin. Dawî min cihekî delal û guncan keşif kir û alavên xwe yê xêzkirinê danîn erdê. Bi rastî jî dimeneka pir xweş bû. Gund diket navenda perspektîfa min."

Çalakiya 3.

Wekî metnê "Derdora Gundê Min" hûn jî derdora mala xwe bi pola xwe bidin nasin û li valahiya jêrîn binivîsin.

.....

.....

.....

.....

.....

BEŞA 2.

HATÛÇÛ

WESAYÎTÊN VEGUHÊZÎYÊ

Wesayîtên veguhêzîyê jiyana mirovan hêsan dikin. Em bi xêra van wesayîtan cih û warên cuda dibinin û çandên cuda nas dikin. Em bi wesayîtan ji deverêkê diçin deverên din. Berê mirov bi peyatî yan jî bi heywan û erebeyên hespan diçûn û dihatin. Piştî teknolojiya bi pêş ketî û wesayîtên cûrbicûr derketin. Bi saya van wesayîtan em di demeka kurt da dikarin herin cihên dûr. Digel mirovan mal, eşya û tiştên cûrbicûr jî bi wesayîtan tînin veguhêstin.

Hin wesayît li ser erdê, hin li ser rêyên hesinî, hin li ser deryayê û hin jî li hewayê diçin. Wesayîtên wekî otomobil, minibus û otobusan li ser erdê diçin. Trên, tramway û metro li ser rêya hesinî diçin. Keşti li ser deryayê, balafir jî li hewayê diçin.

Ji van wesayîtan otomobil, bisiklêt, motorsiklêt wesayîtên taybet in. Wesayîtên wekî trên, metro, tramway, otobus û balafir jî wesayîtên komguhêzin.

trên

tramway

metro

balafir

otobus

minibus

keşti

traktor

otomobil

taxi

motorsiklêt

bisiklêt

RÊZIKÊN HATÛÇÛYÊ

Hatûçû bi rêzik e.
Divê her kes wan bike.
Ewlehî bi saya wan
Tê nav kuçe û kolan

Kolan bi peyabor in.
Mirov tê da diborin.
Divê em hay jê hebin,
Ji bo qeza çênebin.

Dema tîm ber rêyekê,
Tim pêk tînim vê yekê:
Li çep û rast dinêrim,
Tişt tune be diherim.

Gava derketin ber min,
Lambeyên hatûçûyê.
Radiwestim ez hemî,
Bi keskê didim rêyê.

Dema çûm ser bisiklêt,
Kask e ji bo min halet.
Ez diajom bi pêyan.
Venaqetim ji rêyan

Ez motorsiklêtê xwe,
Diajom bi baldarî.
Mil û pê û destê xwe,
Diparêzim her carî.

Kembera xwe venakim,
Li wesayîten taybet.
Dengê xwe bilind nakim.
Van bo xwe dikim helbet.

Wesayîten komguhêz,
Ji bo xizmeta me ne.
Pir cih didim pîran ez.
Û astengdar jî hene.

Li nava balafiran,
Baş guh didim rêzikan.
Nabim aciz û giran.
Ez pêk tinim tevekan.

(Komîsyon)

Nêçîra Peyvan

kolan

rê

kask

kal û pîr

Çalakiya 1.

Di helbesta jorîn da kîjan rêzikên hatûçûyê derbas dibin? Bibêjin.

Çalakiya 2.

Ji bilî van rêzikên ku di helbestê derbas dibin hûn kîjanan dizanin? Binivîsin.

1.
2.
3.
4.

Çalakiya 3.

Hûn ji wekî mînakên jêrîn hevokan çêbikin û ji pola xwe ra bibêjin.

1. rêzik-hatûçû: **Rêzikên hatûçûyê** ji bo ewlehiya mirovan in.
2. lambe-hatûçû:
3. rê-xwe:
4. xîzmet-me:
5. kember-xwe:

Çalakiya 4.

Guhdariya metnê jêrîn ji mamosteyê xwe bikin. Piştê li gor nivîs û wêneyan li ser armanca vî metnî bi hevalên xwe ra biaxivin.

Rewşa Rêyê

Roj baş, guhdar û temaşevanên hêja. Ez dê vê gavê rewşa rêyê pêşkêşî we bikim:

Ji ber ku li taxa Huzûrê li kolana 1. xeta avê ya bajar tê kişandin, kolan ji hatûçûyê ra hatiye girtin û veguhestin dê ji rêyên talî bê kirin.

Li kuçeya Hunerê ji ber xebata rijandina asfaltê roja yekşemê di navbera saet 09.00-13.00an da rê dê ji wesayît û peyayan ra girtî be.

Heta careka din bimînin di xêr û xweşiyê da.

Çalakiya 5.

Guhdariya metnê jêrîn bikin. Hevokên pirsan nişan bikin.

RÊZİKÊN HATÛÇÛYÊ

Mamoste: Zarokino, iro em dê li ser rêzikên hatûçûyê rawestin. Ji bo ewlehiya me ev mijar gelekî girîng e. Hûn kîjan rêzikên hatûçûyê dizanin? Bi dorê bibêjin.

Gulê: Ji bo çûnûhatinê divê em peyarêyan bi kar binin.

Rênas: Cihên ku lambe lê hebin peya di lambeya kesk da derbas dibin û di ya sor da radiwestin. Ajovan jî di ya sor da radiwestin, di ya zer da xwe amade dikin û di ya kesk da jî derbas dibin.

Rêzan: Gava em dixwazin derbasî hemberê rê bibin eger jêrebor û jorebor hebin em wan bi kar tînin.

Sumeysê: Divê em di peyaboran da derbasî hemberê rê bibin.

Mamoste: Aferîn, wekî din mirov divê li peyaboran çî bike?

Mehmûd: Li peyaboran em pêşî li milê çepê, dû ra li milê rastê, dawî careka din li milê çepê dinêrin. Eger wesayît tune bin em derbas dibin.

Hêlin: Dema em bisiklêt diajon divê em ser, mil û çokên xwe bi kask, çengparêz û çokparêzan biparêzin û herwiha em di rêya bisiklêtan da bisiklêtê xwe biajon.

Zehra: Dema em di paşî yan pêşîya wesayîten rawestayî ra derbasî hemberê rê bibin divê em xwe nezikî wan nekin.

Nêçîra Peyvan

jêrebor

jorebor

çokparêz

çengparêz

Çalakiya 6.

Pirsên jêrîn bibersivînin.

1. Li cihên ku lambe lê hebin mirov û wesayît kengî dikarin derbas bibin?

.....

2. Dema em bisiklêt diajon ji bo em ser, mil û çokên xwe biparêzin divê em çi bi kar binin?

.....

3. Li gor rêzîkê divê mirov bisiklêtê xwe li ku biajo?

.....

4. Li peyaboran berî ku em derbasî hemberê rê bibin em hatûçûya nava rê çawa kontrol dikin?

.....

5. Di hatûçûyê da lambeya zer ji bo kê pêdikeve?

.....

Çalakiya 7.

Hevokên jêrîn û kesan hevyekek bikin.

1. Ji bo çûnûhatinê divê em peyarêyan bi kar binin.	Rêzan	()
2. Peya di lambeya kesk da derbas dibin û di ya sor da radiwestin.	Sumeye	()
3. Eger jêrebor û jorebor hebin em wan bi kar tînin.	Hêlin	()
4. Divê em di peyaboran da derbasî hemberê rê bibin.	Gulê	()
5. Aferîn, wekî din mirov divê li peyaboran çî bike?	Zehra	()
6. Divê em di rêya bisiklêtan da bisiklêt biajon.	Rênas	()
7. Divê em xwe nezîkî wesayîtên rawestayî nekin.	mamoste	(5)
8. Li peyaboran divê em pêşî li milê çepê binêrin.	Mehmûd	()

Çalakiya 8.

Metnê "Rêzîkên Hatûçûyê" wekî şano ji pola xwe ra pêşkêş bikin. Ji bo vê bi hevalên xwe ra komên listikvanan amade bikin.

NÎŞANEYÊN HATÛÇÛYÊ

1. Rêya Bisiklêtan

2. Bisiklêt derbas nabin.

3. Rêya Peyayan

4. Peya derbas nabin.

5. Bihûra Xwendîngehê

6. Ji bo derbasbûnê girtî ye.

7. Li aliyê çepê nezîvire.

8. Li aliyê rastê nezîvire.

9. Li vir park neke.

10. Rê bide yê li hemberê xwe.

11. Bisekine.

12. Bihûra rêhesin

Çalakiya 9.

Li jor nişaneyên hatûçûyê bi rêzê hatine dayîn. Li cihê ku hûn lê dijîn ji van nişaneyan kîjan hebe bi "X" (carek)ê nişan bikin.

1. ()
2. ()
3. ()
4. ()

5. ()
6. ()
7. ()
8. ()

9. ()
10. ()
11. ()
12. ()

BEŞA 3.

GEŞTÜGER

TERCİHÊN BETLANEYÊ

Mirov li gor tercihên xwe û şert û mercên xwe ji bo betlaneyê diçin cihên cûrbicûr. Hin mirov ji cihên nêzî deryayê hez dikin, hin diçin germavan, hin jî ji kaşûnê hez dikin û diçin cihên serma. Welatê me ji aliyê cihên betlaneyê ve dewlemend e û cihên gelek cûreyên betlaneyê li welatê me hene.

Geştyariya havînê li welatê me berbelav e. Başûr û rojavayê welatê me ji aliyê geştyariya deryayê ve pir bi pêş ketiye. Lewra sê aliyên welatê me bi deryayan dorpêçkirî ne.

Ji aliyê geştyariya tenduristiyê ve jî em pêşketî ne. Ji çar aliyê cihanê mêvan tèn tesisên me yên termal û li wan deveran tedawî dibin û şifayê dibînin. Germavên me ji hêla taybetiyên xwe ve pir hêja ne. Li cihanê navdar in û ji aliyê madeyên ku di nav xwe da dihewînin ve pir dewlemend in.

Li welatê me geştyariya çem û robaran jî berbelav e. Piraniya çemên me ji bo werziş raftîng û kanoyê pir guncan in. Mirov bi xêra organîzasyonên geşta kano û raftîngê deverên dîrokî û siruştî yên xweşik dibîne û ji van deveran hayedar dibê.

Ji aliyê geştyariya zivistanê ve jî em dewlemend in. Li welatê me çiyayên bilind ên ku berf jî serê wan kêr nabe hene. Ji van çiyayan li cihên guncan tesisên kaşûnê hatine çêkirin û ji bo xizmeta geştyaran tèn pêşkêşkirin.

Wekî din zozanên me ji bo geştyariya zozanan pir navdar in. Welatê me jî aliyê erdnîgarî û avhewayaya xwe ve jî dewlemend e.

Bi saya vê yekê cûreyên riwekan pir in û hin jî van cûreyan tenê li welatê me tèn dîtin. Ji ber vê yekê jî geştyariya botanîk jî li cem me pêşketî ye. Ji bilî van

geştyariya baweriyê, geştyariya çiyageriyê, geştyariya noqaviyê, û geştyariya cihên dîrokî jî ji aliyê hin mirovan ve tèn tercihkirin. Her kes li gor tercihên xwe hewl dide ku betlaneya xwe li cihên xweş derbas bike.

Nêçira Peyvan

kaşûn

kano

noqav

geştyar

Çalakiya 1.

Pirsên jêrîn li gor metnê "Tercihên Betlaneyê" bibersivînin.

1. Di metnê jorîn da kîjan cûreyên geştyariyê derbas dibin? Binivîsin.

.....

2. Tercihên betlaneyê li gor çî diguherin? Binivîsin.

.....

Çalakiya 3.

Li jêr cûreyên geştyariyê û agahiyên wan hevpek bikin.

1. Geştyariya deryayê	() Çemên me ji bo werzişa raftîng û kanoyê pir guncan in.
2. Geştyariya tenduristiyê	() Sê aliyên welatê me bi deryayan dorpêçkirî ne.
3. Geştyariya zivistanê	() Germavên me ji hêla taybetiyên xwe ve pir hêja ne.
4. Geştyariya botanîk	() Çiyayên bilind ên ku berf ji serê wan kêm nabe hene.
5. Geştyariya çem û robaran	() Cûreyên riwekan pir in.

Çalakiya 4.

Hûn jî tercihên xwe yê betlaneyê li jêr binivîsin û nivîsên xwe bidin ber nivîsên hevalên xwe.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

JÎ TÛRIKÊ GELEÎRÎ

A)

Mamik

1. Ne li erdê ye, li ezmanan, difire bi destê insanan. Ev çi ye?
2. Mamikê mino, ne li erd e, ne li ezman e, hêlîna betrewan e, şîva destê insan e. Ev çi ye?
3. Rê diçe, rêç tune, bi lez diçe toz tune. Ev çi ye?
4. Jûrên girêdayî, dibezin mîna bayî. Ev çi ye?
5. Di stûnekê da sê pencere. Ji bo me hişyarî û rêber e. Bi ewlehi here were. Ev çi ye?

B)

Gotinên Pêşîyan

Gerîn derman e û rizq li ser pêyan e.

Here miletan, bigire adetan.

Here devera ku guh bidin te.

Hereket bereket, betalî xerabmalî.

NIRXANDIN

A)

Pirsên jêrîn bibersivînin.

1. Li her çar aliyên xwendîngeha we çî hene? Binivîsin.

2. Wesayîtên komguhêz û yêr taybet kîjan in? Binivîsin.

3. Li gor we girîngîya "rewşa rêyê" çî ye? Binivîsin.

4. Li gor we feydeyên rêzikên hatûçûyê çî ne? Binivîsin.

5. Eger nîşaneyên hatûçûyê hiç tune bin dê çî encam derkevin holê? Binivîsin.

B)

Bi peyvên jêrîn hevokan saz bikin.

1. aliyê / ve / Ji / jî / em / geştyariya / pêşketî ne / tenduristiyê

2. hêja ne / me / Germavên / taybetiyên xwe / ji hêla / ve / pir

3. derbasî / di peyaboran da / em / hemberê rê / bibin / Divê

4. veguhêzîyê / jiyana / Wesayîtên / mirovan / dikin / hêsan

5. careka din / di / xêr / û / Heta / xweşiyê / da / bîmînin

C)

Valahiyên jêrîn bi peyvên guncan dagirin.

zeviyek / peyarêyan / divê / welatê / mîna

- Geştyariya havînê li..... me berbelav e.
- Ji bo çûnûhatinê divê em bi kar bînin.
- Li bakurê gund heye.
- Aferîn, wekî dîn mirov li peyaboran çî bike?
- Jûrên girêdayî dibezin bayî.

D)

Di pirsên jêrîn da vebijêrka rast nişan bikin.

1. Kijan wesayîteka komguhêz e?

a) traktor

b) otomobil

c) bisiklêt

d) otobus

2. Kijan amûr li ser bisiklêt nayê bikaranîn?

a) kember

b) kask

c) çokparêz

d) çengparêz

3. Kijan hêl ne ji hêlên sereke ye?

a) bakur

b) başûr

c) rojhilat

d) bakurrojhilat

4. Kijan reng di lambeyên hatûçûyê da nayê bikaranîn?

a) sor

b) zer

c) kesk

d) şîn

5. Kijan wesayîteka taybet e?

a) trêna

b) motorsiklêt

c) balafir

d) minibus

XAÇEPIRS

Cihêki ibadetê

01

Hêla ku roj tê
ra diçe ava

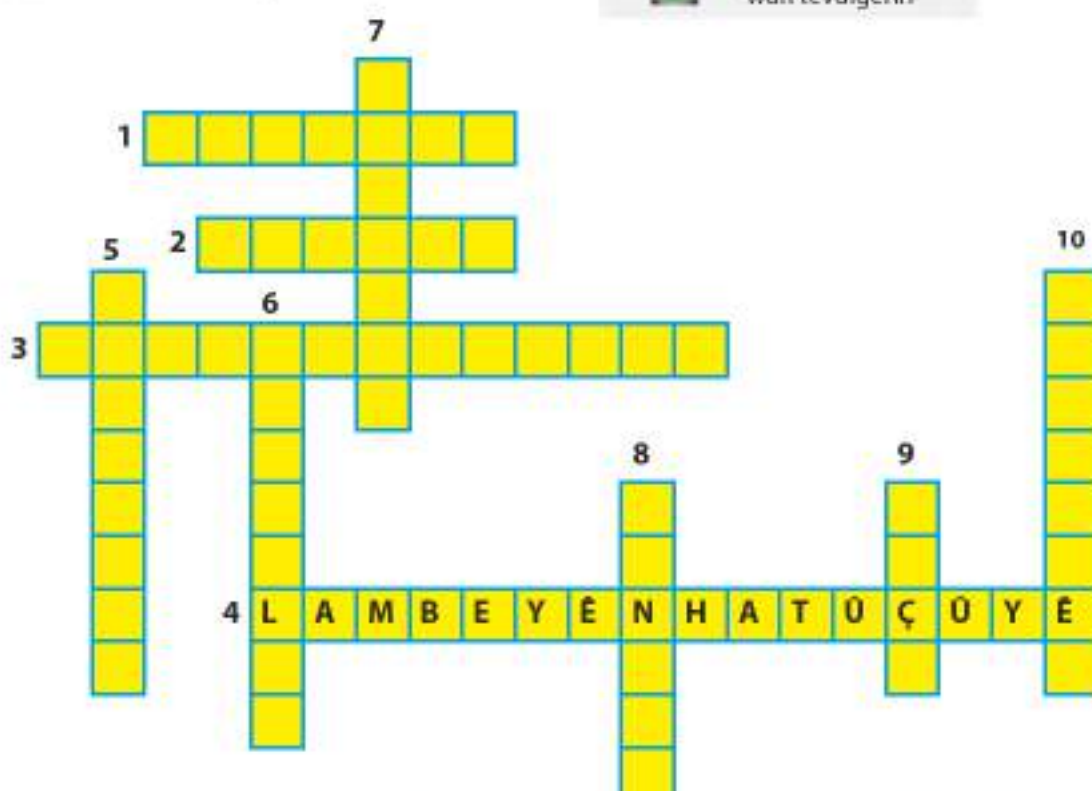
02

Hêla ku dikeve
navbera
rojhilat û
başûr

03

Lambeyên ku
mirov û wesayît
li ser rêyan li gor
wan tevdigerin

04

Cihê ku dar lê
pir hene

05

Hêla ku roj jê
derdikeve

06

Cihê ku peya
tê ra derbas
dibin

07

Ji pelan pêk
tê û li
serê nivîs tê
nivîsandin.

08

Rêyên piçûk
ên di nav
malan de

09

Amûreka ku li
çokê tê girêdan
û wê ji derbeyan
diparêze

10

UNÎTEYA 8.

LÎSTIK Û ÇÎROK

PEYVÊN SEREKE

çîrok, listik, guhdarikirin, stran

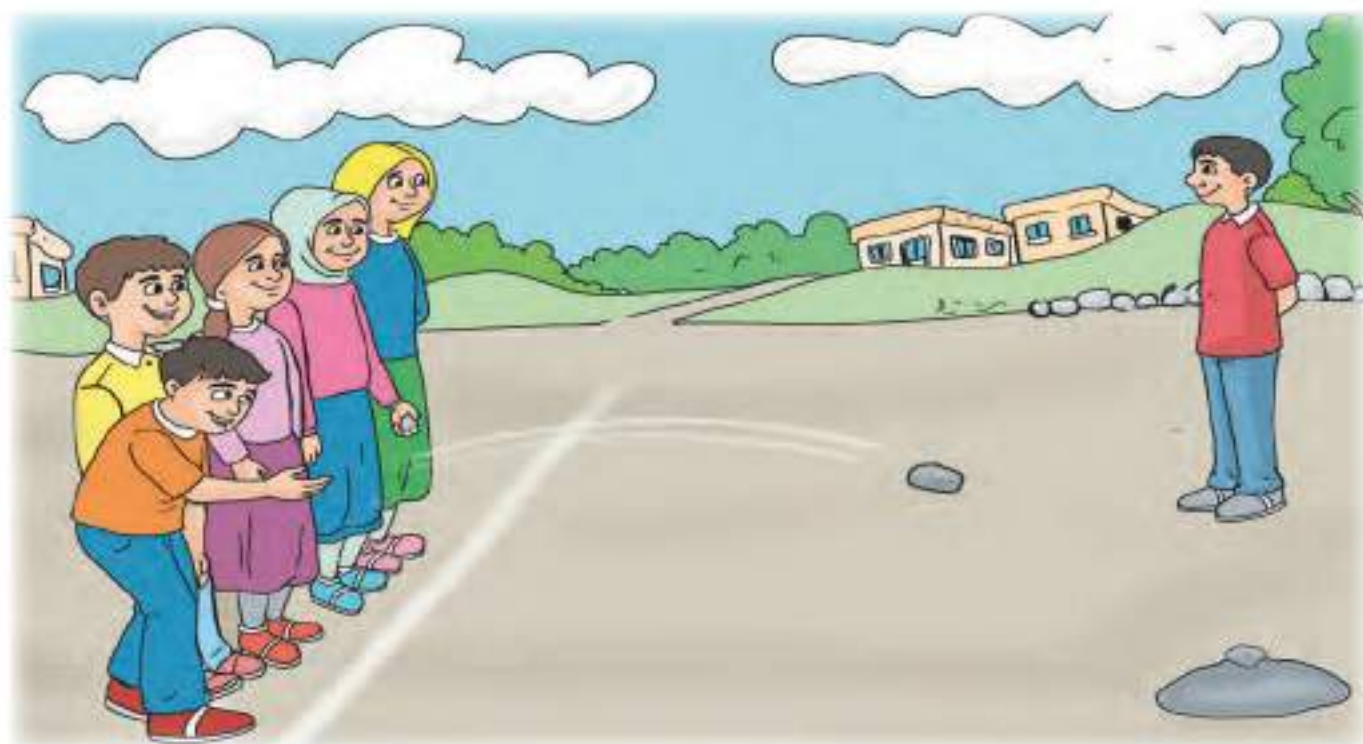
AMADEHÎYA UNÎTEYÊ

1. Hûn bêhtir ji kîjan cûreyên listiktan hez dikin, ji listikên derve yan ên hundir? Bibêjin.
2. Li malê kî ji we ra çîrokan dibêje? Bibêjin.
3. Hûn kîjan stranên ji ber dizanin? Bibêjin.

BEŞA 1.

LÎSTIK

HEVALINO EM BİLÎZIN

Gulnaz: Hevalino, ka werin ez dê çi bibêjim! Em îro çi bilîzin?

Zelîxe: Bi ya min tepê yan darqîtik... Ev her du listik jî pir xweş in.

Zozan: Kêfa min jî teytok û listina pêncokê ra pir tê. Ez dibêjim em yekê jî wan bilîzin.

Mihemed: Hevalino, veşartok û xar çawa ne? Ez jî dibêjim yek jî wan...

Gulnaz: Têv jî xweş in lê em van listikan pir dilîzin. Gelo em listikeka din bilîzin baştir nabe?

Zelîxe: Dibe, pir baş jî dibe. Naxwe kî jî me kîjan listikan dizane, bila bibêje.

Seyîdxan: Em birê bilîzin.

Cemîle: Em desmalê bilîzin.

Zozan: Ez dibêjim em îstopê bilîzin.

Mihemed: Ez dibêjim tevşûgog.

Sê çar zarok bi hev ra: Pir xweş e. Em tevşûgog bilîzin.

Zelîxe: Ez baş nizamim bê ev listik çawa tê listin. Bila yek vebêje.

Gulnaz: Ez vebêjim:

Ferşek, gogek (kevirekî gilover) û her yekî jî me ra tevşek (kevîrê pan) hewce ne. Em ferş datînin cihêkî rast û fireh û goga xwe jî datînin ser ferş. Li hemberê ferş li erdê xetekê dikişînin. Em jî xwe ra tevşan peyda dikin û makê diyar dikin. Diyarkirina makê bi lêhatinokekê ye. Mesela bi ya "Kodê" em dikarin. Wiha ye:

"Kodê, kodê	
Kodê rindê	Du marên reş
Zengil zava	Du gulên geş
Mir Mistefa	Mirxatûnê
Liba tirî	Ez û tu xweş
Digindirî	

Lêhatinok li ser hev tê xwendin. Her carê peyva dawî li kê biqede ew xwe xilas dike. Yê ku dimine herî dawî, dibe mak. Dû ra yên din radihêjin tevşên xwe û jî ser xetê diavêjin goga li ser ferş. Gava ku gog jî cihê xwe bilebite lazim e mak wê di sa dayne ser cihê wê. Berî ku gogê bi cih bike yên din bi bazdan diçin ku lingê xwe daynin ser tevşê xwe. Dema datînin jî şert e ku bibêjin, "Tevş!". Kî jî bir bike ew dibe mak.

Piştî ku mak gogê datîne cihê wê, dide pey listikvanên din û dixwaze destê xwe li wan bide da ku jî makbûnê azad bibe. Mak destê xwe li kê bixe îcar ew dibe mak. Yên din jî li pey derfetê ne ku hêj mak negihaştîye wan di sa tevşê xwe li gogê bixin da ku her kes xwe jî destê makê xilas bike.

Hemû zarok bi hev ra: Naxwe em dest pê bikin!

Çalakiya 1.

Pirsên jêrîn bibersivînin.

1. Hûn bêhtir kîjan listikan dilîzin? Bibêjin.
2. Hûn bi kê ra listikan dilîzin? Bibêjin.
3. Hûn bêhtir li ku deran dilîzin? Bibêjin.
4. Di listikên xwe da hûn makê çawa diyar dikin? Bibêjin.

Çalakiya 2.

Hevokên jêrîn û kesan hevyek bikin.

1. Bi ya min tepê yan jî darqîtik... () Seyîdxan
2. Ez vebêjim. () Cemile
3. Hevalino, veşartok û xar çawa ne? () Zelîxe
4. Kêfa min jî teytok û pêncokê ra pir tê. () Gulnaz
5. Em birê bilîzin. () Mihemed
6. Em desmalê bilîzin. () Zozan

Çalakiya 3.

Li jêr hin peyv û komepeyv bi peyvên "û" û "an"ê bi hev ve hatine girêdan. Hûn jî peyv û komepeyvên din wekî minakê bi hev ve girê bidin.

1. teytok-pêncok: teytok û listina pêncokê	4. birê-desmalê:
2. tepê-darqîtik: tepê yan darqîtik	5. Mihemed-Gulnaz:
3. Cemile-Zozan:	6. îro-sibe:

Çalakiya 4.

Hûn jî wekî ku di metnê "Hevalino Em Bilizin" da hatiye kirin listikekê bidin naskirin. Listika xwe jî van hilbijêrin: tepê, darqîtik, îstop, pêncok, desmalê.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Çalakiya 5.

Li jêr hin hevok di nav komên A û Byê da hatine dayin. Hevokan li gor cudahiya van her du koman jî pola xwe ra bixwînin.

A)

1. Hevalino, em bilizin.
2. Em îro herin mala meta xwe.
3. Duh roja çarşemê bû.

B)

1. Hevalino, em bilizin?
2. Em îro herin mala meta xwe?
3. Duh roja çarşemê bû?

Çalakiya 6.

Li jêr navên hin listikan hatine dayin. Li gor daxwazên hevalên xwe li binê listikan, navên wan binivîsin û bi vî awayî komên listikan ava bikin.

desmalê	tepe	birê	pêncok	veşartok	xar	teytok	istop
.....
.....
.....
.....
.....

Çalakiya 7.

Guhdariya çiroka jêrîn ji mamoste bikin. Tiştên ku di hişê we da man li valahiya binê çirokê binivîsin. Nivîsa xwe bi ya hevalekî xwe ra bidin ber hev.

BIRÊ

Roja îne em bi malbatî çûn gund. Ji ber ku em dê du şevan li wir bimana her yekî ji me hazirîya xwe li gor wê yekê kiribû. Min jî cilên xwe yên derve û yên razanê li gor du rojan amade kiribûn. Ji bo li gund aciz nebim min tableta xwe û şerja wê jî xist nav çente. Êdî ji bo çûna gund ez amade bûm.

Ez û kekê xwe em li paşîya erebeyê siwar bûn. Me kemberên xwe yên ewlehiyê girê dan. Dêya min jî li pêş siwar bû. Bavê min dît ku em tev amade ne erebe ajot. Li ser rêya gund me gelek dîmenên xweş dîtin. Li nêzîkê gund kaniyek hebû. Me avek ji wê kaniyê vexwar û em ketin nav gund. Xaniyê bapîrê min li aliyê din ê gund e û ji gund hinekî dûr e, lê baxçeyekî wî yê pir fireh heye. Me erebe li nav baxçe danî.

Kalê min û dapîra min li berbanê xaniyê xwe li benda me bûn. Em çûn destên wan. Wan jî ji bo vê ziyarêtiyê pir kêfa xwe anî. Piştî taştêyê dêya min, bavê min, bapîrê min û dapîra min çûn nav bexçe. Karê rêsiyan hebû. Ez û kekê min jî em çûn cem pismamê xwe. Li derveyê gund di beyarekî da digel hevalên xwe dilist. Dimeneka pir xweş bû. Li bajêr ev listik tune bû, loma me jî me ev listik nizanibû. Wan gazî me kir û rêzikên listikê ji me ra gotin. Em jî tevli listikê bûn. Listikê ji nû ve dest pê kir.

Em bûn du kom. Her komek ji şeş kesan pêk dihat. Bi bizdim-badimê me koma ku dê bibe mak diyar kir. Di encama bizdim-badimê da koma me bû mak. Kevirekî mezin li meydana bû û peywira me ew bû ku em nehêlin kes ji koma din bê û pêyê xwe li wî kevirî bide. Lewra ku pêyê xwe li kevir dabûna dê hevalekî xwe yê têkçûyî jî sax kiribûna. Ji aliyekî din ve diviyabû ku ji bira pêşberê me kesek di navbera hevalekî me û kevir da derbas nebûna. Wê gavê ji dê hevalekî xwe yê têkçûyî sax kiribûna.

Ji ber wê yekê me nikarîbû ji kevir zêde dûr bikevin. Lê ji bo ku em ji makbûnê xelas bibin ji diviyabû ku em destê xwe li hemû hevalên koma pêşber bidin û wan bi vî awayî tîk bibin. Bi vî awayî listika me gelekî dewam kir. Geh em bûn mak geh ji ew...

Em pir westiyabûn. Em vejeriyan mala bapirê min. Ew ji ji baxçe hatibûn û westiyabûn. Piştî şivê ne bi gelekî ez û kekê min em di xew ve çûne. Dema ez şiyar bûm bûbû sibeh. Piştî taştêyê em ji çûn nav baxçe û me jî di badana rêsiyan da alîkariya dê û bavê xwe kir. Di vejerê da em niv saetê razan û me dû ra firavîn xwar. Esirki em di sa çûn cihê xwe yê listikê û me di sa dest bi listina birê kir. Heta êvarê em listin. Piştê em vejeriyan mala bapirê min û me xwarin xwar û em li erebeya xwe siwar bûn. Ji ber ku dibistana me dest pê dikir û diviyabû ku dê û bavê min jî biçin karên xwe.

Dema em gihastin mala xwe min çenteyê xwe vekir ku ez cilên xwe yên lewitî daynim serşokê. Min dît ku tableta min û şerja wê di bin cilan da ne. Min ew tablet li gund hiç nedîtibû û qet nehatibû bira min.

(Komîsyon)

Nêçîra Peyvan

malbat

berban

kargeh

kanî

Kurteya Çirokê:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Çalakîya 8.

Tabloya jêrîn li gor çiroka "Birê" dagirin.

Bûyera Sereke	Kesên Sereke	Dema Bûyerê	Cihê Bûyerê

Çalakiya 9.

Pirsên jêrîn bibersivînin.

1. Vebêjerê çîrokê çîma tableta xwe bi xwe ra biribû gund? Binivîsin.

.....

2. Li ser rêya gund çi hebûn? Binivîsin.

.....

3. Vebêjer û kekê xwe çîma ev listik nizanibû? Binivîsin.

.....

4. Vebêjer û kekê xwe çawa alîkarîya dê û bavê xwe kir? Binivîsin.

.....

5. Li gor we tableta vebêjer li gund çîma qet nehatibû bira wî? Binivîsin.

.....

Çalakiya 10.

Li jêr listika bi navê "pêşbirka demê" hatiye nasandin û li binê wê jî pênc hevok hatine dayîn. Hûn jî vê listikê bi xwişk û bira yan hevalên xwe ra bilizin.

Pêşbirka Demê

Merhaba hevalino! Gelek caran ez û birayê xwe em bi listika pêşbirka demê dilizin. Ez dixwazim vê listikê bi we bidim nasandin da ku hûn jî bilizin. Ji bo vê listikê saeteka dijital an jî kronometreyek hewce ye û hew. Listik li ser destsivikîyê û başguhdarîkirinê dimeşe. Bi piranî destê kê sivik be ew bi ser dikeve. Mesela ez radihêjim saetê û ji birayê xwe ra dibêjim: "Pirtûkên di refa sêyem da li gor stûrbûna wan rêz bike." Dema axaftina min qedîya bêyî ku bisekinim saetê dişulînim û li hêviya wî disekinim. Dema birayê min karê xwe qedand carekê li çepikan dixê. Ez jî saetê disekinînim û dinêrim bê ka çi qas dem derbas bûye. Piştê jî kontrol dikim gelo tiştê ku min jê xwestî rast çêkeriye yan na. Dû ra dibê dora min û ew radihêje saetê. Bi vî awayî heta ku dilê me dixwaze em dilizin. Kerem bikin ji bo başguhdarîkirin û pêkanîna pênc hevokan didim we:

1. Pencereyan carekê veke û bigire eger vekirî bin bigire û veke.
2. Bi potikekî şil û paqij ser maseyê paqij bike û piştê bi yekî din ziv
3. Hemû tiştên di çenteyê xwendîgehê da yeko yeko jê derxe û bixe navê.
4. Ji sedî ber bi paş ve, heta dehan pêncepênc bijimêre.
5. Şimikan li gor numareyên wan rêz bike.

BEŞA 2.

ÇİROK

ÇİROK Û DESTANÊN GELÊRÎ

Ji bo hînbûna zimanê me û çanda me çirokên gelêrî pir girîng in. Çirokên gelêrî di kîjan zemanî da çêbûbûn taybetiya wî zemanî nişan didin. Ji ber vê yekê em bi van çirok û destanan hem gelek tiştên berê nas dikin û hem jî zimanê xwe bêhtir hîn dibin. Bav û kalên

me ev çirok û destan gotine heta ku gihane roja me. Hinek ji wan jî paşî hatine nivisandin. Gelek kesan jî wan feyde girtine û pirtûkên gelek hêja nivisîne. Mesela Ehmedê Xanî ilhama pirtûka xwe ya bi navê Mem û Zînê ji destana Memê Alan girtiye. Wekî din gelek çirok û destanên gelêrî ku di nav gel da tîn

gotin hene. Şengê û Pengê, Elîk û Fatîk, Pîrê û Rovî, Çûk û Pîrê, Mirza Mihemed, Zembilfiroş, Sîyabend û Xecê, Ristemê Zal, Binefşa Narîn û Cembelî hinek ji wan in. Mirov bi taybetî zivistanan di şevbêrkan da dîhatin cem

hev û wan ji hev ra ev digotin. Di nav gel da mirovên ku gelek çirok zanibûn û ev çirok pir xweş digotin hebûn.

Herçiqas ev çirok wekî berê neyên gotin jî ya

ew e ku îro bi pêşketina eknolojiyê çirok û destanên me yên gelêrî di televîzyonan da wekî film û xêzefilm tîn pêşkêşkirin. Bi vî awayî hem ev bêhtir bala me dikişînin hem jî xizmeta ziman û çanda me cin.

Çalakiya 1.

Pirsên jêrîn li gor metnê jorîn bibersivînin.

1. Girîngiya çirokan çi ye? Bibêjin.
2. Li gor we fikirê sereke yê metnê jorîn çi ye? Bibêjin.
3. Hûn jî çirok û destanên ku di metnê jorîn da derbas dibin kîjanan dîzanin? Bibêjin.

ÇÛK Û PİRÊ

Hebû tunebû, pîrek hebû. Rojekê pîrê çû ku tenûra xwe pê bixe û nanê xwe çêbike. Lê kir û nekir, tenûra wê pê neket. Çiqas pif kir tenûra xwe, dîsa pê neket. Çûkek hat cem pîrê û jê ra got:

-Pîrê, strîyek ketiye pêyê min. Vî strîyi derxe û biavêje tenûra xwe, agirê te dê pê bikeve. Pêşî pîrê ber da çûk û jê bawer nekir û got:

-De here bi karê xwe ve! Min ewqas qirş û mirş avêtin tenûra xwe û tenûr pê neket. Ma dê bi strîyê di pêyê te da pê bikeve?

Pîrê çend carên din xwe ceriband ku agir pê bixe lê agir qet pê neket. Piştî çû strîyê pêyê wî derxist. Çawa strî avêt nava tenûra xwe, agirê wê pê ket û kêfa pîrê pir hat. Piştî ku pîrê nanê xwe qedand, çûk hat cemê û jê ra got:

-Pîrê, ka wî strîyê ku min dabû te bide min.

Pîrê şaş ma û got: Wî, heyran min strîyê te şewitand.

Çûk got:

-Wele ez nizanim, divê yan tu strîyê lingê min an ji heft nanan bidî min.

Pîrê mecbûr ma û rabû heft nan danê. Çûk heft nanên xwe birin û çû. Çûk çû bal şivanan, nêrt ku nanê wan tune ye. Tiştên nepaqij dixin nav şîrê xwe û dixwin. Çûk silav da wan û ji wan ra got:

-Kuro, ev çi tiştên pis in hûn dixin nav şîrê xwe? Ha ji we ra van heft nanên tenûrê! Binêrin ev nanê germ çiqas xweş e. Şivan radihêjin nanan, dixin nav şîr û dixwin. Piştî ku şivanan ev heft nan xwarin, çûk hat pêşberî wan û got:

- Geli şivanan, ka zû heft nanên min bidin min.

Şivanan jê ra got:

-Wî, heyran! Nanên çî? Me nanên te xwarin.

Çûk ji wan ra got:

-Wele ez nizanîm. An hûn dê nanên min bidin min an jî heft beranan...

Şivanan ji bêçareyî heft beran danê. Çûk heft beranên xwe birin, çû gundekî. Li wî gundî dawetek hebû. Piştî keliyekê xwarîna dawetê hat. Çûk nêrt ku ew gundî tiştên nepaqij dixwin, ji wan ra got:

-Wî, ev çî ne hûn dixwin? Wan biavêjin, ha ji we ra van heft beranan û goştê wan bixwin! Kêfa gundiyan pir hat. Gundiyan rahiştin beranan û çûn çêkirin, xwarin. Piştî ku gundiyan ev beran xwarin çûk çû li ber wan sekinî û got:

-Ka zû heft beranên min bidin min!

Gundiyan jê ra got:

-Heyran, me beranên te xwarin, ka em dê ji ku binin?

Çûk got :

-Wele yan hûn dê beranên min binin û yan jî hûn dê cihêzê bûkê bidin min. Gundî mecbûr man ku cihêzê bûkê bidinê. Çûk çû di rê da gihaşt latekê, cihêzê bûkê da şivan û şivan jî bilûra xwe dayê. Çûk çû ser kevirêkî, li bilûra xwe da û wiha got:

-Tû tû tû tut rû tûûû! Min strîyek da bi heft nanan, heft nan dan bi heft beranan. Heft beran dan bi cihêzê bûkekê, cihêzê bûkê da bi bilûrekêêê!... Tû tû tû tut rû tûûû!

Dû ra bilûr ji nav perên wî ket erdê. Beranek hat pê lê kir û bilûr şikand. Êdî hemû tiştên ku bi neheqî bidestxistibûn ji destên wî çûbûn. Dît ku bi neheqî mirov nagihêje tu deran. Poşman bû tobe kir ku êdî hew zordariyê bike.

Çiroka min çû serê dîyaran, rehmêt li dê û bavên guhdaran...

(Ji edebiyata gelêrî bi guhertinên piçûk)

Nêçîra Peyvan

çûk

nan

tenûr

strî

agir

beran

bilûr

lat

Çalakiya 2.

Pirsên jêrîn li gor çîroka "Çûk û Pîrê" bibersivînin.

1. Çûk dema dît ku tenûr pê neket ji pîrê çi got?

.....

2. Çûk ji dêvla strîyê xwe ji pîrê çi xwest?

.....

3. Şivanan ji dêvla nanan ve çi dan çûk?

.....

4. Dema çûk ji dêvla beranan ve cihêzê bûkê xwest, gundiyan çi kir?

.....

5. Çûk piştî ku cihêzê bûkê da bi bilûra şivan çi kir?

.....

Çalakiya 3.

Pirsên jêrîn li gor çîroka "Çûk û Pîrê" bibersivînin.

1. Bûyera çîrokê çi ye? Bibêjin.

2. Kesên bûyerê ki ne? Bibêjin.

3. Bûyera çîrokê li ku derbas dibe? Bibêjin.

4. Bûyera çîrokê kengî çêdibe? Bibêjin.

Çalakiya 4.

Eger hûn di şûna çûk da bûna we dê ji pîrê ra çi gotibûna û çi kiribûna? Binivîsin. Nivîsên xwe bi alîkarîya van peyvyan binivîsin: **xwestin, alîkarî, nan, tenûr, agir, firin, pisik.**

.....

.....

.....

Çalakiya 5.

Çirokeka ku hûn ji ber dizanin ji pola xwe ra bibêjin. Di pola xwe da ji bo ku hûn çiroka herî xweş hîlbijêrin dengdayîne çêbikin. Encaman li valahiya jêrin binivîsin.

Encam	Vebêjerê Çirokê	Navê Çirokê
1.		
2.		
3.		
4.		

Çalakiya 6.

Li jêr belavokek hatiye dayîn. Li gor agahiyên belavokê cih û dema mihricanê binivîsin.

Cihê mihricanê:.....

Dema mihricanê:.....

**MİHRICANA ÇIROKAN
GELÊ ME TEV VEXWENDÎ YE**

Gelê me yê rêzdar, em destên neví û bapîr û dapîrên xwe digihîjinin hev. Ji bo vê jî em mihricana çirokan li dar dixin. Dê mezinên me bibêjin û zarok guhdariyê bikin. Piştê jî bo yên herî serkeftî hîlbijêrin zarok dê deng bidin. Em dê jî vebêjerên sê çirokên herî serkeftî xelat bikin.

Bi destên zarokên xwe bigirin û bikevin milên dê û bavên xwe. Roja yekşemê (08/05/2019) li eywana konferansê ya mezin em dê li benda we bin. Hûn ji werin.

MIDÛRIYETA ÇANDÊ

Bila Zarokên Me Ji Çanda Xwe Dûr Nekevin

Ji Tûrikê Gelêrî

A)

Mamik

1. Qesra şûştî veşûştî, du feqe tê da rûniştî. Ev çi ye?

2. Mamikê mino, ne ker e, ne hêstir e, bar ji qalib mezintir e. Ev çi ye?

3. Tişteki min heye, bi can û goşt û hestî ye, kincê wî bi derzî ye. Ev çi ye?

4. Tişteki min heye, mala wî tim pê ra ye. Ev çi ye?

5. Tûj e wekî kêr e, lê bi xêr û bêr e. Ev çi ye?

6. Lat û lat, min pê tev da evqas welat. Ev çi ye?

7. Destekî çermîn e, bê damar e, bê xwîn e. Ev çi ye?

B)

Gotinên Pêşîyan

Dinya bi dor e geh li jêr û geh li jor e.

Bila hindik be bila rindik be.

Dereng bû lê çeleng bû.

Dara xebatkaran tim bi ber e.

Qencî xweş e, xerabî marê reş e.

Pêşî bipêje paşî bibêje.

Tovê "belkî" şîn nayê.

NIRXANDIN

A)

Pirsên jêrîn bibersivînin.

1. Ji bo zarokan feydeyên listikan çi ne? Bibêjin.
2. Ji bo zimanekî feydeyên çirokan çi ne? Bibêjin.
3. Di listikan da mak çawa tên dîyarkirin? Bibêjin.
4. Kîjan listik li hundîr kîjan li derve tên listin? Bibêjin.
5. Çirokên me bêhtir bi kîjan gotinan dest pê dikin û bi dawî dibin? Bibêjin.

B)

Bi peyvên jêrîn hevokan saz bikin.

1. û / dapîra min / li berbanê / Kalê min / bûn / li benda me

.....

2. silav / got / wan / Çûk / û / ji wan / da / ra

.....

3. feyde / Gelek / çirok / û / kesan / destanan / ji / girtine

.....

4. destên zarokên xwe / Bi / û / bikevîn / bigirin / dê û bavên xwe / milên

.....

5. dibêjim / Ez / yekê / em / ji / billzin / wan

.....

C)

Valahiyên jêrîn bi peyvên guncan dagirin.

hatine / mihrcana / min / bîr / li

1. Ji bo vê ji em çirokan li dar dixin.
2. Gelî şivanan, ka zû heft nanên bidin min.
3. Hinek ji van çirokan jî paşî nivisandin.
4. Ez û kekê xwe em paşîya erebeyê siwar bûn.
5. Kî ji bike ew dibe mak.

D)

Di pirsên jêrîn da vebijêrka rast nişan bikin.

1. Kijan çîrok ne ji çanda kurdan e?

- a) Mirza Mihemed b) Pollyanna c) Şengê û Pengê d) Pîrê û Rovi

2. Li jêr behsa kîjan listikê tê kirin?

"Gava ku gog ji cihê xwe bilebite lazim e mak wê dîsa dayne ser cihê wê. Berî ku gogê bi cih bike yên din bi bazdan diçin ku lingê xwe daynin ser tevşê xwe."

- a) tevşûgog b) desmalê c) birê d) darqitik

3. Ji gotinên wekî mînaka jêrîn ku di serê listikan da bi wan mak tê diyarkirin ra çi tê gotin?

"Kodê, kodê	Digindirî
Kodê rindê	Du marên reş
Zengil zava	Du gulên geş
Mir Mistefa	Mîrxatûnê
Liba tiri	Ez û tu xweş"

- a) mamik b) stran c) kilam d) lêhatinok

4. Ehmedê Xani ilhama berhema Mem û Zînê ji çi girtiye?

- a) Zembilfiroş b) Çûk û Pîrê c) Memê Alan d) Siyabend û Xecê

5. Li jêr behsa kîjan listikê tê kirin?

"Kevirê mezin li meydanê bû û peywira me ew bû ku em nehêlin kes ji koma din bê û pêyê xwe li wî keviri bide. Lewra ku pêyê xwe li kevîr dabûna dê hevaleyê xwe yê têkçûyî jî sax kiribûna."

- a) pêncok b) îstop c) birê d) veşartok

XAÇEPIRS

01
Kesê ku diçe
ber pez û wan
diçêrîne

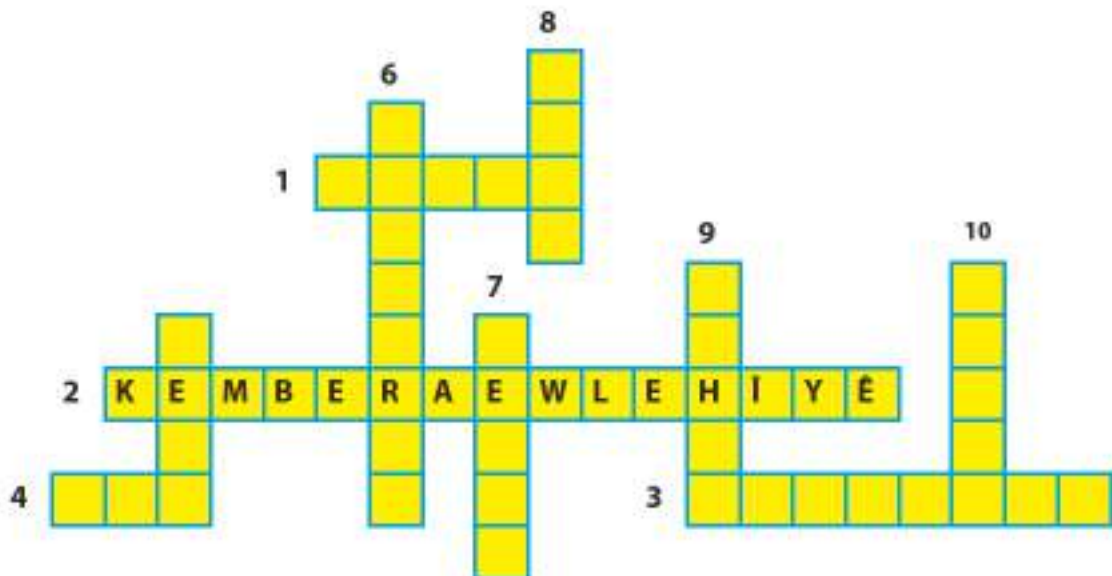
02
Kembera ku di
wesayitan da ji
bo ewlehiyê tê
girêdan

03
Demsala ku serma ye
û gelek caran tê da
qêşa dikeve û berf
dibare

04
Vexurekek e.
Rengê wê spi
ye û ji ajelan
tê dohtin.

05
Cihê ku nan tê
da tê pijandin

06
Karekî ku ji bo
pêxistin an ji
gurkirina agir
tê kirin

07
Nêrê miyan

08
Koma malan
a li derveyê
bajêr

09
Tîştên ku keç ji
bo bûkaniyê ji
xwe ra amade
dikin

10
Şahiya zewacê,
dilan

UNÎTEYA 9.

ÇALAKÎYÊN SERBEST

PEYVÊN SEREKE

werziş, çalaki, çand, huner, hobi

AMADEHÎYA UNÎTEYÊ

1. Dema peyva "huner"ê tê gotin çî tê bîra we? Bibêjin.
2. Derfetên we ji bo kîjan cûreyên werzişê guncan in? Bibêjin.
3. Hûn bêhtir kîjan cûreyên werzişê dikin? Bibêjin.
4. Feyde û zererên televîzyonê çî ne? Bibêjin.

BEŞA 1.

ÇALAKÎYÊN ÇANDÎ Û HUNERÎ

ÇALAKÎYÊN ÇANDÎ Û HUNERÎ Û HOBI

Pêşbirka Agahiyan

Konser

Şeva Helbestan

Konferans

Pêşangeh

Feydeyên çalakîyên çandî û hunerî û hobiyan pir in. Bi xêra van çalakîyan mirov demên xwe xweştir derbas dike. Bi taybetî ji bo tenduristiya rihê mirovan feydeya wan pir e. Çawa ku ihtiyaca laşê mirovan bi vîtamînan hebe ya rihê mirovan jî bi van çalakîyan heye. Mirovên ku di demên xwe yê vala da bi van çalakîyên çandî û hunerî ra mijûl dibin ji stresê dûr dikevin. Herwiha mirovên ku bi hobiyekê ra mijûl dibin û enerjîya xwe pê xerc dikin ji tevgerên bizerer dûr dikevin. Bi saya van çalakîyan xeyalên mirovan jî dewlemendtir dibin.

Lêdana li amûreka muzîkê yan jî guhdarîkirina wê, xêzkirina wêneyan, kişandina wêneyan, temaşekirina li şanoyê, masîgirtin, listina kişikê, origamî, kampvedan, çêkirina xwarinê, xwendina pirtûkan û xwedikirina ajelan hinek jî van çalakîyên çandî û hunerî û hobiyan in.

Ji xeynî van çalakîyan, çalakîyên wekî konser, konferans, reqsên herêmi, sinema, pêşbirk, şevên helbestan, pêşangeh, civatên dengbêjan û mihrican jî hene.

Reqsên Herêmi

Civata Dengbêjan

Mihrican

Sinema

Çalakiya 1.

Pîrsên jêrîn bibersivînin.

1. Feydeyên çalakiyên çandî û hunerî û hobiyan çi ne? Binivîsin.

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

2. Ji bilî yên ku di metnê jorîn da derbas dibin hûn kîjan çalakiyan dizanin? Binivîsin.

- 1..... 4.....
- 2..... 5.....
- 3..... 6.....

Çalakiya 2.

Li binê wêneyên çalakiyan navên wan binivîsin.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Çalakiya 3.

Li ser tercîhên xwe yên çalakiyên çandî û hunerî û hobiyan bi hevalên xwe ra biaxivin.

BAŞ E KU PIRTÛK HENE

Merheba hevalino,

Navê min Medenî ye. Ez diçim pola şeşem. Ji xwendinê pir hez dikim. Loma ji ne tenê li malê û xwendîgehê, li hemû cihên ku derfeta xwendinê bi dest min dikeve ez dixwînim. Wekî minak, her roj dema ez tîm xwendîgehê û vedigerim malê di otobusê da dixwînim. Di dawiyên hefteyan da diçim dikana bavê xwe û alîkarîya wî dikim. Li wir jî dixwînim. Wê rojê dîsa li dikana me min dixwend û kirîdareka pîr hat. Di wê rewşê da ez dîtîm û got: "Her bijî kurê min, tu dê bibî mirovekî zana." Dema ez tiştên wiha dibihizim bêhtir dixwînim. Ez hinekî ji we ra jî behsa cûreyên pirtûkên ku ez dixwînim bikim.

Herî zêde ez romanên dixwînim. Lewra ez bi rêya **romanên** dikevim nav bûyer û cihanên nû. Ez jî **seyahatnameyan** lezeteka cuda digirim. Bi xwendina wan wekî ku ez, li wan cihên xweş bi rastî digirim. Ez wan deveran diavêjim tûrikê hişê xwe, da ku dema ez mezin bûm û derfeta min çêbû biçim wan deveran. Berî ku ez rakevim **çirokan** dixwînim û gelek caran di xewnên xwe da diçim alîkarîya lehengên çirokan. Carinan pirtûkên **şanoyê** dixwînim û li malê teqlîda wan dikim. Dema dêya min min dibîne pê derdixe û dibêje: "Te kîjan pirtûk xwendîye ku tu wiha dikî?" Dema ez peyda dikim **jînenîgarîyan** dixwînim û bi saya wan, mezin û alimên me nas dikim.

Ez pirtûkên **helbestan** jî pir dixwînim lewra bi saya wan ez digihêjim tama kurmancîya şîrîn. Ji xwişk û birayên xwe ra carinan jî pirtûkên **pêkenokan** dixwînim. Em bi wan pêkenokan gelekî dikenin. Dema dêya min bi destên min digire û min dibê pêjgehê ez jê ra jî pirtûkên **xwarinê** dixwînim û gava wextê xwarinê hat ez jî endamên malbatê ra dibêjim: "Min û dêya xwe me ev xwarin çêkir." Em dikenin û bi bextewarî dixwin. Baş e ku pirtûk hene.

(Komîsyon)

Çalakiya 4.

Pirsên jêrîn bibersivînin.

1. Medenî li ku deran pirtûkan dixwîne? Bibêjin.
2. Kîjan rewş Medenî bêhtir teşwîqî xwendinê dike? Bibêjin.
3. Medenî ji kîjan cûreya pirtûkan hez dike? Bibêjin.

Çalakiya 5.

Lî gor rêza hezkirina we cûreyên pirtûkan binivîsin.

1. 5
2. 6
3. 7
4. 8

Çalakiya 6.

Bi hevarekî xwe ra derheqê pirtûkeka ku we xwendîye da biaxivin.

BEŞA 2.

WERZIŞ

Çalakîya 1.

Guhdariya metnê "Çalakîyên Werzişê" bikin. Piştê peyvên wekî "û, yan, lê"yê nişan bikin.

ÇALAKİYÊN WERZIŞÊ

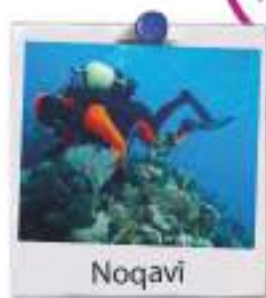
Pareşût

Siwarî

Çiyagerî

Noqavî

Tîravêjî

Bez

Qeb

Jîmnastîk

Tevgerên ku ji bo pêşketina laşê mirov bi endamên laş tê kirin ra werziş tê gotin. Gelek feydeyên werzişê hene. Laş û rihê mirovan bi werzişê xurttir û tenduristtir dibê. Lewra kesên ku birêkûpêk werzişê dikin hem bi awayekî tendurist dijîn û hem jî ji stresê dûr dikevin. Di heman demê da hiş û fama kesên ku bi werzişê ve mijûl dibin bêhtir vekirî ne û ev mirov di warê hînbûnê da serkeftîtir in.

Bi saya werzişê laşê me ji nexweşîyan tê parastin û kiloyên me di dengiya xwe da dimînin. Herwiha hestiyên me jî bihêztir dibin.

Hin cûreyên werzişê bi tenê, hin jî bi awayê komî û bi timan tên kirin. Gelek feydeyên civakî yên werzişê jî hene. Yek ji wan feydeyan jî ev e ku mirov di werzişê da hinî berpirsyariyê û kardeşiyê dibê. Lewra her mirovê ku werzişê dike peywîreka wî heye û lazim e vê peywîra xwe bine çih.

Basketbol, futbol, voleybol, pînpon, ajotina bisiklêt, paten, kaşûn, avjenî û meş hinek ji van werzişan in. Ji xeynî van cûreyên werzişê yên wekî bez, qeb, jîmnastîk, raftîng, tîravêjî, noqavî, pareşût, çiyagerî û siwarîyê jî hene. Gelo hûn ji kîjan cûreyî hez dikin? An ne tenê ji yekî, hûn jî tevan hez dikin?

Raftîng

Çalakiya 2.

Pirsên jêrin bibersivinin.

1. Li gor we werziş çî ye? Bibêjin.
2. Feydeyên werzişê yên civaki çî ne? Bibêjin.
3. Hûn kijan cûreyên werzişê dikin? Bibêjin.
4. Cudahiyên kesên ku werzişê dikin û kesên ku nakin çî ne? Bibêjin.

Çalakiya 3.

Cûreyên werzişê û wêneyên wan hevpek bikin.

1. bez 2. pareşût 3. siwari 4. qeb 5. çiyageri
 () () () () ()

6. jîmnastîk 7. noqavî 8. raftîng 9. tîravêjî
 () () () ()

Çalakiya 4.

Bi hevalên xwe ra li ser pêşbirkeka werzişê ku we nû lê temaşe kiribe biaxivin. Fikir û ramanên xwe û yên hevalên xwe bidin ber hev.

KURSÊN WERZIŞÊ

Îro mamosteya me di dersa werzişê da em birin şaredariyê, beşa werzişê.

Rêvebir: Hûn bi xêr hatin. Kerem bikin rûnin. Em li benda we bûn.

Mamoste: Di nava xêre da bin. Li ser navê xwe û xwendîngeha xwe ji bo vê hevdi tinê spas dikim. Me afîşa ku we belav kiribû dît û xwendekarên me ji dixwazin vê havînê beşdarî kursan bibin.

Rêvebir: Ser çavan. Eger em karibin daxwazên xwendekaran binin cih em dê kêfxweş bibin. Zarokino hûn dixwazin beşdarî kujan kursan bibin?

Mamoste: Biborin. Em dê ji vê havînê li xwendîngehê kursên werzişê vekin. Li xwendîngeha me ev beş hene: basketbol, futbol, pînpon, avjenî, voleybol. Xwendekarên me yê ku îro bi min ra hatine dixwazin beşdarî beşên cuda bibin. Ji bilî van li cem we kujan beş hene?

Rêvebir: Li şaredariya me beşên bez, siwarî, kampvedanî, noqavî, qeb, tîravêjîyê û werzişên parastinê hene. Zarokino, eger we biryara xwe dabe bila hevalê me navên we binivîse.

Selim: Ez dixwazim beşdarî kursa qebê bibim. Bavê min jî di wextê xwe da ev werziş kiriye. Ez dixwazim rêya wî bişopinim.

Rewşen: Ez tîravêjîyê pir meraq dikim û dixwazim beşdarî wê kursê bibim.

Ronî: Noqavî bala min dikişîne. Jixwe dixwazim dema mezin bûm bibim noqav.

Zinê: Ez dixwazim beşdarî kursa bezê bibim. Di xwendîngeha seretayî da di pêşbirkekê da ez bûbûm ya duyem.

Mistefa: Ez par di betlaneya havînê da çûbûm gund. Li wir siwarî hêstir û hesp bûbûm. Kêfa min ji wan ra pir hat. Ez jî dixwazim beşdarî kursa siwarîyê bibim.

Mirad: Havînan bajarê me gelekî germ e loma ez û hevalê xwe Serdar em dixwazin bi hev ra li cihekî hênik tevî kursa kampvedaniyê bibin.

Zeyneb: Ez jî dixwazim beşdarî kursa werzişên parastinê bibim.

Rêvebir: Baş e. Naxwe heta çend rojan li benda me bin, em dê roj û saetên kursan ji we ra bibêjin.

Mamoste: Gelek spas, em pir kêfxweş bûn. Bi xatirê we.

Xwendekar bi hev ra: Gelek spas. Bi xatirê we.

Rêvebir: Spas xweş. Oxira we ya xêrê be.

Çalakiya 5.

Pirsên jêrîn bibersivinin.

1. Selim çima dixwaze beşdarî kursa qebê bibe? Bibêjin.
2. Zîne çima kursa bezê hildibijêre? Bibêjin.
3. Mirad û kî dixwazin bi hev ra tevî kursa kampvedaniyê bibin? Bibêjin.
4. Mistefa berî niha beşdarî kursa siwariyê bûye yan na? Bibêjin.
5. Piştî ku xwendekar navên xwe didin nivisandin çi dikin? Bibêjin.

Çalakiya 6.

Hûn ji cûreyên werzişê yê ku li xwendingeh, şaredarî û sazîyên din ên devera we hene, binivîsin.

Li Xwendingeha Min	Li Şaredariya Me	Li Saziyên Din

Çalakiya 7.

Valahiyên e-peyama jêrîn bi nîşanên xalbendiyê (noqte, pirsnîşan...) dagirin.

Peyama Nû

Wergir : < > Cc Bcc

Silav ()

Bisiklête min îro gihaşt ber destê min () Mixabin pirsgirêkek heye () Ew jî ev e () Ji tekerê paş bistikek () ji yê pêş jî du heb kêmin () Ez dê ji we ra bişînim () Ji kerema xwe yekî nû bişînin () Gelo yê nû dê kengî bigihêje ber destê min () Ji kerema xwe bersiva e-peyama min zû bidin () Roj baş ()

Bişîne

BEŞA 3.

BERNAMEYÊN TELEVÎZYONÊ

BERNAMEYÊN TELEVÎZYONÊ

Televîzyon amûreka ragihandinê ye. Eger em bi zanayî jê sûd wergirin dê gelek feydeyên wê bigihêjin me. Lewra em dikarin ji televîzyonê gelek agahiyên nû hîn bibin. Bi xêra bernameyên televîzyonê em derheqê mijarên cûrbicûr da gelek tiştan hîn dibin. Belgefîlm û bernameyên perwerdeyê çanda me û agahiyên me yên giştî dewlemendtir dikin. Bi bernameyên muzîkê û listik û şahiyên em kêfxweş dibin. Bi sinema, animasyon û xêzefîlman xeyalên me geştir dibin. Gelek caran jî di televîzyonê da bernameyên tenduristiyê derdikevin û di van bernameyan da em derheqê xwarin, vexwarin û parastina tenduristiya xwe da tiştên xweş hîn dibin. Ji xeynî van, televîzyon zimanê me jî bi pêş dixê. Lewra em di bernameyên televîzyonê da peyvên nû hîn dibin û hebana me ya peyvan pê dewlemendtir dibe.

Lêbelê eger em ne hayedar bin dibe ku hin zererên televîzyonê jî bigihêjin me. Bernameyên ku di wan da tundî û tiştên nebaş derbas dibin jî bo me bizerer in. Dîsa eger em li ber televîzyonê demeka dirêj bimînin jî bo tenduristiya me ne baş e. Ji bo em xwe ji van zereran biparêzin divê em hay ji nişanên hişyariyê hebin û dema xwe li ber televîzyonê pir derbas nekin.

Xêzefîlm

Belgefîlm

Fîlmên Animasyon

Bernameya Werzîşê

Bernameya Nîqazê

Bernameya Muzîkê

Bernameya Xwarinê

Bernameya Tenduristiyê

Bernameya Zarokan

Çalakiya 1.

Pirsên jêrîn bibersivînin.

1. Hûn rojê çend saetan li televîzyonê temaşê dikin? Bibêjin.
2. Kîjan bernameyên televîzyonê bêhtir bala we dikişînin, çima? Bibêjin.
3. Televîzyon zimanê mirov çawa bi pêş dixê? Bibêjin.

Çalakiya 2.

Bernameyên televîzyonê û wêneyên wan hevîk bikin.

1. xêzefilm 2. anîmasyon 3. niqaş 4. xwarin 5. belgefilm

() () () () ()

6. tenduristî 7. zarok 8. muzîk 9. werziş

() () () ()

Çalakiya 3.

Bi hevalên xwe ra li ser filmekî ku we nû lê temaşê kiribe biaxivin.

Çalakiya 4.

Metnê jêrîn bixwînin û pirsê tê da li gor xwe bibersivînin.

Silav hevalino! Navê min Xetîce ye. Ez duwazdeh salî me. Ez dixwazim hin tiştên ku ez dikarim bikim û nikarim bikim bi we ra parve bikim.

Hûn jî dizanin ku her mirov nikare her tiştî bike. Dibe ku ew tiştên ku mirov dikare, mirovên din nikaribin bikin. Rewşa karîna û nekarîna li gor taybetiyên mirovan diguhere. Mesela ez dikarim wênayan delal xêz bikim. Lê hevala min Zelal nikare bi qasî min delal xêz bike. Ew jî dikare stranên pir xweş bixwîne. Ez dikarim barên sivik hilgirim, lê barên ku giran in nikarim hilgirim. Kekê min Mûsa jî min bi gelekî mezintir e. Ew dikare barên ku jî min ra giran tînin hilgire. Lê ew jî nikare wekî min fikir û ramanên xwe bi nivîskî bîne ziman. Ez çêkirina hin xwarinan jî dêya xwe hîn bûme, lê çiqas hewl bidim jî nikarim xwarinan wekî dêya xwe xweş çêbikim. Hêviya min ew e ku di pêşerojê da ez dê jî karibim wekî dêya xwe xwarinên xweştam çêbikim.

Gelo hûn jî dikarin hin tiştên ku hûn dikarin û nikarin jî pola xwe ra bibêjin û li jêr binivîsin?

Tiştên Ku Ez Dikarim Bikim	Tiştên Ku Ez Nikarim Bikim
1	1
2	2
3	3

Çalakiya 5.

Hûn jî wekî mînakê jêrîn ajeleka ku hûn jê pir hez dikin bidin nasandî.

Li mal kûçîkekî min heyê. Navê wî Bazo ye. Rengê wî zer e û pirça wî dirêj e. Pir jêhatî ye û wekî ba jî bilez e. Jixwe jî ber ku wiha bilez e me navê wî danî "Bazo". Ne hûr e û ne jî gir e.

.....

.....

.....

Çalakiya 6.

Hûn ji wekî mînaka jêrîn xwe û mirovekî navdar bi kurtasi bidin nasîn.

Hevalino, navê min Neslîxan e. Ez xwendekar im. Diçim Dibistana Navîn a Beybûnê. Di pola şeşem da dixwinim. Bajarê ku lê dijîm Bursa ye, lê ez ji Haymanayê me. Ji xeynî yê li dibistanê, di wextên xwe yê dîn da ez ji lêdana kemanê pir hez dikim. Em bi hevalên xwe ra stranan dibêjin. Ez dixwazim di pêşerojê da bibim stranbêjeka hêja û navdar.

Gelek kesên hêja ji nav gelê me derketine û bûne navdar. Yek ji wan navdaran jî dengbêj Şakiro ye. Li Patnosê hatiye dinyayê. Şagirtê Dengbêj Reso ye. Ji ber ku dengê wî pir xweş e jê ra "Kewê Ribat" hatiye gotin. Bi sedan kilamên wî hene û her yek ji wan jî hev xweştir e.

Ez Xwe Didim Nasîn

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ez Yekî Navdar Didim Nasîn

.....

.....

.....

.....

.....

.....

JÎ TÛRIKÊ GELEÎ

A) Mamik

1. Gogeka gilover û mezin, yazdeh mirov li pey dibezin. Ev çi ye?
2. Du pilingên jêhati, pev digirin bi biratî, ta yek bibe serkeftî. Ev çi ye?
3. Jiyana li ser dikê, xelk lê temaşe dikê. Ev çi ye?
4. Pêşangeha bi çar dîwar, lê hene tiştên kevnar. Ev çi ye?
5. Bi lebat, listik û tevger, geh li hundir geh li der, bo tenduristiyê rêber. Ev çi ye?
6. Tê da hene pelên zêrîn, bi wê belav dibe zanîn. Ev çi ye?

B) Qise

BERÊN DARÊ

Rojekê siltanê welatekî cilê xwe diguherîne û li nava gel digere. Siltan rastî mirovekî pîr tê û dinêre ku dareka mêweyan diçîne. Di navbera siltan û mirovê pîr da ev axaftin derbas dibe:

-Ev dar belkî heta deh salan jî fêki nede. Tu extiyar î û dibe ku tu nikarîbî fêki jê bixwî, çima diçinî?

Mirovê pîr:

-Ev darên mezin ku tu dibînî bav û kalên me çandine û em jî wan mêweyan dixwin. Divê ku em jî daran biçinin ku zarok û neviyên me jî wan bixwin.

Kêfa siltan jî van gotinan ra tê û radibe kîsîkek zêr dide vî zilamî. Li ser vê, mirovê pîr dibêje:

-Ne hewce ye ez deh salan bisekinim, va ye dara min mêwe dan jî.

Li ser vê gotinê kêfa siltan bêhtir tê û kîsîkek zêr ê din jî didê. Vê carê jî mirovê pîr wiha dibêje:

-Binêre dar salê carekê mêweyan didin lê dara min di salekê da du caran mêwe dan.

(Ji Izzettin Seven Marûnisi bi guhertinên piçûk)

NIRXANDIN

A)

Pirsên jêrin bibersivinin.

1. Feydeyên werzişê çi ne? Bibêjin.
2. Têkiliya werziş û tenduristiyê çi ye? Bibêjin.
3. Li devera ku hûn lê dijîn kîjan çalakiyên hunerî tên kirin? Bibêjin.
4. Xwendina pirtûkan di cîhana mirovan da çi diguherîne? Bibêjin.
5. Ji bo ku mirov zererê ji televîzyonê nebîne divê çi bike? Bibêjin.

B)

Bi peyvên jêrin hevokan saz bikin.

1. xwendinê / Ji / pir / dikim / hez
2. bibim / dixwazim / Ez / beşdarî /bezê / kursa
3. bi / xwe / dibêjin / ra / Em /stranan / hevalên
4. dikare / Ew / stranan / pir / bixwîne / xweş
5. fêki / deh salan / Ev / dar / belki / heta / nede

C)

Valahiyên jêrin bi peyvên guncan dagirin.

ji / dê / kursa / dixwazim / pirtûk

1. Kekê min Mûsa min bi geleki mezintir e.
2. Jixwe dema mezin bûm bibim noqav.
3. Ez ji dixwazim beşdarî werzişên parastinê bibim.
4. Her bijî kurê min, tu bibî mirovekî zana.
5. Te kîjan xwendiyê ku tu wiha diki?

D)

Di pirsên jêrin da vebijêrka rast nişan bikin.

1. Kijan cûreyeka werzişê ye?

a) tîravêjî

b) sînema

c) şano

d) pêşangeh

2. Kijan ne feydeyeka werzişê ye?

a) Laşê me ji nexweşîyan tê parastin.

b) Kiloyên me di dengeya xwe da diminin.

c) Em pê diwestin.

d) Hestiyên me bihêztir dibin.

3. Kijan ne cûreyeka bernameyên televîzyonê ye?

a) xwarin

b) muzîk

c) belgefilm

d) kurs

4. Li jêr behsa kîjan bernameyê tê kirin?

"Terîf û çêkirina xurek û vexurekan tê da tê kirin."

a) bernameya xwarinê

b) bernameya tenduristiyê

c) bernameya werzişê

d) bernameya muzîkê

5. Kijan çalakiyeka çandî ye?

a) mîhrîcan

b) werziş

c) tîravêjî

d) noqavî

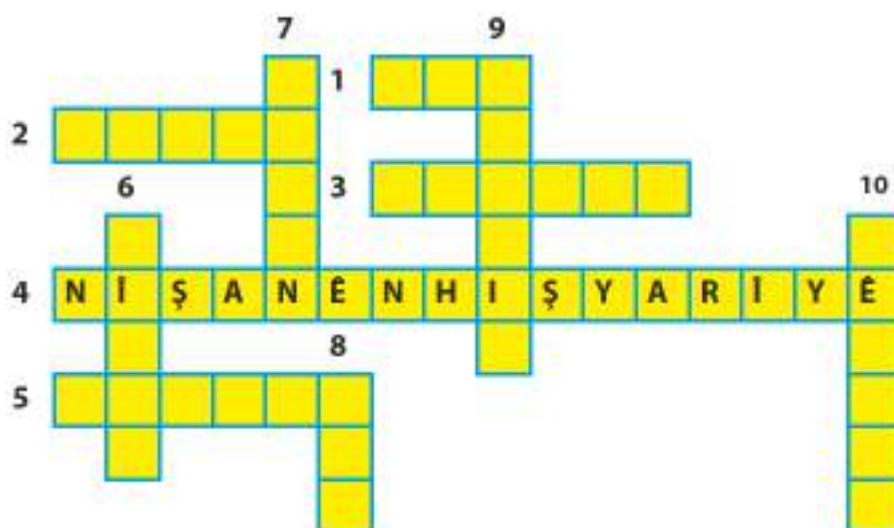
XAÇEPIRS

 Cûreyeka çûkan a ku dengên wan xweş e **01**

 Endamên ku di binê çerm û goşt da ne û laş li ser pêyan digirin **02**

 Tiştê ku ji pelan pêk tê û tê da nivîs û wêne hene **03**

 Nişanên televîzyonê yên ku agahî û hişyarîyan didin me **04**

 Cûreyeka ajelên kovî û dirinde **05**

 Torbeyekî piçûk ku ziv, zêr û pere tê da tèn hillanin **06**

 Gerestêrka ku em lê dijîn, dinya **07**

 Pêlistokeka gilover, top **08**

 Kar û herketên ku bi endamên laş tèn kirin **09**

 Di avahîyan da cihê ku xwarin lê tê çekirin **10**

BERSIVÊN MAMIKAN

UNÎTEYA 1.

1. Ziman

UNÎTEYA 3.

1. Xalîçe
2. Nexşe
3. Lênûsk
4. Pirtûk
5. Pênûs

UNÎTEYA 4.

1. Dest û pênc tilî
2. Dev û diran
3. Çav
4. Çav, tilî û diran
5. Por

UNÎTEYA 5.

1. Arvan
2. Hejîr
3. Pîvaz
4. Kelem
5. Hinar
6. Zebeş
7. Şemamok
8. Gûz
9. Gul
10. Tivîr

UNÎTEYA 7.

1. Balafir
2. Kelek
3. Keştî
4. Trên
5. Lambeyên hatûçûyê

UNÎTEYA 8.

1. Gûz
2. Morî-gêrik
3. Jîjo
4. Kîso
5. Das
6. Pêlav
7. Lepik

UNÎTEYA 9.

1. Futbol
2. Qeb
3. Şano
4. Muze
5. Werziş
6. Pirtûk

BERSIVÊN XAÇEPIRSAN

UNÎTEYA 1.

1. Spartek
2. Helbest
3. Xezal
4. Xelat
5. Panzdeh
6. Kanî
7. Pêşbirk
8. Dewlemendî
9. Mî
10. Xerat

UNÎTEYA 2.

1. Xwendingehaseretayî
2. Hembêzkirin
3. Xwendingehanavîn
4. Zîrek
5. Merd
6. Parvekirin
7. Çem
8. Xizm
9. Çandinî
10. Mêvan

UNÎTEYA 3.

1. Eywanakonferansê
2. Derya
3. Şêr
4. Stêrk
5. Behîv
6. Sî
7. Bacanareş
8. Pol
9. Werzişgeh
10. Hêlîn

UNÎTEYA 4.

1. Newal
2. Lewitî
3. Spartek
4. Hêlîn
5. Şehkîrin
6. Endamênlaş
7. Malbat
8. Kurmî
9. Hejîr
10. Jîndar

UNÎTEYA 5.

1. Vexurek
2. Aşpêj
3. Kevçî
4. Destşok
5. Hingiv
6. Astengdar
7. Keskesor
8. Xwaringeh
9. Pêşkêşvan
10. Pelênpêçayî

UNÎTEYA 6.

1. Teyrok
2. Qeşa
3. Dar
4. Kalêberfê
5. Cil
6. Adar
7. Demsal
8. Berf
9. Keskesor
10. Kargeh

UNÎTEYA 7.

1. Mizgeft
2. Rojava
3. Başûrrojhilat
4. Lambeyênhatûçûyê
5. Daristan
6. Rojhilat
7. Peyabor
8. Lênûsk
9. Kuçe
10. Çokparêz

UNÎTEYA 8.

1. Şivan
2. Kemberaewlehîyê
3. Zivistan
4. Şîr
5. Tenûr
6. Pifkîrin
7. Beran
8. Gund
9. Cihêz
10. Dawet

UNÎTEYA 9.

1. Kew
2. Hestî
3. Pirtûk
4. Nîşanênhişyarîyê
5. Piling
6. Kîsik
7. Cîhan
8. Gog
9. Werziş
10. Pêjgeh

FERHENGOK

A	bandor: etki	bexşandin: bağışlamak
acizkirin: rahatsız etmek	bangkirin: seslenmek	bextewar: mutlu
adar: mart	bapîr: dede	bextewarî: mutluluk
afat: afet	bar: yük	beyar: ekilmeyen arazi
agahî: bilgi	baran: yağmur	beybûn: papatyaya
agirkuj: itfaiye	barîn: yağış	beytar: baytar
ajel: hayvan	barkirin: yükleme	bez: koşu
ajeldarî: hayvancılık	başûr: güney	bi kurtasî: kısaca
alî: taraf	başûrrojawa: güneybatı	biasît: asitli
alîkarî: yardım	başûrrojilat: güneydoğu	bihar: bahar
amadehî: hazırlık	bax: bahçe	bihêz: güçlü, kuvvetli
amadekirin: hazırlamak	bazargeh: pazar, alışveriş merkezi	bihîstin: işitme
amûr: araç gereç	bazin: bilezik	bihok: ayva
aqildar: aqilmend, akıllı	bêhejmar: sayısız	bihûr: geçit
arîn: sızlamak	behîv: badem	bihuşt: cennet
armanç: amaç	bêhn: koku	bijîşk: doktor
astengdar: engelli	belasebeb: sebepsiz	bikaranîn: kullanma
aşpêj: aşçı	bendik: yenilebilir bir ot türü	bikêr: işe yarayan
avjenî: yüzme	ber: ürün	bikêrhatin: işe yaramak
avmêwe: meyve suyu	beran: koç	bilez: çabuk
awa: tarz, şekil	berban: balkon, taraça	bilûr: kaval
axaftin: konuşma	berbelav: dağınık	bin: alt
axlemur: ıhlamur	berçav: göz önünde olan	bingeh: esas, temel
B	berçavk: gözlük	bîr: 1. kuyu 2. hafıza
ba: yel, rüzgar	berf: kar	biratî: kardeşlik
bacana reş: patlıcan	berhevkirin: toplamak	birê: bir çeşit oyun
bahoz: fırtına	bêrîkirin: özleme	birehm: merhametli
bajar: kent, şehir	beroš: tencere	birêkirin: sevk etmek, göndermek
bakur: kuzey	bersiv: cevap	birêkûpêk: düzenli
bakurrojawa: kuzeybatı	bersivandin: cevaplamak	birîn: yara
bakurrojilat: kuzeydoğu	best: dere	birqok: parlak
balafir: uçak	beşdarbûn: katılmak	birûn: yağlı
balkêş: ilginç	betlane: tatil	birûsk: şimşek

biryar: karar

bişkok: düğme

biwêj: deyim

bizdim-badim: çocuk oyunlarında söylenen bir tekerleme

bizmar: çivi

bîrewer: bilinçli

bûk: gelin

bûka baranê: gökkuşağı

bûyer: olay

C

cenabê pêxemper: hazreti peygamber

cihêz: çeyiz

cilûberg: giyim kuşam

cîran: komşu

cotkar: çiftçi

cûrbicûr: çeşitli, türlü türlü

cûre: çeşit, tür

Ç

çalakî: etkinlik

çand: kültür

çandin: bir şey ekmek

çandinî: ekim işi

çareserî: çözüm

çarşem: çarşamba

çav: göz

çem: küçük akarsu, çay

çengparêz: dirseklik, dirsek koruyucu

çep: sol

çepik: alkış

çewal: çuval

çewt: yanlış

çêlek: inek

çinîn: dermek, toplamak

çira: lamba

çirîya paşîn: kısım

çiya: dağ

çiyagerî: dağcı

çîrok: hikaye, masal

çîrokbêj: masalci, masal anlatıcısı

çokparêz: dizlik, diz koruyucu

çopdank: çöp kutusu

çûk: kuş

D

dadgeh: adliye

dan: 1. öğün 2. tahıl

danehev: toplamak

dapîr: nine

daristan: orman

daşir: tuvalet

dawet: düğün

dawî: son

dawîya hefteyê: hafta sonu

daxwazî: istek

debar: geçim

delal: güzel

demkî: geçici

demsal: mevsim

dengbêj: halk ozanı

dengdêr: sesli

derdor: çevre

derfet: imkan

dergûş: beşik

derheqê: hakkında

derî: kapı

dermankirin: tedavi etmek

dersa enformatîkê: bilişim dersi

dersa sêwr û teknolojiyê: teknoloji ve tasarım dersi

derya: deniz

derzî: iğne

desmal: mendil

destan: destan

destnimêj: abdest

destsivikî: el hafîfliği

destşok: lavabo

destûr: izin

deşt: ova

dever: yer, yöre

devliken: güler yüzlü

dew: ayran

dewlemend: zengin

dezgeh: tezgah

dijwar: zor

dik: sahne

dikandar: bakkal

dilop: damla

dilşa: mutlu

dims: pekmez

diran: diş

diransaz: dişhekimi

diş: görünce

diyar: açık

dizî: hırsızlık

dîk: horoz

dîmen: manzara

dîyar: tepe

dîyarî: hediye

dolmik: kabak

dotmam: amca kızı

dubare: tekrar

dunefsî: çiftkişilik

duşem: pazartesi

dû ra: ardından

dûv: kuyruk

E

ecibandin: beğenme

ecûc: cüce

encam: sonuç

endam: üye, aza

endamên navekî: iç organlar

endezyar: mühendis

e-peyam: elektronik posta

erdnîgarî: coğrafya

ev: bu

ew: o

ewlehî: güvenlik

ewr: bulut

eywan: salon

ezman: gökyüzü

ezmûn: sınav

Ê

êvar: akşam

F

fer: tek

ferhengok: küçük sözlük

ferş: ince yassı taş

fexr: övgü

fêkî: meyve

fêrgeh: derslik

firavîn: öğle yemeği

firingî: domates

firotin: satmak

fûrîn: taşmak, yayılmak

G

garis: mısır

gazîkirin: çağırmak

gazin: sitem

geh ... geh ...: kah ... kah ...

gelêrî: anonim

genim: buğday

gerestêrk: gezegen

gerîn: aramak

germav: kaplıca

geş: harlı, parlak, gü

geşt: gezi, piknik

geştıyarî: turizm

gindirîn: yuvarlanma

girîng: önemli

gîya: ot

goşt: et

gotinên pêşîyan: atasözü

guhdar: dinleyici

guhdarîkirin: dinlemek

gulan: mayıs

guman: şüphe

gund: köy

gurçik: böbrek

gûriz: yenilebilir bir ot

gûz: ceviz

H

hatûçû: trafik

havîn: yaz mevsimi

hayedar: bilgili, haberdar

hejîr: incir

hejmar: sayı

helbestvan: şair

helîl: pestil

helwest: tutum

hemin: illa ki

hemû: bütün, tümü

hemwelatî: vatandaş

heq: hak, ücret

herçiqas...: her ne kadar...

herêm: bölge

herimandin: kirletmek

herwiha: aynı zamanda

hesabdar: hesabı kuvvetli

hesin: demir

hest: duygu

hestıyar: hisli, duygusal

heval: arkadaş

hevîr: hamur

hevok: cümle

hevpeyvîn: diyalog, röportaj

hevyekkirin: eşleştirme

hewadar: havalandırılmış

hewce: gerekli

hewş: avlu

hezkirin: sevmek

hêk: yumurta

hêkerûn: sahanda yumurta, omlet

hêl: yön

hêlekan: salıncak

hêlîn: yuva

hênik: serin

hêsan: kolay

hêsir: gözyaşı

hêvî: umut

hêz: güç, kuvvet

hibbijartin: seçmek, seçim

hilgirtin: taşımak

hinar: nar

hindik: az

hingiv: bal

hirî: yün

hirmî: armut

hişyarî: uyarı

hînbûn: öğrenmek

hogir: dost, arkadaş

huner: sanat

hunerî: sanatsal

hûr: ufak, parça

hûrdek: ufak, küçük

hûrgulî: ayrıntı

hûrikê kutilkan: köftelik bulgur

I

incas: kara erik

Î

îlon: eylül

în: cuma

îsot: biber

J

jêhatî: çalışkan, hamarat
jêrebor: alt geçit
jêrîn: aşağıdaki
ji zû ve: çoktan beri
jibîrkirin: unutmak
jimartin: saymak
jinap: amcanın eşi, yenge
jinbir: kardeşin eşi, yenge
jinxal: dayının eşi, yenge
jîndar: canlı
jînenîgarî: biyografi, hayat hikayesi
jîngeh: çevre, yaşam alanı
jîngehparêzî: çevrecilik
jîyan: yaşam
jorebor: üstgeçit
zorîn: yukarıdaki
jûr: oda

K

kadiz: samanyolu
kakil: kabuklu meyvelerin içi
kal: ihtiyar adam
kampvedan: kamp kurmak
kanî: çeşme
kanûna paşîn: ocak
kanûna pêşîn: aralık
karbeşî: iş bölümü
kargeh: işyeri
karîn: yetenek
karker: işçi
karmend: memur
kartol: patates
kaşûn: kayak
keçxal: dayı kızı, kuzen
ked: emek
kelandî: kaynatılmış
kelandin: kaynatmak

kelecan: heyecan
kelem: lahana
kelûpel: araç gereç
kember: kemer
kengî: ne zaman
kenîn: gülmek
kerî: sürü
kesk: yeşil
keştî: gemi
kevîr: taş
kevnar: eski, kadim
kew: keklik
kêfxweş: mutlu
kêlek: yan
kêmasî: eksiklik
kinc: elbise
kiras: fistan
kirîdar: müşteri
kirîn: satın alma
kîjan: hangi
kîsik: kese, poşet
kîvroşk: tavşan
kod/kodik: tas
kolan: cadde
komguhêz: toplu taşıma
kovar: dergi
kovî: yabani
kuçe: sokak
kuçik: taşlarla yapılan ocak
kul: dert, yara
kulav: kepenek
kulîçe: çörek
kulîlk: çiçek
kumik: 1. mantar 2. takke
kur: erkek çocuk
kûr: derin
kurmî: çürük
kurt: kısa

kurxal: dayı oğlu, kuzen
kutilk: içli köfte
kûçik: köpek

L

lambeyên hatûcûyê: trafik ışıkları
laş: beden
lat: kaya
lebat: hareket
lewitî: kirli
lêhatinok: sayışmaca, tekerleme
lênûsk: defter
lib: tane
li cem: yanında
lidarxistin: düzenlemek
li hember: karşısında
lihevhatî: yakışıklı, güzel
ling: ayak
livdar: hareketli
lîstikgeh: oyun alanı
lod: yığın
loma: ...dan dolayı
lûfik: banyo lifi

M

made: mide
maf: hak
mafdar: haklı
mak: oyunda ebe
malbat: aile
mamik: bilmece
mar: yılan
masî: balık
masîvan: balıkçı
mast: yoğurt
meh: ay
mehîr: ayran çorbası
mer: kazma aracı, bel

merd: eliaçık, cömert

meş: yürüyüş

mewîj: kuru üzüm

mêr: adam

mêrg: otlak, çayır

mêş: sinek, bal arısı

mêvandarî: misafirlik

mêwe: meyve

mêwefiroş: manav

mihriçan: festival

mijûl: meşgul

mil: kol

milê rastê: sağ taraf

mirîşk: tavuk

mişk: fare

mişmiş: kayısı

mixaletî: teyze çocuğu, kuzen

mizgeft: cami

mî: koyun

mor: 1. mor renk 2. mühür

morîk: boncuk

N

nanpêj: ekmek ustası, fırıncı

nasandin: tanıtmak

naskirin: tanımak

nasname: kimlik

navdar: meşhur

navend: merkez

navenda çandê: kültür merkezi

navîn: orta, ortanca

navnîşan: adres

nedengdêr: sessiz harf

neqş: nakış

neteze: taze olmayan

nevî: torun

nexasim: bilhassa, özellikle

nexşe: harita

nexweş: hasta

nexweşxane: hastane

nexweşxaneyaya taybet: özel hastane

neyar: düşman

neynûk: tırnak

nezanî: cahillik

nêzdeng: yakın sesli harf

nivîskar: yazar

nîqaş: tartışma

nîşanên xalbendîyê: noktalama işaretleri

nîvişk: tereyağı

noqav: dalgıç

noqavî: dalgıçlık

O

oxir be: uğurlar olsun, güle güle

P

paldank: koltuk, kanepa

pale: tarım işçisi, ırgat

paqij: temiz

parastin: savunma

parêzer: avukat

parî: lokma, küçük parça

parza: aşı

paşîv: sahur

payîz: sonbahar

pel: yaprak

pelênpêçayî: yaprak sarması

petîx: kavun

pevdeng: çiftsesli(xw)

peyabor: yaya geçidi

peyarê: yaya yolu, kaldırım

peyv: kelime

peyvên sereke: anahtar kelimeler

peywîr: görev

peywîrdar: görevli

pez: küçükbaş hayvan

pêdivî: ihtiyaç

pêjgeh: mutfak

pêkhatin: gerçekleşmek

pêncsem: perşembe

pêşangeh: sergi

pêşber: karşı

pêşbirk: yarışma

pêşdibistan: okul öncesi

pêşeng: öncü

pêşengî: öncülük

pêşkêşkirin: sunmak

pêşkêşvan: sunucu

pêşveçûn: ilerleme

pêşwazîkirin: önermek

pêwîst: gerekli

pêxwarin: katık

piçûk: küçük

piling: kaplan

piralî: çok yönlü

pirs: soru

pirteqalî: turuncu

pirtûk: kitap

pirtûkdank: kitaplık

pismam: amcaoğlu

pînpon: masa tenisi

pîr: yaşlı

pîrozkirin: kutlamak

pol: sınıf

potik: bez

Q

qad: alan

qaseka din: biraz sonra

qeb: güreş

qelandin: kızartmak

qelew: şişman

qencî: iyilik

qesr: saray

qeşa: buz

qinik: kümes

qise: konuşma

qul: delik

qursik: hamurla yapılan bir yiyecek, krep

R

ragihandin: iletişim

rahiştin: almak

raman: fikir, düşünce

rast: 1. doğru, 2. sağ taraf

rawestin: durmak

rengên navbeynî: ara renkler

rengên nêtar: nötr renkler

rengên sereke: ana renkler

reqisvan: halay çeken

reş: siyah

rêvebir: yönetici

rewş: durum

rewşa hewayê: hava durumu

rez: üzüm bağı

rêber: rehber, kılavuz

rêhesin: demiryolu

rêsi: yemlik ot burması

rêz: sıra, dizi

rêzband: kafıye

rêzik: kural

rind: güzel

rist: sıra, dizi

riwek: bitki

robar: küçük nehir, dere

roj: gündüz, güneş, gün

rojane: gündelik

rojava: batı

rojhilat: doğu

rojname: gazete

ronî: aydınlık

rovî: tilki

rûbirû: yüz yüze

rûn: yağ

rûnişte: sıra, oturak

S

saet: saat

sal: yıl

salname: takvim

savar: bulgur, bulgur pilavı

sazî: kurum

ser: baş

seranser: baştan başa

serdan: ziyaret

sereke: ana, başlıca

sererastkirin: düzeltmek

seretayî: ilkokul

serîlêdan: başvuru

serkeftin: başarı

serşûştin: banyo yapmak

servekirî: ağzı, üstü açık

sênî: tepsi, sini

sêşem: salı

sêv: elma

sibat: şubat

siberoj: gelecek

sikak: sokak

silav: selam

silk: şeker pancarı

simbêl: bıyık

siruşt: tabiat

siwarbûn: binmek

siwar: binici, süvari, atlı

siwarî: binicilik

sî: gölge

sîng: göğüs

sîr: sarımsak

solîn: bir kır çiçeği

sor: kırmızı

spartek: ödev

spas: teşekkür

spî: beyaz

spîndar: kavak

standin: almak

stêrk: yıldız

stran: şarkı, türkü

stranbêj: şarkıcı, türkücü

strî: iğne

strîn: yoğurmak

sûdwegirtin: faydalanmak

Ş

şabûn: mutlu olma

şadî: mutluluk

şane: hücre

şano: tiyatro

şaredarî: belediye

şehkirin: taramak

şelxem: şalgam

şemî: cumartesi

şemitîn: kayma

şer: kavga, savaş

şermkirin: utanmak

şert û merc: durum

şev: gece

şevbêrk: akşam sohbeti

şewq: ışık

şêr: arslan

şitil: sebze fidesi

şivan: çoban

şîn: mavi

şînahî: yeşillik

şîr: süt

şîrîn: tatlı

şîv: akşam yemeği

şîyar: uyanmış olan, uyanık

şopandin: izlemek

şor: tuzlu

şorbenîsk: mercimek çorbası

şorbeşîr: sütlaç

şûr: kılıç

T

tarî: karanlık

taştê: kahvaltı

tav: güneş

tax: mahalle

taybetî: özellik

tebax: ağustos

tehl: kekremesi acı

tenduristî: sağlık

tengasî: sıkıntı

tenûr: tandır

teqez: kesin

tevger: hareket

tevşûgog: bir çeşit oyun

teyr: kuş, kartal

teyrok: dolu yağışı

têkçûn: yenilmek, yenilgi

tije: dolu

tilî: parmak

tim: her zaman, hep

tirî: üzüm

tirsnak: korkunç

tirşik: türlü yemeği

tîm: takım

tîp: harf

tîravêjî: okçuluk

tîrmeh: temmuz

to: kaymak

tolik: yenilebilir bir ot

tov: tohum

tundî: şiddet

tû: dut

tûj: 1.acı 2.sivri

tûrik: çanta

tûtî: papağan

tûzik: yenilebilir bir ot

V

vebêjer: anlatıcı

vedizîn: saklamak

vegotin: anlatmak

veguhestin: değiştirme

vekirî: açık

vemirîn: sönme

veşartin: saklamak

veşartok: saklambaç

W

war: yer

wate: anlam

watedar: anlamlı

wekî: gibi

werîs: urgan, kalın ip

werziş: spor

westîn: yorulmak

weşangerî: yayıncılık

wêne: resim

X

xanî: ev, konut

xar: misket, bilye

xebat: çalışma

xebatkar: çalışan

xeftan: kaftan

xelatkirin: ödüllendirmek

xem: gam, tasa

xeml: süs

xerat: marangoz

xerdel: yenilebilir bir ot

xezal: geyik

xêrxwaz: hayırsever

xêz: çizgi

xêzefilm: çizgifilm

ximav: mürekkep

xort: delikanlı, genç

xwaringeh: lokanta

xwedîkirin: beslemek

xwelêpêçan: sarılmak

xwendin: okumak

xwendingeha seretayî: ilkokul

xweştam: lezzetli

xwê: tuz

xwêdan: ter

xwişk: kız kardeş

Y

yekîfî: birlik

yekser: birden

yekşem: pazar

Z

zanist: bilim

zanyar: bilim adamı

zarava: lehçe

zebeş: karpuz

zelal: berrak, duru

zemq: yapıştırıcı

zengil: zil

zer: sarı

zerdalî: kayısı

zevî: tarla

zewicî: evli

zindî: canlı

zîrek: çalışkan, zeki

zivirîn: dönme

ziwa: kuru

zozan: yayla

ÇAVKANÎYÊN NIVÎSKÎ

- Ehmedê Xanî, (Amadekar: Huseyîn Şemrexî), Nûbihara Biçûkan, Nûbihar, İstanbul, 2012.
- Mela Xelîlê Sêrtî, (Amadekar: Huseyîn Şemrexî), Nehcul Enam û Eqîdeya Îmanê, Nûbihar, İstanbul, 2014.
- Seven Marûnisî, Îzzettîn, Çîrokên Serkeftinê-1, Nûbihar, İstanbul, 2013.
- Subaşî, Kenan, Ji Bo Zarokan Di Fêrkirina Kurdî De Rola Mamikan, Teza Lîsansa Bilind, Zanîngeha Mardîn Artukluyê Enstîtûya Zimanên Zindî yên li Tirkîyeyê Şaxa Makezanista Ziman û Çanda Kurdî, Mêrdîn, 2014.
- Tatlı, İrfan, En Güzel Hayvan Hikayeleri, Papatya Yayınları, İstanbul, 2011.
- Tolstoy, Lev Nikolayeviç, (Wergêr: Ersin Yıldırım), Hayatın Anlamı, Neden Kitap, İstanbul, 2012.
- <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.osmanaslanoglu.ofersheng> (17/09/2017)
- <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.osmanaslanoglu.obijew> (02/08/2017)

ÇAVKANİYÊN DÎTBARÎ

“Shutterstock.com tarafından sağlanan lisans kapsamında kullanılan görseller:

Africa Studio: (18.08.2017) shutterstock_347077916: s11.
zcw: (18.08.2017) shutterstock_535672720: s11.
Natykach Nataliia: (18.08.2017) shutterstock_342351287 : s12, s27.
Sergei25: (18.08.2017) shutterstock_410560861: s12, s24, s27.
John T Takai: (20.08.2017) shutterstock _58143982: s15, s24.
Morphart Creation: (18.08.2017) shutterstock _154891061: s15, s24 s32, s37.
Daria Riabets: (04.09.2017) shutterstock _531447118: s21, s27, s57, s70.
rodnikovay: (18.08.2017) shutterstock_601968569: s24.
Olga1818: (22.08.2017) shutterstock_581178694: s27.
Telnov Oleksi: (04.09.2017) shutterstock 568660711: S28, S149.
Denis Dubrovin: (22.08.2017) shutterstock _177812591: s30,s65, s66.
Kakigori Studio: (18.08.2017) shutterstock 496931992: s30, s38.
Dynamic: (04.09.2017) shutterstock_148206938: s30.
Visual Generation: (18.08.2017) shutterstock_567138085: s32 , s33. S37.
Evellean: (18.08.2017) shutterstock_524693197: s33, s37.
Duettographics: (18.08.2017) shutterstock_ 45109528: s33, s37.
L-astro : (22.08.2017) shutterstock 662118820: s37.
Inspiring: (22.08.2017) shutterstock _406722412: s37.
Danilo Sanino: (22.08.2017) shutterstock _198893372: s37.
svrn123: (22.08.2017) shutterstock 71583187: s38.
sub job: (18.08.2017) Shutterstock 302828912: s38.
tynyuk: (22.08.2017) shutterstock 421597303: s38.
Katerina Davidenko: (18.08.2017) shutterstock_274253009: s38.
Visual Generation: (18.08.2017) shutterstock_265399934: s38.
ideyweb: (08.09.2017) Shutterstock 545792017: s41.
BlueRingMedia: (04.09.2017) shutterstock. _471817127: s41.
Kotoffei: (08.09.2017) shutterstock_516297034: s57.
miha de: (08.09.2017) shutterstock_541583920: s57.
Jane Kelly : (08.09.2017) shutterstock _457806877: s57, s69, s70.
Macrovector : (08.09.2017) shutterstock_445393180: s57, s69, s70.

Aigul Igembayeva: (04.09.2017) shutterstock_139430183: s61, s72, s77.
Ola_view: (08.09.2017) shutterstock_426372619: s64, s92, s102.
Zentangle: (04.09.2017) shutterstock_440890534: s65, s66.
KinokoTagawa: (22.08.2017) shutterstock_515800489: s65, s66.
aeyaey: (04.09.2017) shutterstock_215934343: s57, s70.
Lorelyn Medina: (08.09.2017) shutterstock_310297670: s70.
GraphicsRF: (08.09.2017) shutterstock_213257530: s57, s70.
Maxim Matsevich: (08.09.2017) shutterstock_73143175: s57, s70.
Lisla: (08.09.2017) shutterstock477744424: s57, s70.
solar22: (08.09.2017) shutterstock_528289147: s69.
GraphicsRF: (04.09.2017) shutterstock_451111030 : s69.
Lorelyn Medina: (04.09.2017) shutterstock_566638243: s143, s144, s149.
graphic-line : (04.09.2017) shutterstock_380736562: s77, s134.
nataka shutterstock_380736562: s88, s92 , s102 , s134.
Kos hevskiy: (04.09.2017) shutterstock_434553574: s54, s92.
MicroOne: (05.09.2017) shutterstock_411290905: s117.
Anastasia Boiko: (05.09.2017) shutterstock_392974771: s117.
Aleksall: (04.09.2017) shutterstock110890634: s107.
warawiri: (05.09.2017) shutterstock255456508: s107, s118.
Kanmarina: (20.08.2017) shutterstock 371730178: s15, s108.
Aluna1: (08.09.2017) sShutterstock 610298114: s108.
vladwel: (08.09.2017) shutterstock 589599449: s108.
patrimonio designs ltd: (18.08.2017) shutterstock_61389145:s113, s114, s139, s140, s149.
Vector Tradition SM: (04.09.2017) shutterstock _462710026: s44, s118.
bioraven: (08.09.2017) shutterstock _551945887: s134.
Sentavio: (04.09.2017) shutterstock _248941924: s136, s137, S149.
Oxy_gen: (04.09.2017) shutterstock _418965103: s143, s144.
Daria Riabets: (04.09.2017) shutterstock _531447118: s21, s27, s57, s54, s70, s143, s144, s149.
byskop: (04.09.2017) shutterstock _637769110: s143, s144.
Artisticco: (04.09.2017) shutterstock _180587516: s149, s150.
Pylypchuk: (04.09.2017) shutterstock _546684283: s150.
Vadym Zaitsev: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 534301984: s11.
artlive: (01.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 28164133: s32, s37.
Artisticco: (01.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 232377679: s32, s33, s37.
vchal: (01.11.2017) Stok İllüstrasyon Kimliği: 607718810: s34.
VarnaK: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 635001047: s34, s38, s62 .
Dmitry Polonskiy: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 400278007: s34.
Gorodenkoff: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 684989839: s34.

steppes daughter: (01.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 686265160: s33, s37.
Singkham: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 562945855: s48.
samiph222: (01.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 443152192: s48.
The farmhouse witch: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 537882946: s48.
natasha53: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 629787131: s48.
BW Folsom: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 103829087: s50.
Olga Kurguzova: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 736356412: s50.
Serg64: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 130286066: s50.
Coprid: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 421607518: s50.
Aukrit.pmn: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 656033059: s50.
kurhan: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 524812276: s50.
MR.WICHAİ THONGTAPE: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 642289147: s50.
Alen Hunjet: (01.11.2017) Stok İllüstrasyon Kimliği: 506705800: s50.
Eric Isselee: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 165448373: s54.
Nataly Studio: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 509379496: s54.
Chana557: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 661289449: s54.
David Murillo: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 740119624: s54.
bergamont: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 644315122: s54.
urfin: (01.11.2017) Stok İllüstrasyon Kimliği: 463579838: s54.
Vereshchagin Dmitry: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 296852921: s54.
titoOnz: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 253851121: s54.
Roman Samokhin: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 583381633: s62.
Lorelyn Medina: (01.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 120662887: s56.
Beatriz Gascon J: (01.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 575964718: s56.
wowow: (01.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 667971820: s56.
EgudinKa: (01.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 701595466: s56.
Aleksi Martynov: (01.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 564579811: s56.
Sabelskaya: (01.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 592266494: s56.
marvlc: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 436347355: s59.
BlueBoeing: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 539505433: s59.
Sergey Sonvar Nik: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 740744191: s59.
WaitForLight: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 488314183: s70.
starryvoyage: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 635503538: s70.
maerzkind: Stok Fotoğraf ID: 708589684: s70.
JIANG HONGYAN: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 281760365: s70.
Andrey_Popov: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 571665046: s73, s86.
Africa Studio: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 488339485: s73.
fortovik: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 489791773: s73.

Roman Diachkin: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 591648386: s76.
mykhailo pavlenko: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 742043803: s76.
Brilliance stock: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 266654084: s76.
sanpom: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 551573458: s79.
Lexamer : (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 618372956: s79.
Palokha Tetiana: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 216613948: s79.
alexkich: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 413247091: s79.
Olinchuk: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 63876151: s82.
Wealthylady: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 386586424: s82.
topseller : (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 222700726: s82.
Tim UR: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 650684470: s82.
Timmary: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 157278356: s82.
EM Arts: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 464934719: s82.
Nataliia K: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 252375532: s82.
Tim UR : (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 604667843: s82.
FLUTES: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 183196643: s82.
Ilya Sirota : (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 496680865: s82.
Tim UR: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 402144313: s82.
Bekshon: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 663993805: s82.
Alp Aksoy: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 479278105: s86.
grebeshkovmaxim: (01.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 647151409: s82.
Iurii Kachkovskiy: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 492231760: s82.
Tim UR: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 170252525: s82.
Alp Aksoy: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 596525210: s85.
AlenKadr : (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 649504693: s85.
Mariusz Szczygiel: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 148446767: s85.
mama_mia: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 163194446: s85.
kritskaya: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 126288518: s86.
Kues: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 151216733: s86.
Shablon: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 508029055: s86.
Africa Studio : (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 606105527: s86.
Dionisvera: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 351385931: s86.
ra2studio : (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 608781962: s86.
Valentyn Volkov: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 95116573: s90.
Jan Martin Will : (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 267376982: s90.
savitskaya iryna : (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 543207850: s90.
Dariusz Leszczynski : (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 585631091: s90.
Sunny studio: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 156339401: s102.

arka38: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 556499632: s102.
Pagina: (01.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 245503708: s102.
Pushish Images: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 568510984: s102.
cdstocks: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 666794878: s102.
918: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 737864254: s102.
Iakov Filimonov: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 681563284: s102.
Howard Foster: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 690598699: s102.
Wojciech Wrzesien: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 667551919: s110.
socrates471: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 730889083: s110.
OKAWA PHOTO: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 377890654: s110.
Graphic Compressor : (01.11.2017) Stok İllüstrasyon Kimliği: 674045158: s106.
Nerthuz: (01.11.2017) Stok İllüstrasyon Kimliği: 591072848: s106.
Brian Kinney: (01.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 92209072: s106.
Scanrail1: (01.11.2017) Stok İllüstrasyon Kimliği: 78119134: s106.
Wire_man: (01.11.2017) Stok İllüstrasyon Kimliği: 429712114: s106.
Wire_man: (01.11.2017) Stok İllüstrasyon Kimliği: 611384429: s106.
Alexander Kondratenko: (01.11.2017) Stok İllüstrasyon Kimliği: 690006574: s106.
Nerthuz: (01.11.2017) Stok İllüstrasyon Kimliği: 143286214: s106.
Karen Katrjyan: (01.11.2017) Stok İllüstrasyon Kimliği: 387436135: s106.
Rawpixel.com: (01.11.2017) Stok İllüstrasyon Kimliği: 319202060: s106.
Trimitrius: (01.11.2017) Stok İllüstrasyon Kimliği: 583565011: s106.
Pixelci : (03.11.2017) Stok İllüstrasyon Kimliği: 295139756: s106.
Roman Samokhin: (04.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 212880160: s83.
PhilMacDPhoto: (04.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 148698953: s91.
Rasica: (04.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 626537093: s91.
Brian A Jackson: (04.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 323261750: s91.
Supertrooper: (04.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 339870128: s91
Dark Moon Pictures: (04.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 151812536: s91.
elegeyda: (04.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 459941482: s91.
Nickolay Khoroshkov: (04.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 206880625: s91.
WDG Photo: (04.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 60564655: s91.
swa182: (04.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 166898066: s91.
Alp Aksoy: (04.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 604951325: s74.
bahadiruyanik: (06.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 302648732: S74.
Alp Aksoy: (06.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 496283446: s74.
RoJo Images: (06.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 460623556: s74.
QinJin: (06.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 592019681: s108.
Skumer: (06.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 655364770: s139.

patapee nanoi: (06.11.2017) Stok Fotoğraf ID: 515746948: s11.
Macrovector: (06.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 324127175: s92.
VaultGirl 101: (06.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 630215312: s92.
Andrii21: (13.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 388574248, s.8-9.
Hluboki Dzianis (3.09.2017) Stok Vektör Kimliği: 116892457, s11, s27, s41, s57, s73, s89, s105, s121, s139.
Naihei : (03.09.2017) Stok Vektör Kimliği: 173840183; s12.
Flas100 (13.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 478401505: s13.
Naihei: (03.09.2017) Stok Vektör Kimliği: 513808636; s18, s19.
Vector work: (03.09.2017) Stok Vektör Kimliği: 388590472; s24-25, s38-39, s54-55, s70-71, s86-87, s102-103, s118-119, s134-135, s150-s151.
Ezheviks:(13.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 313738847: s26, s40, s56, s72, s88, s104, s120, s136, s152.
New7ducks: (09.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 662666497: 26, 40, 56, 72, 88, 104, 120, 136, 152.
Gruffi: (13.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 370047530: s28.
Dawool: (09.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 409409683: s33.
naihei: (03.09.2017) Stok Vektör Kimliği: 511227553; 90.
Tarapong Siri: (03.06.2017) Stok Vektör Kimliği: 178184534; s90.
MaryMo: (08.09.2017) Stok Vektör Kimliği: 520672867; s101.
Bup:(03.09.2017) Stok Vektör Kimliği: 690976855; s132.
GraphicsRF (13.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 368987909; s138, s141, s145.
Alika-Dream:(8.09.2017) Stok Vektör Kimliği: 151919543; s148.
Klenger: (5.09.2017) Stok Fotoğraf ID: 538362922; s1.
Kheat (05.09.2017) Stok Vektör Kimliği: 556400017; s1.
WitR: (5.09.2017) Stok Fotoğraf ID: 391261891; s1.
Style-photography: (13.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 687084322; kitabın bütününde
Jiunn: (03.09.2017) Stok Vektör Kimliği: 286939094; Kitabın bütününde
Milan M: (17.08.2019) Stok Vektör Kimliği: 268585994; kitabın bütününde
Milan M: (17.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 261237047; kitabın bütününde
Milan M: (17.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 525239026; kitabın bütününde
Milan M: (17.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 291289304; kitabın bütününde
Milan M: (17.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 268585994; kitabın bütününde
Vitek Prchal: (13.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 150411017; kitabın bütününde
Naihei: (03.09.2017)Stok Vektör Kimliği: 513808636, kitabın bütününde
Alexey Grigorev (04.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 377737078; kitabın bütününde
Volodymyr Nikitenko (04.11.2017)Stok Fotoğraf ID: 443740465; kitabın bütününde
Lena Bukovsky (04.11.2017)Stok İllüstrasyon Kimliği: 412827931; kitabın bütününde
Volonoff (05.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 420854305;kitabın bütününde
Ksenya Savva (05.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 443016181;kitabın bütününde
Bup:(03.09.2017) Stok Vektör Kimliği: 690976855; s132.

GraphicsRF (13.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 368987909; s138, s141, s145.

Alika-Dream:(8.09.2017) Stok Vektör Kimliği: 151919543; s148.

Klenger: (5.09.2017) Stok Fotoğraf ID: 538362922; s1.

WitR: (5.09.2017) Stok Fotoğraf ID: 391261891; s1.

Style-photography: (13.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 687084322; kitabın bütününde

Jiunn: (03.09.2017) Stok Vektör Kimliği: 286939094; Kitabın bütününde

Milan M: (17.08.2019) Stok Vektör Kimliği: 268585994; kitabın bütününde

Milan M: (17.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 261237047; kitabın bütününde

Milan M: (17.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 525239026; kitabın bütününde

Milan M: (17.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 291289304; kitabın bütününde

Milan M: (17.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 268585994; kitabın bütününde

Vitek Prchal: (13.08.2017) Stok Vektör Kimliği: 150411017; kitabın bütününde

Naihei: (03.09.2017)Stok Vektör Kimliği: 513808636, kitabın bütününde

Alexey Grîgorev (04.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 377737078; kitabın bütününde

Volodymyr Nikitenko (04.11.2017)Stok Fotoğraf ID: 443740465; kitabın bütününde

Lena Bukovsky (04.11.2017)Stok İllüstrasyon Kimliği: 412827931; kitabın bütününde

Volonoff (05.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 420854305;kitabın bütününde

Ksenya Savva (05.11.2017) Stok Vektör Kimliği: 443016181;kitabın bütününde

Natykach Nataliia(17.01.2018) Stok Vektör Kimliği: 785538883; s57.

Nick Fox (17.01.2018) Stok Fotoğraf ID: 687857731; s34.

Niwat singsamarn (17.01.2018) Stok Vektör Kimliği: 530639392; s4.

Darishik (17.01.2018) Stok Vektör Kimliği: 559259044; kitabın bütününde

Sayfa 74'te bulunan 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 11. Sıradaki resimler Ubeydullah BAŞ'ın arşivinden alınmıştır.

